١٣٢

لە عەڕڕابەی مێهری خاوەن دەشتەکانی گەورە، گورزێکی سووک پرتاو و خۆشدەست دانراوە و سەد گرێ و یەک سەد تێغەی هەیە کە مێهر ئەوە بەرەو ڕەقیبان و ناحەزان نیشانەگیری دەکات و هەموویان لە پا دەخات.

ئەم گورزە بەئاسنی زەرد دارێژراوە و بەزێڕ جەلایان داوە و قایمترین و سەرکەوتووترین کەرەسەی جەنگە و بەخێرایی و سورعەتی هێزی ئەندێشە دەپەڕێت و بەرەو سەر و کەللەی دێوەکان دەهاویژرێن.

١٣٣

مێهر، دارای دەشتە مەزنەکان، لە پاش کوشتنی دێوەکان و تیابردنی پەیمانشکێنان، لەسەر لوتکەکانی نیشتمانی (ئاری زەهی) و (سەوەهی) و (فەرەدزەفشو) و (وەیدزەفشو) و (واوروبرشتی) و (واورجرشتی) و وڵاتی نوورانی و درەوشاوەی (خەوینرس) تێدەپەڕێت.

١٣٤

ئەهریمەنی سیاکار و دێوی ڕق لە دڵی فێڵەباز (بوشاسب)

دەستدرێژ بەڕاستی تووشی هەراس دەبن.

هەموو دێوەکان و درۆپەرستانی (وەرینە) تووشی وەحشەت دەبن.

١٣٥

(بەندەکانی ٩٨و٤و٥و٦ لێرەدا دەخوێنرێتەوە.)

کوردەی سی و دوو

١٣٦

بەندی حەوت دووپات دەکرێتەوە.

ئەوە کە چارەواکانی سپی ڕەنگ، عەڕڕابەکەی ڕادەکێشن، ئەوە کە گەردوونەکەی بەچەرخی زێڕین و بەردەکانی درەوشاوەی قەڵماسکەوە دێتە جەولان و پێشکەشی (زور) دەگەێنێتە جایەگای مێهر.

١٣٧

(ئەهورامەزدا) سەبارەت بەو مرۆڤە پێشگامەی کە (زەوت)ی پاک لە نێوان خەڵکی خاوەن ئەزموون و لێهاتوو و پایەبەندی گوتەی ئیزەدیدا قەبووڵی کردووە و (بەرسەم)ی بڵاوکردوەتەوە و بەیادی مێهر بۆ ئەو نوێژ دەکات، ئاوا دەڵێت. خۆش بەحاڵی ئەم پیاوە پاکە و پێشگامە، ئەی زەردەشتی پاک، ئەگەر ئەو مرۆڤە پێشگامە بۆ خۆشحاڵی ڕەوانی (مێهر) ئیتاعەی فەرمانی بکات و خواستەکانی بەراوەرد بکا، ئیتر (مێهر) یەک ڕاست و سەربەخۆ لەماڵی ئەو دادەبەزێت.

١٣٨

(ئەهورامەزدا) سەبارەت بەو مرۆڤەی کە (زەوت)ی ناپاکی لە نێوان خەڵکی نەزان و بێ عەلاقە بە

وتاری ئیزەدی هەڵبژاردە ئەگەرچی (بەرسەم)ی فرەوانی هێناوە و تا درەنگان یەسنا بهۆنێتەوە دەڵێت:

ئەی زەردەشتی پاک... بەدا بەحاڵی ئاوا مرۆڤێک.

١٣٩

ئەو کەسەی کە (مەزدا) و (ئیمشاسپەندان) و (مێهر) دارای دەشتەکانی پان و بەرین و (دات)(١) و (ئەرشتاد)(٢) و (ڕەشەن)(٣) فرەوان کە ڕوومایەی شانازی جیهان بەکەم بژمێرێت... (ئەهورامەزدا) و (ئیمشاسپەندان) و (مێهر) خۆشنوود ناکات.

١٤٠

(بەندی حەوت دووپات دەکەنەوە.)

ئەی سپیتەمان،

ئەز، مێهر، یەکەمین خوڵقێنراوی چاک و دلێری مینەوی، ئەو یەکجار مێهرەبانی بێ هاوتا، ئەو پایە بەرزە بەهێز و دڵاوەرە، ئەو قارەمانی جەنگاوەری لێهاتوو، ستایش دەکەم.

١٤١

ئەوە، سەرکەوتە کە هەمیشە جەنگ افزاری چاک دروستکراو لەگەڵ خۆی حەمل دەکات و لە قووڵایی تاریکیدا بۆ کەس ناخڵەتێت چونکە ئەو لە هەموو کەس زۆردارترە و دلێرترینی دلێرانە و زاناترین بەخشەندەیە.

ئەوە سەرکەوتوو کە (فەڕ)ی ئیزەدی تایبەتی خۆیەتی و هەزار گوێچکە و دە هەزار دیدەوانی هەیە و ئەوە (مێهر)ی زانا و بەهێزی نەخڵەتێنراو.

(بەندی ٤و٥و٦ لەم بەشەدا دەخوێنرێتەوە.)

١٤٢

ئەو، ئیزەدی بەتوانا و زۆردار و پاک تینەت کە لە کازیوەی بەیاندا بەوێنەی مانگی نوورانی دێتە دەر و ئەوەی کە شەو لە پەردەی ڕەشی خۆیدا شاردوویەتەوە، ئەم دەیخاتە ڕوو و ئاشکرای دەکات.

١٤٣

ڕواڵەتی بەوێنەی ئەستێرەی تیشتەر، ئەدرەوشێت.

ئەی سپیتەمان،

جوانترین خوڵقێنراوەکانی ئەهورا، واتە ئەوانەی هەرگیز لە ڕێگای ڕاست لانەدەن عەڕڕابەی (مێهر) لێدەخورن.

---

(١) Dat: واتە (داد) قانوونی ئێزەدی کە ئێستایش بەمەعنای عەدل و یاسایە.

(٢) arstat: فرشتەی دروستی و ڕاستی و نوێنەری ڕۆژ بێت و شەشوم لە دینی بێهیدا.

(٣) Rhsn: یەکێ لە فرشتەکانی هاوکاری مێهر.

ئەز، ستایش دەکەم ئەو عەرڕابەی ئاراستە و جوان کە (سپەندمینو) دروستی کرد و بەئەستێرە پرشنگدارەکان زینەت دراوە تاکو (مێهر)ی خاوەن شکۆ تێدا دەنیشێت.

ئەو (مێهر)ی پاڵەوان و بەتوانا کە لە هەموو کردەوەکان ئاگادارە و هەرگیز ناخڵەتێت و دە هەزار دیدەوانی هەیە.

بەندی ٤و٥و٦ لەم بەشەدا دووپات دەکرێتەوە.

کوردەی سی و پەنجوم

١٤٤

ستایش و سوپاسی (مێهر) دەکەم کە ئاگاداری دەور تا دەوری وڵاتە و چاوی لە ناوەڕاستی نیشتمانە، مێهر کە وا بەسەر وڵاتەوە و لەوێ دەڕوانێتە خوار و ژوور و چوارگۆشەی وڵات ستایش دەکەم و ئەو ئاگاداری سنوورەکان و ئەم پەڕاوپەڕی نیشتمانە.

١٤٥

سوپاس بۆ مێهر و (ئەهورا)ی مەزن کە پاکە و هەتاهەتایی، ستایش و سوپاس بۆ ئەختەرەکان و مانگ و خۆر و (مێهر) کە سەروەری سەرتاسەری ئەم وڵاتەیە و ئێمە لە بەرانبەر (بەرسەم)دا ستایشی دەکەین.

بەندی ٤و٥و٦ لێرەدا دەخوێنرێتەوە.

١٤٦

(زەردەشتی) مەزن، لە ڕووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە، ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کرداری خۆیدا، لە کردەوە چاکەکانی مرۆڤ پاسداری دەکات و لە ڕۆژی پەسلاندا دەیان هێنێتە بەردەستی (مەزدا). شاریاری و بەزەیی (مەزدا) بۆ ئەو کەسەیە کە پاسدار و لایانگری هەژاران بێ.

سڵاو لە (مێهر) خاوەنی دەشتەکانی پان و بەرین و سڵاو لە (ڕام)(١) بەشدەری کێڵگەکان. ڕاستی، باشترین و چاکترین پاشەکەوت و مایەی ژیانی باشە، خۆشی و چاکی ژیان بۆ کەسێکە ڕاستکردار و خوازیاری چاکترین ڕاستییەکان بێت.

شکۆ و فەڕ و لەش ساخی و هێزی بەدەن و سەرکەوتن و گەیشتنی بەئاواتەکان و سامانی هێنەری هێمنی و ڕۆڵەی پێکەوتوو و تەمەنی درێژ و بەپێز و بەهەشتی خودایی و ڕووناکی و هەموو ئەو نیعمەتە خودا پێداوانەی کە مرۆڤ ئارەزوویان دەکات، سزاوار و لایەقی کەسێکە کە لە تەعلیماتی زەردەشتی مەزن پەیڕەوی بکات.

(١) Ram: فرشتەی نیگاهبانی ڕۆژی بیست و یەکەمی مانگە لە دینی زەردەشتدا.

فەروەردین یەشت

کوردەی یەکەم

١

(ئەهورامەزدا) گوتی بە(سپیتەمان زەردەشت)

ئەی سپیتەمان

ئەوە بەڕاستی تۆ ئاگادار دەکەم لە (فەڕ) و (هێز) و یارمەتی و پشتیوانی (فرەوەهرەکان) و پێت ڕادەگەیەنم کە چۆن (فرەوەهرەکان)ی پاک و توانا هاتنە یارمەتی و بوونە پشتیوان.

٢

ئەی زەردەشت

ئەوە بەهۆی (فەڕ) و شەوکەتی ئەوانەوەیە کە من ئاسمانەکانم ڕاگرتووە تا لەسەر عەرشەوە بەرەو زەوین تیشک بخات و دەورادەوری چەرخی زەویندا نوور بڵاو بکاتەوە و بەوێنەی ماڵێک ڕاگیری بکەن... ئەو ئاسمانە کە ئەهلی بەهەشت هەڵیان داوە.

ئاسمانێکی ڕاوێستاو و بێ سنوور کە بەوێنەی ئاسنێکی تاواوە و نوورانی و درەوشاوە، بەسەر سێهەمین لایەی زەویندا خۆ دەنوێنێت.

٣

ئاسمانێ بەوێنەی جلوبەرگی ئەستێرەنیشانی مینەوی کە (مەزدا) و (مێهر) و (رەشەن) و (سپەندارمز) لەبەری دەکەن... ئاسمانێ کە سەرەتاو پایانی لەکەس دیارنییە و نابینرێت.

٤-٨

ئەی زەردەشت

ئەوە بە (فەڕ) و نووری ئەوانە کە من (دوێتی ڕووسوور ئاناهیتا) ڕادەگرم ئەو کە لە هەموو جێگادا داوێنی خۆی بڵاو کردووەتەوە و حەکیمی ئیشەکان و ئازارەکانە، پەیڕەوی دینی پیرۆزی ئەهوراییی و دوژمنی دێوەکانە.

٩

ئەی زەردەشت

لە سای نوور و فەڕی ئەوانەوەیە کە ئەز، عەرزی وەسیعی خولقێنراوی ئەهورام ڕاگرتووە، ئەم زەوینە جوانەی کە بەرز و بڵاوە و زۆر شتی جوانی لە ئامێزی خۆی گرتووە و گیاندار و بێ گیان و چیا و کەژ و هەرد و بەرد و کانی و ئاو و لەوەڕگای فرەوانی تێدایە.

١٠

بەسەر عەرزەوە ڕووباری پڕ لە ئاو فرەوانن و بۆ لەوەڕی چوارپایان و ژیان و ڕاگرتنی ئەستێرەکان و گیاندارانی پەنجگانە و مرۆڤی پاک و سەرزەوینەکانی ئێرانی کە لەسەر ئەوانە و گیای هەموو چەشنە

سەوز دەبن.

١١

ئەی زەردەشت

ئەوە لە سێبەری نوور و فەڕی ئەوانە کە نوتفە لە ڕەحەمی دایک ڕادەگرم تا نەمرن و پاش ماوەییەک ئێسک و گۆشت و مو و ناخون و دەست و پا و ئەندامەکانی دەروونی و لەشیان بۆ دروست دەکەم و پێوەندیان دەبێت.

١٢

ئەگەر (فرەوەهرەکان)ی توانای پاکان یارمەتی منیان نەدابێت، چاکترین بەنی ئادەم و جانەوەران لێرەدا بۆ من بەجێ نەدەمان و درۆ بەقووەت و بەهێز دەبوو و دنیای دادەپۆشی و درۆزنان و درۆپەرستان دەبوونە فەرمانڕەوای جیهان.

١٣

درۆ لە نێوان ئاسمان و زەویندا و لە نێوان (سپەندمینو) و (ئەنگەرەمینو) سەقامگیر دەبوو و لەو ناوەدا زاڵ دەبوو، ئەمجار (ئەنگەرەمینۆ)ی سەرکەوتوو، لە (سپەندمینو)ی تێکشکاو دەستی بەدەکێشاوۆ.

١٤

لە نوور و شکۆی ئەوانە کە کانیاوەکان دەتۆقێن و ئاو جاری دەبێت و هەر بەهێزی ئەوانە کە لە پەنای زەویندا گیا و ئاڵف سەوز دەبن و بای قایم دێ و هەورەکان بەرەو سەرچاوەکانی زەوین ڕادەدات تا چاوگەکان وشک نەبن.

١٥

لە شکۆ و نووری ئەوانە کە ژنان منداڵی ساخ دەزێن و نوتفە لە ڕەحەمی ژنان دەگرسێت و ژنان بەئاسانی زایەمان دەکەن.

١٦

لە سێبەری فەڕ و شکۆی ئەوانە کە مرۆڤ، زانا و قسەزان و لێهاتوو دەبێ و دەتوانێ لە کۆبوونەوەی گشتیدا وتەکانی خۆی بۆ ئامادەبووان بەیان بکات و تا ئەو ڕادە بچێتە پێش کە لە کاتی دوان بەرانبەر (گی ئوتیمە)(١) سەر بەرزانە بێتەدەر.

لە نوور و فەڕی ئەوانە کە خۆر دێتە دەر و ڕێگای خۆی دەگرێتە پێش لە نووری و فەڕی ئەوانە کە مانگ ڕێگای خۆی دەپێوێت لە تیشک و فەڕی ئەوانە کە ئەستێرەکان دێنە دەر و بەڕێگای خۆیاندا دەڕۆن.

---

(١) Jaotema: یەکێ لە دێوپەرستان و دژ بەزەردەشت بووە.

١٧

فرەوەهرەکانی پاکانن کە لە جەنگە دژوارەکاندا باشترین یار و یاوەرن.

ئەی سپیتەمان

فرەوەهرەکانی سەرەتایی، مامۆستایانی ئایینی ڕاستین و فرەوەهرەکانی سوشیانتە نوێکەرەوەکانی جیهان کە یەشتا لەدایک نەزاون لە نێوان فرەوەهری پاکاندا، بەهێزترینی ئەوان دێنە ئەژمار.

ئەی سپیتەمان

فرەوەهرەکانی مرۆڤی زیندوو، بەهێزترن لە فرەوەهری مردووەکان.

١٨

ئەوە کە لە سەرانسەری ژیاندا بەچاکی لە فرەوەهری پاکان پاسداری دەکات (مێهر) خاوەنی دەشتەکانە و (ئەرشتاد) بەخێوکەری جیهان و زیادکەری گێتی، بەچاکی نیگاهبانی دەکات، چ فەرمانڕەوای یەک نیشتمان بێت و چ شاریاری وڵات، دەبێتە سەرکەوتووترین کەس.

١٩

ئەی سپیتەمان

ئەمەیە، فەڕ و هێز و یاری و پشتیوانی (فرەوەهرەکانی) توانا و پیرۆزی پاکان کە من بەڕاستی تۆم لەوانە ئاگادار کرد و پێم گوتی کە چۆن فرەوەهرەکانی کارئامای پاکان هاتنە یاری من و پشتیوانییان کردم.

کوردەی دووهەم

٢٠

ئەهورامەزدا بەسپیتەمان زەردەشتی گوت،

ئەی سپیتەمان زەردەشت!

هەر کاتێ لەم دنیادا چەتە و ڕێگران، هاتنە سەر ڕێگات و یان لەگەڵ دێواندا تووشی شەڕ هاتی، ئەم (واژ)ە بەهێواش بخوێنە... ئەم (واژە) پیرۆزمەندانە بەئاوازی بولێند بخوێنە.

٢١

فرەوەهرەکانی چاک و توانای پارسایان و پارێزکاران ستایش دەکەین و داوای یارمەتی دەکەین لەوان.

فرەوەهرەکانی ماڵ و گوند و شار و وڵات ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی (زەردەشتۆم) ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی ئەو پارێزکارانەی کە بەر لەمە بوون ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی پارێزکارانی ئێستا ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی پارێزکارانی کە دوای ئەمە دێن ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی هەموو بنەماڵە و دودمانەکان ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی هەموو ماڵباتە بەهێز و دودمانە دارا و تواناکان ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی نیگاهبانی ئاسمان ستایش دەکەین...

فرەوەهرەکانی نیگاهبانی ئاو ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی نیگاهبانی زەوین ستایش دەکەین.

فرەوەهرەکانی پارێزەری چوارپایان ستایش دەکەین.

لە فرەوەهرەکانی پاک سوپاس دەکەین کە یارمەتی نوتفە دەدەن تا لە منداڵانی دایکدا گەورەبن و بەسەلامەتی بێنە دنیا و هەر لە ناو منداڵانی دایکدا ئەو جەنینە دەکەنە خاوەنی خوێن و پێست و گۆشت و پێشە و موو و نینۆک و ئەندامەکانی کارای دەروونی لەش و دەیانکەنە خاوەنی ئەندامی بارئاوەر بۆ ئەوەی کاتێ گەورەبن ئەوانیش بتوانن بزێن و منداڵداربن.

٢٣

ئەو فرەوەهرانە ستایش دەکەین کە بەخشەندە و دڵاوان و بەهێز و توانا و دەگەنە سەر نیازمەندان و بەکاتی خۆی و دلێرانە بۆ یاوەری لێقەوماوان دێن.

لە کاتی جەنگی خوێناوی و لە کاتی ڕەزم و پەیکاردا واباشە داوای یارمەتی بکەین لە فرەوەهرەکاندا.

٢٤

... کە لێ قەوماوان و ژێرکەوتووەکانی بەناحەق، سەردەخەن و نیازمەندان ڕزگار دەکەن و نەخۆشەکان شفا دەدەن و بۆ ئەو پارێزکارەی کە بەستایش و ڕەزامەندی و خۆشحاڵییەوە (زور) پێشکەش دەکات، فەڕ و شکۆ دەبەخشن.

٢٥

فرەوەهرەکان، شاد و بەبزە ڕوودەکەنە ئەو جێگای کە مرۆڤی پارێزکار و لایەنگری ڕاستی تێدایە... بۆ ئەو شوێنە کە مەزنترین پێشکەشییەکان بهێنن... بۆ ئەو جێگای کە لەگەڵ مرۆڤی پارێزکار و پیاوی باشدا دوژمنی نەکەن.

کوردەی سێهەم

٢٦

ستایش دەکەین فرەوەهرەکانی چاک و پاک و نیکی پارێزکاران کە لە نێوان سوارەکاندا بەهێزترین و لەناو پێشڕەواندا چالاکترین و لە ڕەدەی پشتیوانانندا، خۆڕاگرترین و لە نێوان کەرەسەی جەنگدا کۆڵنەدەرن. فرەوەهرەکانی کە هێرشی دوژمنان لە پشتیوانانی خۆیان دوور دەخەنەوە.

٢٧

ئەم چاکانە ستایش دەکەین... لەم باشترین کەسانە سوپاس دەکەین لە فرەوەهرەکانی چاک و پاکی پارێزکاران ستایش دەکەین، ئەو کاتەی (بەرسەم) دانراوە دەبێ داوای یارمەتیان لێبکەین.

لە کاتی شەڕ و پەیکاردا، لەو جێگای دلێران و جەنگاوەران تێدەکۆشن دەبێ داوای یارییان لێ بکەین.

٢٨

لەو کاتەیدا کە (سپەندمینو) ئاسمانی هەڵدا و زەوین و چوارپایان و ئاو و گیای خولْقاند و تەوەرەی ئینسانی خستە نێو منالْدانی دایکەکان و هەر لەوێ گیان و خوێن و پێست و ئێسک و موو و ئەندامەکانی دەروونی و ئەندامەکانی زاین و ئاوسکردن و ئاوسبوونی پێبەخشین (مەزدا) لە فرەوەهرەکان بۆ نیگاهداری ئاسمان و زەوین و ئاو و گیا یارمەتی خواست.

٢٩

(سپەندمینو) فرەوەهرەکانی بەهێز و هێمن و تیژبین و ژنەوای ئامادە و کەمەر بەستەی لە ئارامگای چاک و پان و بەرین هەڵبژارد و داینان بۆ نیگاهبانی ئاسمان.

کوردەی چوارەم

٣٠

ستایش دەکەین لە فرەوەهرەکانی چاک و پاک و توانای پارێزکاران کە بەدڵی پاکەوە دۆستێمان دەکەن و کردەوەیان چاکە و حەز لە ئاموشۆی هەمیشەگی دەکەن و ئازاری مرۆڤ نادەن و بەر لەمە پیاو چاکان و ڕازداران و خاوەن ئەزموونەکان و چارەواکانی تیژڕەو و جەنگاوەرانی سەرکەوتوو و ناودارەکان ئەزیەت ناکەن.

کوردەی پەنجوم

٣١

ستایش و سوپاس بۆ فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانای پارێزکاران کە بەدلێری و هێزی فرەوان بۆ زیانی دوژمنان لە کاردان و لە مەیدانی جەنگدا یارمەتیمان دەدەن و بازووەکانی بەهێزی دژە دینییەکان دەشکێنن.

کوردەی شەشوم

٣٢

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانای پارێزکاران کە پەیمان شناس و وەفادار و بەهێز و دلاوەرن و دۆستانی خۆیان لە کاتی تەنگانەدا، پەنا دەدەن و دابینیان دەکەن.

ئەوانن، ئەو بەهەشتییانەی کە چارەی بیماری دەکەن و لە دەرمانی (ئەشی) بەشدارن و بەوێنەی زەوین پان و بەرین و بەشێوەی ڕووبار درێژ و بەوێنەی هەتاو، پایەگاهیان بەرزە.

کوردەی حەفتەم

٣٣

ستایش دەکەین و سوپاس بۆ فرەوەهرەکانی بەهێز و چاکی پارێزکاران کە چالاک و دلێر و جەنگاوەرن و ترس دەخەنە دڵی دوژمنان، هەموو هێرشەکانی دوژمنان چ مرۆڤ بن و چ دێو، تێکدەشکێن و نابوودیان دەکەن. فرەوەهرەکان کە بەخواستی خۆیان ڕەقیبان لە کاتی هێرشدا پەرش و بڵاو دەکەنەوە.

٣٤

ئێوە... ئەی فرەوەهرەکان... ئەی تواناترین خولْقێنراوان. چاکی و زاڵی و هێزی سەرکەوتووانەی ئەهورایی خۆتان دەکەنە خەڵاتی ئەو وڵاتانەی کە خەڵکەکەی بتوانن بەچاکی کەڵکتان لێ وەربگرن و ئێوە لەوان و کردەوەکانیان ڕازی بن و لەو سەرزەوینە کە خەڵکەکەی قەدری ئێوە بزانن و بەلایەقی ستایش و سوپاستان بزانن نیگاهبانی دەکەن.

کوردەی هەشتەم

٣٥

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی پاک و چاکی پارێزکاران کە ناودارن و لە جەنگی حەق دژی ناحەق، دەبنە سپەردار و لە ڕێگای ڕاست لانادەن، ئەوەی لە پێشەوە هێرش بکات و ئەوەی بەدوایدا بێت، داوای یارمەتی دەکەن لە فرەوەهرەکان بۆ ئەوەی لە شەڕیان لابدەن و بیان پارێزن.

٣٦

فرەوەهرەکان، لێو بەبزە ڕوودەکەنە شوێنێ کە مرۆڤی پارێزکار لەوێدا ڕوویان کردبێتە ڕاستی... لەو شوێنە پێشکەشی گەورە هەبێ، لەو جێگای کە پارێزکار شاد بووبێت.

کوردەی نۆهەم

٣٧

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانای پارێزکاران کە سوپای بێ ئەژماری چەکداریان بەبەیرەقی شەکاوە و درەوشاوە دەڕازێننەوە.

ئەوان بوون کە بەرلەمە لە کاتی پەیکاری (خەشتاوی)یە[1] دلێرەکان لەگەڵ (دانو)ەکاندا خۆیان گەیاند.

٣٨

ئەی فرەوەهرەکان... ئێوە بوون کە بەرلەمە، پەلامار و هێرشی (دانو)[2]ەکانی تۆرانیتان تێکشکاند، ئێوەن کە بەر لەمە شەڕی (دانو)ەکانی تۆرانیتان دامرکاند. لە تیشکی یاری ئێوەدا بوو کە بەر لەمە

(١) xstavi: ناوی ماڵباتێکی ئێرانی بووە.

(٢) danu: ناوی ماڵباتێکی تۆرانی بووە.

(کەرشنەز)ەکان و (خەشتاوی)یەکانی دلێر و یاریدەدەری ناودار و سەرکەوتووی دین، بەهێزتر بوون و ماڵەکانی پڕ لە ئاژاوەی زیاتر لە دە هەزار فەرمانڕەوای (دانو)ەکانیان وێران کرد.

کوردەی دەهەم

٣٩

فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانا و پاکی پارێزکاران ستایش دەکەین کە ڕەدەکانی دوژمن لە دوولای گۆڕەپانی جەنگەوە تێکدەشکێنن و سوپا سەر لێشێواو دەکەن و دێنە یارمەتی پیاوانی چاک و دژ بەخراپە و بەدکردارانن و چالاکانە دێنە هانای دینداران.

کوردەی یازدەهەم

٤٠

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی چاک و بەهێز و پاکی پارێزکاران، واتە ئەو دلاوەر و پاڵەوانانەی زاڵ و سەرکەوتووی گۆڕەپانی جەنگ کە بەکات، هێمن بەخشن و بەکات هێرش دێنن و بەکات دەکەونە هەوڵ و تەلاش.

ئەو فرەوەهرانەی کە پێکەوتوو و مەزن و لێهاتوون، ئەو پاکانەی کە دەگەنە فریادی نیازمەندان و هەژاران سەردەخەن و بەوانەی خوازیاری کامڕەوایین، ئاواتیان بەجێ دێنن و بەنەخۆشەکان شەفا دەدەن.

٤١

هەر کەس ستایشی فرەوەهرەکان بکات، فەڕ و شکۆی پێدەدەن. بەو شێوەی کە زەردەشتی پاک، ئەو جوانمێرەی جیهانی خاکی و سەروەری ئادەمیزادەکان، هەرکاتێ عەزمی کارێکی بوو، یان لە ڕێگای خۆیدا تووشی هەراس و خۆف دەبوو، ستایشی فرەوەهرەکانی دەکرد و ئەوانیش فریای دەکەوتن.

٤٢

ئەو کاتەی هاواری نیازمەند و لێقەوماوێک بەرز بێتەوە فرەوەهرەکان بەسورعەتی هێزی بیرکردنەوە، لە بەرزایی ئاسمانەکانەوە دێنەخوار و بەهێزی ئەهورایی، سەردەکەون، چونکە ئەو هێزەی ئەهورا خوڵقاندوویەتی لەگەڵیانەو بەوانەی لەسەر ئایینی ڕاستی وەفادارن، باشترین شکۆ و مەزنایەتی هاوڕێ لەگەڵ پاکی و سوودی فرەوان دەبەخشن.

٤٣

فرەوەهرەکان، ئەستێرەی (سەتەویس) لە نێوان ئاسمان و زەویندا دەخەنە گەڕان تاکو باران ببارێنێت و هاواری خوازیاران بژنەوێت و بۆ ڕاگرتنی چوارپایان و مرۆڤەکان و گیانلەبەرانی پەنجگانە و سەر زەوینەکانی ئێرانی و لە بۆ یارمەتی پیاوانی پاک و سەوز بوونی گیا و ئاڵف باران ببارێنێت.

٤٤

(سەتەویس)ی جوان و درەوشاوە و پرشنگدار لە نێوان ئاسمان و زەویندا ڕێگا دەگرێتەبەر و فریادی هەژاران و خوازیاران دەژنەوێت و دادەکاتە باران بۆ چوارپایان و ئادەمیزادەکان و گیانلەبەرانی پەنجگانە

و سەر زەوینەکانی ئێرانی و بۆ یاری پیاوانی پاک گیا و ئاڵف سەوز دەکات.

کوردەی دوازدەهەم

٤٥

فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانای پارێزکاران ستایش دەکەین کە لەگەڵ خۆیاندا کەرەسەی جەنگییان هێناوە و هەموویان لە پۆڵا سازکراون و سپەری بەرەوانی پولایی، بەچەشنی درەوشاوە لە گۆڕەپانی شەڕدا بەر چاو دەکەوێت و بۆ نابوودی هەزاران دێو، خنجێری تیژیان دەرهێناوە.

٤٦

هەرکاتێ لە نێوان فرەوەهرەکاندا شنەی با هەڵبکات و بۆنی جەنگاوەران بهێنێ، فرەوەهرەکان ڕوودەکەنە گۆڕەپانی جەنگ و زاڵبوونی دینداران لەبەر چاو گیراوە. ئەوان ڕوودەکەنە ئەولایەی کە بەر لە دەرکێشانی خنجێرەکان لە کێلان و کارکردنی بازووەکان، بۆ فرەوەهری پارێزکاران پێشکەشیان هێنابێ.

٤٧

فرەوەهرەکانی توانای پارێزکاران، هاوڕێ لەگەڵ (مێهر) و (ڕەشن) و (دامویبیش ئەوپەمەن) و (باد)ی زاڵ ڕوودەکەنە ئەو جەنگاوەرانەی کە بۆ یەکەم جار بەشێوەی ڕاست و بێ ئالایش و بڕوای پاک و یەقین، نیایشیان بکات.

٤٨

ئەولای کە فرەوەهرەکانی پاک و (مێهر) و (رەشن) و دامویبیش دوژمنان دەکوژن بەیەک زەخمە لێیان دەخەن

پەنجاها، سەدها، سەد هەزارها، هەزارها هەزارها.(١)

کوردەی سێزدەهەم

٤٩

سپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی پاکی پارێزکاران کە لە کاتی (هەمەسپتمدەم)(٢) لە ئارامگاکانی خۆیان دێنەدەر و دەشەوی پەیتاپەیتا بۆ ئاگادار بوون، لە جیهانی خاکیدا دەژین.

٥٠

کامە کەس ستایشمان دەکات و پێماندا هەڵدەڵێت؟

کامە کەس سروودی ستایشی ئێمە دەخوێنێت و دەبێتە هۆی شادیمان؟

چ کەسێ دەستی دلاوایی و لێبوردنی خۆی درێژ دەکات بەرەو ئێمە و بەهێنانی جلوبەرگ و شیر و پێشکەشی باش کە پێویستە یاریدەی ڕاستی دەدات و قەبوولی دەکات؟

(١) ئەو ناوانەی لە کوردەی ٤٧ و٤٨دا نووسراون مەلایکەکانی هاوکاری مێهرن.

(٢) (هەمەسپتمدەم) بەمەعنای کازیوە و بەیانی زووە لە فارسیدا کاتی صبح دەم.

ناوی کامەیەک لە ئێمە دەبات و تاریفاتمان دەکات؟

بۆ ڕۆحی کاممان ستایش دەکات و ئەو پێشکەشە چاکانەی بەکامەمان دەبەخشێت و بەرژەوەندی بێ بڕانەوە بۆ خۆی فەراهەم دەکات.

٥١

مرۆڤێ کە بەهێنانی پێشکەش و بەخشینی شیر و جلوبەرگ ببێتە هۆی شادی (فرەوەهرەکان) و ستایشی ڕاستی بکات و ئەگەر لێ ئازوردە و دڵگران نەبن ئەوە لە بارەگای ئەهورا دوعا دەکەن کە...

٥٢

بەئاوا ماڵێک بەرەکەت بدەیت و چارەوا و هێستری چاکیان هەبێت و ئەسپی یورغە و عەڕڕابەی قایم و چاک ڕەویان هەبێت.

ئەم ماڵە مرۆڤی تەمەن درێژ و زانا و زمانزانی هەبێت. پیاوی دڵاوا و دلێری هەبێت کە هەمیشە بەدەستەکانی بەخشش بکات و بە شیر و جلوبەرگ و ئەو پێشکەشیانەی دەگاتە ڕاستی، ستایشی ئێمە بکات.

کوردەی چواردەهەم

٥٣

ستایش دەکەین فرەوەهرەکانی توانا و پاکی پارێزکاران کە ڕێگای درەوشاوەیان نایە بەر ئاوەکانی خولْقێنراوی مەزدا. ئەو ئاوانەی کە لە پاش خەڵقی جیهان تا درەنگانێ لە جێگای خۆیاندا مەن بوون و ڕێگای ڕۆیشتنیان نەبوو.

٥٤

بەڵام ئێستا بۆ شادی (ئەهورامەزدا) و ئیمشاسپەندانێ کە مەزدا خەڵقی کردوون، بەرەو ئەو جێگایانەی کە فریشتەکان هەڵیان بژاردە و ئەو سەر زەوینانەی کە لە بەرەوە بۆیان دابینکراوە کەوتوونەتە ڕێگا.

کوردەی پانزدەهەم

٥٥

ستایش و سوپاس بۆ ئەو فرەوەهرانەی کە لە گیای بەرز و پێکەوتوو، باغە جوانەکانیان داناوە. ئەو گیاهانەی کە پاش خەڵقی جیهان تا درەنگانێ لە جێگای خۆیان ڕاوێستابوون.

٥٦

بەڵام ئێستا بۆ شادی (ئەهورامەزدا) و ئیمشاسپەندانێ کە لە وڵاتی مەزدا خولْقێنراون، لەو جێگایانەی کە سەرەتا فریشتەکان هەڵیان بژاردە و بۆ ئەم مەبەستە دانرابوون سەوز بوون.

کوردەی شانزدەهەم

٥٧

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانای پارێزکاران کە ڕێگای چاکیان نایە بەر پای ئەستێرەکان و مانگ و خۆر و (ئەنێران)(١) کە بەر لەوە کەوتبوونە گێژاوی شەڕ و کێشەی دێوەکان و بەو چەشنەی سزاواری ئەوانە ناویان نەبوو.

٥٨

بەڵام ئێستا تا ئاخرێن پایەگاە لە دەوروگەڕاندن دان و ئەم چەرخ و دەورانە ئیدامەی هەیە تا ئاکامی جیهان و هاتنی ئاڵوگۆڕ.

کوردەی حەڤدە

٥٩

ستایش دەکەین و سوپاس بۆ فرەوەهرەکانی چاک و پاکی پارێزکاران کە **٩٩٩٩٩** کەس لەوان نیگاهبانی دەکەن لە دەریای درەوشاوەی فراخ کەرت.

کوردەی هەژدە

٦٠

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانای پارێزکاران کە **٩٩٩٩٩** کەس لەوان بوونەتە نیگاهبانی (حەوتۆڕەنگ).(٢)

کوردەی نۆزدە

٦١

ستایش دەکەین فرەوەهری چاک و پاک و بەهێزی پارێزکاران کە **٩٩٩٩٩** کەس لەوان بوونەتە نیگاهبانی پەیکەری (گەرشاسب)ی پەلکە درێژی خاوەن گورز.(٣)

کوردەی بیست

٦٢

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی چاک و پاک و بەتوانای پارێزکاران کە **٩٩٩٩٩** کەس لەوان نیگاهبانی دەکەن لە نوتفەی پاکی (سپیتەمان زەردەشت).(٤)

---

(١) ئەنێران لە ئەوێستادا بەمەعنای جێگای سەقامگیربوونی نووری بێبڕانەوەیە واتە (فروغ بێ پایان)

(٢) مەبەست (حەوتەوان) یان حەوت برایانە کە بەئەستێرەی دب اکبر دەناسرێن.

(٣) زەردەشتییەکان پێیان وایە گەرشاسب نەمردووە و، لە خەودایە تا ئاخر زەمان هەڵسێت بۆ یاریدەری (سوشیانت).

(٤) لە دینی زەردەشتدا پێیان وایە کە نوتفەی زەردەشت وا لە دەریای هاموندا و سەرئەنجام کیژی لە چیای خواجە دێتە هاموون و خۆی دەشۆرێت. نوتفەی زەردەشت بەوەسیلەی ئەو کچە دەبووژێتەوە و (سوشیانت) لە دایک دەبێت و ئەم کارە هەر هەزار ساڵ یەکجار و بۆ سێ کەڕەت تیکرار دەبێتەوە.

کوردەی بیست و یەکەم

٦٣

فرەوەهرەکانی چاک و پاک و توانای پارێزکاران ستایش دەکەین کە دەبنە یاریدەدەری فەرماندەی جەنگی و ئەگەر ئەو فەرمانده پەیڕەوی دینی ڕاستی بێ و فرەوەهرەکانی لە کردەوەکان و باوەڕی ئەو ڕازی بن دێن و لەلای ڕاستی ئەودا شەڕ دەکەن.

کوردەی بیست و دووهەم

٦٤

فرەوەهرەکانی چاک و توانا و پاکی پارێزکاران ستایش دەکەین کە بەڕاستی زۆر لەوانە بەهێزتر و دلێرتر و زاڵتر و سەرکەوتووترن لەوەی بتوانین بەزمان باسیان بکەین.

ئەوانن فرەوەهرەکانی کە دەیان هەزار کەس لەوان دێنەخوار و دەچنە ناوهێنەرانی پێشکەشی.

٦٥

ئەی سپیتەمان زەردەشت، ئەو کاتەی کە ئاوەکانی ئاوێتە لەگەڵ (فەڕی)ی مەزدائیدا لە دەریای (فەراخ کەرت)(١) بەرەو خوار دەبەن.

فرەوەهرەکانی توانای پارێزکاران هەڵدەستن چەنای چەند هەزار – چەنای چەندین دە هەزارها...

٦٦

تا هەرکامیان بگەنە لای یەک بنەماڵەی گوندنشین و شارنشین و ئەوانەی لە نیشتمانی خۆیاندا بەشوێن پەیداکردنی ئاو دەکەون و ئاوا دەبێژن.

ئایا چارەنووس ئەوەیە نیشتمانی ئێمە کاول و وشک بێ؟

٦٧

فرەوەهرەکان کە لە گۆڕەپانی جەنگدا بۆ بەرەوانی لە ماڵ و نیشتمانی خۆیان دەجەنگن واتە بۆ ئەو جێگای کە هەرکامیان ڕۆژ و ڕۆژگاری لەوێدا نیشتەجێ بوون. ئەوان بەو چەشنەی کە مرۆڤێکی دلێر بەهەڵگرتنی چەک و کەرەسەی جەنگی لە ماڵ و دارایی و سامانی خۆی بەرەوانی دەکات دەکەونە پەیکار.

٦٨

هەر کام لەو فرەوەهرانەی کە زاڵ دەبن، بۆ گوند و شار و زەوینی خۆی ئاو دەبات و دەبێژێت. سەرزەوین و نیشتمانی من دەبێ سەرسەوز و گەشاوە بێ و گیاو درەختی سەوز و بەنەشە بن.

(١) زەردەشتییەکان دەڵێن، نوتفەی زەردەشت لە ئاوی دەریای کیانی (هاموون) دانراوە تا ئاخرزەمان کیژۆڵەیەک لە کەژی خواجە دێتە قەراخ بەحری هاموون و خۆی دەشۆرێت و لەو نوتفە ئاوس دەبێت و سوشیانت لەو دەبێت و...

٦٩

هەر کاتێ دوژمنانی ڕق ئەستوور و قین لە دڵ، دژ بەپادشای توانای وڵات هەڵسن، ئەو شاریارە داوای یارمەتی دەکات لە فرەوەهرەکان.

٧٠

ئەگەر فرەوەهرەکانی پاک و چاک و توانای پارێزکاران لەو پادشاە ڕازی بن و لێی نەڕەنجابێتن بەگورجی دێنە یارمەتی و بەرەو مەڵبەندی ئەو هەڵدەفڕن بەو شێوەی کە پەلەوەرێکی تیژ باڵ هەڵدەفڕێت.

٧١

فرەوەهرەکانی یاریدەدەر، دەچن و دژ بەدرۆزنەکانی (وەرینە) و هەڵخلەتاو و تاوانباری پەیڕەوی ئەهریمەنی ناپاکی مەرگ ئافەرێن، بەچەشنی جەنگ ئەفزار و سپەر و جەوشەن دەکەونە کار و بەجۆرێ کە وای تێدەگەن بە یەک سەد هەزار و لە دە هەزار سەنگەر زەخم دارژابێت.

٧٢

بەم شێوە نە تێغی تیژ و نە گورزی گران و نە تیری چاک هاوێژراو و نە بەردی قەڵماسکێ کە بەهێزی بازووانی قەوی فڕێ درابێت، فریایان ناکەون.

٧٣

فرەوەهرەکانی ئارام و ئاسوودەی چاک و توانا و پاکی پارێزکاران دەردەکەون و خۆیان ئامادە دەکەن تاکو تێبگەن.

(بەندی پەنجاهەمین لێرەدا دووبارە دەکەنەوە.)

٧٤

خوو و ڕەوشی ئافەریدە ستایش دەکەین، دینی سوشیانتەکان ستایش دەکەین. ڕەوانی چوارپایانی ماڵی و دەستەمۆ ستایش دەکەین، ڕەوانی گیاندارانی جیهانی خاکی ستایش دەکەین، ڕەوانی گیانلەبەرانی ئاوەزی ستایش دەکەین. ڕەوانی خەزەندەکان ستایش دەکەین، ڕەوانی باڵندەکان ستایش دەکەین. ڕەوانی گیاندارانی بیابانگەڕ ستایش دەکەین، ڕەوانی چەرەندەکان ستایش دەکەین...فرەوەهرەکانی ئەم گیاندارانە ستایش دەکەین.

٧٥

ستایش بۆ فرەوەهرەکان، جوانمێران ستایش دەکەین، دلێران ستایش دەکەین، دلێرترین دلاوەران ستایش دەکەین، پاکان ستایش دەکەین بەهێزەکان و بەهێزترینیان ستایش دەکەین، ئەوانەی لەسەر عەهدی خۆیان ڕاوێستاون ستایش دەکەین، ئەوانەی زاڵ و سەرکەوتوون ستایش دەکەین، تێکۆشەران و چالاکەکان ستایش دەکەین، تێکۆشەرترین تێکۆشەران ستایش دەکەین.

٧٦

چونکە فرەوەهرەکانی چاک و توانا و پاکی پارێزکاران لەناو خوڵقێنراوەکانی دوو گەوهەردا، تێکۆشترین کەسانن و بەرلەوە (سپەندمینو) و (ئەهریمەن) سەرقاڵی کاری ئافەرینش بوون، ئەوان لەوێدا هەڵسان و تێکۆشانی بێ وچانی خۆیان دەست پێکرد.

٧٧

ئەو کاتەی کە ئەهریمەن بەزیانی خوڵقاندنی ڕاستیدا پەڕی (بەهمەن) و (ئازەر) دەرکەوتن.

٧٨

ئەوان، دوژمنایەتی ئەهریمەنی نابەکاریان تێکشکاند بەچەشنێ کە نەیتوانی سەرکەوێت و بەر بەحەرەکەتی ئاوەکان و سەوزبوونی گژوگیا بگرێت. ئاوەکانی خوڵقێنراوی (مەزدا) ئەو شاریارە یەگانە و بەتوانا بێ هیچ ماتڵ بوون کەوتنە ڕێگا و گژوگیا و درەختیان سەوز کرد.

٧٩

ستایش بۆ هەموو ئاوەکان ئافەرین و ستایش بۆ هەموو گیاکان ستایش دەکەین هەموو فرەوەهرەکانی چاک و توانا و بەهێزی پارێزکاران. ناوی گیاکان دەبەین و ستایشیان دەکەین. ناوی فرەوەهرەکانی چاک و پاک و توانای پارێزکاران دەبەین و ستایشیان دەکەین.

٨٠

ئێستا کە لە نێوان هەموو فرەوەهرەکانی ئەزەلی سوپاس و ستایش دەکەین فرەوەهری (ئەهورامەزدا)ی مەزن، کە مەزنترین و جوانترین و خۆڕاگرترین و زاناترین و پێکەوتووترین و لە ڕاستیدا خاوەن شکۆتر و پایەبەرزتر لە هەموو فرەوەهرەکانە.

٨١

کوڕنوش دەبەینە بەر فرەوەهری (مەزدا) کە ڕەوانی سپی و ڕووناک و درەوشاوەی بریتییە لە گوتاری مینەوی و ئەو پەیکەرانەی کە لە سێبەری ئەودا پەیدا دەبن. جوانترین و مەزنترین پەیکەری ئیمشاسپەندان. خۆرەتاوی بێ ڕانەوە ستایش دەکەین کە بەوێنەی ئەسپێکی تیژڕەوە.

کوردەی بیست و سی

٨٢

سوپاس و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی چاک و پاک و توانای پارێزکاران و فرەوەهرەکانی ئیمشاسپەندان، ئەو شاریارانە تیژچاو و باڵابەرز و هەرە زۆردار و دلێری ئەهورایی، ئەوانەی بۆ هەتاهەتایە پاکن، ستایش دەکەین.

٨٣

کە هەر حەوت کەس بەیەک جۆر بیردەکەنەوە، کە هەر حەوتیان کرداریان بەرانبەرن و (ئەهورامەزدا)

گەورە و سەروەر و مەزنی هەمووانە.

٨٤

هەرکام لەوان دەتوانێ ڕەوانی ئەویتر کە بەکردەوە و بیر و گوتاری چاک و (گەرزەمان) بیر دەکاتەوە، سەرنج بدات لەو کاتەی کە ڕوودەکەنە هێنەرانی پێشکەشی (زور) و ڕێگای ئەوان لەوێدا ڕووناک و دیارە.

کوردەی بیست و چوار

٨٥

ستایش دەکەین و سوپاس بۆ فرەوەهرەکانی چاک و پاک و بەتوانای پارێزکاران، فرەوەهری ئازەر (ئاوروئەزێشتە)[1] پاکی ئەنجومەن و فرەوەهری (سرووش)ی پاک و دلێر و فەرمانبەردار و گورزی بەهێزی ئەهورایی و فرەوەهری (نەریو سەنگ) ستایش دەکەین.

٨٦

فرەوەهری (ڕەشن) ڕاستترین ئافەریدەکان و فرەوەهری (مێهر) خاوەنی دەشتەکانی پان و بەرین و فرەوەهری گوتەی چاکی بەهەشتی و فرەوەهری ئاسمان و فرەوەهری ئاو و فرەوەهری زەوین و فرەوەهری گیا و فرەوەهری هێستر و فرەوەهری کەیومەرس و فرەوەهری دوو جیهانی پاک، ستایش دەکەین.

٨٧

فرەوەهری (کەییومەرس)ی پاک ستایش دەکەین، ئەو یەکەم کەس بوو کە بەوتار و ئامۆژگاری (ئەهورامەزدا) گوێ داوە و ماڵباتی سەر زەوینەکانی ئاریایی و تەوەرەی ئاریایی لەو پەیدا بوون... ئێستاکە، دڵاوایی و لێبوردن و بەخشینی فرەوەهری (سپیتەمان زەردەشت)ی پاک ستایش دەکەین و کوڕنوشی دەبەینەبەر.

٨٨

یەکەم کەس کە چاک بیری کردەوە، یەکەم کەس کە بەچاکی هاتە ئاخافتن، یەکەم کەس کە کردەوەی چاک بوو، یەکەم ئاگرەوان، یەکەم جەنگاوەر، یەکەم وەرزێر، یەکەم بارهێنەر و ئامادەکەری چارەوا، یەکەم کەس کە فێر بوو و یەکەم کەس کە خەڵکی فێر کرد، یەکەم کەس کە ئایینی ڕاستی ئەهورای قەبووڵ کرد، یەکەم کەس کە هێستر (ئەسپ و چارەوا) و ڕاستی و گوتەی بەهەشتی و پەیڕەوی کردن لە گوتاری مینەوی و شاریاری مینەوی و هەموو ئەو شتانە و ئەو خەسڵەتە چاکانەی خوڵقێنراوی مەزدا کە بەڕاستییەوە بەستراون... وەری گرت.

(١) urvazista: وەکو دیارە ئاور ناوێکی کوردییە و ئەم ناوە لێرەدا یەکێ لە چەشنەکانی پەنجگانەی ئاگرن کە بەگژوگیا و چێو دەسووتا.

۸۹

یەکەم ئاگرەوان، یەکەم جەنگاوەر، یەکەم وەرزێر، یەکەم بارهێنەری چارەوی، یەکەم کەس کە ڕووی لە دێوەکان وەرگێڕا و مرۆڤەکانی ئامۆژگاری کرد و باری هێنان، یەکەم کەس کە لە جیهانی خاکیدا نیایشی (ئەشیم و هو...)ی خوێند، یەکەم کەس کە نەفرینی کرد لە دێوەکان و بەئاشکرا دووپاتی کردەوە کە مەزداپەرست و پەیڕەوی ئاییینی زەردەشتی و دینی ئەهورایی و دوژمنی دێوەکانە.

۹۰

ئەوە یەکەم کەس کە بۆ یەکەم جار لە جیهانی خاکیدا ئەو گوتەی دینی ئەهورای خوێندەوە کە بەزیانی دێوەکانە. ئەوە یەکەم کەس کە لە جیهانی خاکیدا مـوژدەی هێنا و ئەوەی لە ئاییینی ئەهورادا بەزیانی دێوەکانە خوێندەوە، ئەوە یەکەم کەس کە لەم جیهانی خاکیدا ئەوەی کە پێوەندی بەدێوەکان هەیە، نایە ئەولا و درکاندی کە ئەمانە بۆ ستایش و نیایشی ئەهورا نابن و تایبەتی دێوەکانن، ئەوە دلێری سەراسەر ژیانی خۆش و یەکەم مامۆستای سەرزەوینەکان.

۹۱

هەر ئەوە کە وتەکانی پەنهانی مینەوی لە سروودی (ئەشیم و هو...) ئاشکرا کرد. ئەوە کە فەرمانڕەوای جیهانی خاکی و سەروەری موقەددەسی دونیایە، ئەوە ستایشگەری ڕاستی و مەزنترین و باشترین و چاکترین ئافەریدە و پەیامهێنەری دینی کە باشترین دینەکانە.

۹۲

ئەوە کە هەموو ئیمشاسپەندان، هاواهەنگ لەگەڵ خۆردا بەخواستی خۆی و بۆ شادمانی دەروونی لایەنگری پاک و بێخەوش ستایشیان کرد و ئەویان بەناوی فەرمانڕەوای جیهان و سەروەری موقەددەسی دنیا و ستایشگەری ڕاستی و مەزنترین و باشترین و چاکترین ئافەریدە و پەیام هاوەری دینێ کە باشترین دینە شناسیوە.

۹۳

ئەو کاتەی لەدایک بوو و پای گرت، ئاوەکان و گیاکان شادومان بوون، بەکاتی زاین و گەورە بوونیدا، ئاوەکان و گیاکان شانازییان کرد، بەکاتی زاین و گەورە بوونیدا، تەواوی خوڵقێنراوەکانی (سپەندمینو) موژدەی ڕزگارییان بەخۆیان دا.

۹٤

ئەی خۆش بەڕۆژگاری ئێمە، کە یەک ئاگرەوانی پاک (سپیتەمان زەردەشت) لە دایک بوو. ئێستا و دوا، زەردەشت بەهێنانی پێشکەشی (زور) و (بەرسەم) سەر بەرز دەکات لەمەودوا، دینی چاکی مەزدا لە ڕووی حەوت وڵاتی زەویندا بڵاو دەبێتەوە.

۹٥

لەمەودوا (مێهر) خاوەنی دەشتەکانی پان و بەرین دەبێتە پشتیوانی فەرمانڕەوایانی وڵات و ئاژاوەکان

دادەمرکێنێت. لەمەودوا (ئەپم نپات)ی بەهێز، دەبێتە یاریدەدەر و پشتیوانی هەموو سەردارانی وڵات و لغاو دەکاتە دەم ئاژاوەگێڕان. ئەمەیە پارێزکاری و فرەوەهری (مەدیوماە)[١]ی پاکی کوڕی (ئاڕاستی) ستایش دەکەین... یەکەم کەس کە بەگوتار و ئامۆژگاری[٢] زەردەشت گوێی داوە...

کوردەی سی و یەکەم

١٤٣

کوڕنوش دەبەینە بەر فرەوەهرەکانی پیاوانی پاکدینی هەموو سەرزەوینەکانی ئێرانی...ستایش دەکەین فرەوەهرەکانی ژنانی پاکدینی سەرزەوینەکانی ئێرانی، هەروا ستایش دەکەین فرەوەهری پیاوانی پاکدینی تورانی و ستایش بۆ فرەوەهرەکانی پیاوانی پاکدینی (سەئیریەم)[٣] و هەموو فرەوەهرەکانی ژنانی پاکدینی سەرزەوینەکانی (سەئیریەم).

١٤٤

ستایش دەکەین فرەوەهرەکانی پیاوانی پاکدینی سەرزەوینەکانی (سایین)[٤] و ستایش دەکەین فرەوەهرەکانی ژنانی پاکدینی (ساییینی) و هەروا فرەوەهرەکانی پیاوانی پاکدینی سەرزەوینەکانی (داهی)[٥] و فرەوەهرەکانی ژنانی پاکدینی سەرزەوینەکانی داهی.

١٤٥

کوڕنوش دەبەینە بەر فرەوەهرەکانی پیاوانی پاکدینی هەموو وڵاتەکان و فرەوەهرەکانی ژنانی پاکدینی هەموو کیشوەرەکان و، هەموو فرەوەهرەکانی چاک و توانا و پاکی پاکان، لە (کەیومەرسەوە)[٦] هەتا (سوشیانت)[٧]ی پیرۆز و سەرکەوتوو.

---

(١) madyomah ناوی ئامۆزای زەردەشت و یەکەم کەس کە دینی ئەوی قەبووڵ کرد... بەڕاستی شەباهەتی مەدیوماە لەگەڵ حەزرەتی (عەلی) (علیە السلام)، لێرەدا زۆر جێگای سەرنجە چونکە ئەویش ئامۆزای حەزرەتی محمد (ص) بوو و لە دینی ئامۆزای پشتیوانی کرد... تاریخ چەند جار دووپات دەبێتەوە؟

(٢) arasti: ناوی باوکی مەدیوماە و مامی زەردەشت بووە... لە ناوەکانیش دیارە کە لە سەردارانی (ماد) بوون و شایەد سەرۆکی مادەکان؟

- بەندی ۹٦ تا١٤٢ لە مەتنی ئەسڵیدا لابراوە هەموویان ستایش فرەوەهرەکان دەکەن.
- وا دەردەکەوێت... فرەوەهر کە لە کوردیدا بەمەعنای خاوەنی (بەهرەی فرەوان) و هێنەری (بەهرەوبەرەکەتە) بریتییە لە ڕۆحی مرۆڤ کە بەباوەڕی هەموو دینەکان ڕۆح جاویدانە و دەمێنێ بۆ ڕۆژی پەسڵان.

(٣) سەئیریەم... ناوی وڵاتی ترە و پێم وایە ئەو ناوچەیە لای لوڕستان کە پێی دەڵێن سەیمەرە.

(٤) ساییینی مەعلوم نەکراوە کام جێگایە بەڵام بەبڕوای من ئەو ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ئێرانە کە ئێستایش بە (ساییین دژ) مەشهورە.

(٥) وڵاتی داهی: بەگومانی من ناوی قەدیمی ناوچەی دەماوەندە لە ئێران.

(٦) کەیومەرس یەکەم کەسە لە دینی زەردەشت و مامۆستای ئینسانە و لە مەقامی حەزرەتی (ئادەم)دایە و شایەد ناوی ئادەم بێ.

(٧) لە دینی زەردەشت دا وەکو هەموو دینەکان بەتەمای (موعود)ن وەکو لە ئیسلامدا پێی دەڵێن (مهدی- عج) ئەمانیش دەڵێن (سوشیانت) و چون ئێمە دەبێژین (لە ئادەم تا خاتەم) ئەمانیش دەڵێن لە کەیومەرس تا سوشیانت.

ع.ف

١٤٦

دەی با فرەوەهرەکانی (چاکەکان) بەم زووانە بێنە دیدارمان و دەی بەشکۆ ئەوانە بێنە یارمەتیمان و لەو کاتەی تووشی تەنگانە دەبین بەپشتیوانی ئاشکرای خۆیان بمان پارێزن، بەوێنەی پشتیوانی (ئەهورامەزدا) و (سرووش)ی پاک و (سپەندمەنتر)ی زانا، ئەو پەیکی دوژمنی دێو کە مالّی (ئەهورامەزدا)، واتە دوژمنی دێوەکانە و زەردەشتی بۆ ناردە جیهانی خاکی تا ببێتە پەناو دالّدەی پاکان.

١٤٧

ئەی فرەوەهرەکانی پارێزکاران... ئەی چاکان، ئەی ئاوەکان، ئەی گیاکان... بێنە خوار و بەشادومانی و بزەوە لەم مالّە دانیشن.

ئەی تەوانایان... ئەی تواناترین توانایان.

لێرەدا ئاگرەوانانی ولاّت بەبیری چاکەوە دەستەکانیان بۆ ستایشی ئێوە هەلّهێناوە و بۆ زالّبوون و سەرکەوتنی ئێمە دوعا دەکەن.

١٤٨

ئێستاکە، کورنوش دەبەینە بەر فرەوەهرەکانی هەموو پیاوان و ژنانی پاک، چونکە ڕەوانی ئەوان لایەقی ستایشە و فرەوەهرەکانیان شایستەی دادخواهییە... ئەمیستا ستایش دەکەین فرەوەهرەکانی هەموو پیاوان و ژنانی پاکدین، ئەوانەی کە (ئەهورامەزدا)ی پاک بەستایشی ئەوان، پاداشی ئێمە دەداتەوە.

ئەز بۆ خۆم لە زەردەشتم بیستووە کە لە ناو هەموو پاکدینەکاندا (زەردەشت) یەکەم مامۆستا و چاکترین ئامۆژگاری ئایینی ئەهوراییە.(١)

١٤٩

ئەمیستا (گیان) و (دین) و (بۆن) و (رەوانی) و فرەوەهری یەکەم ئامۆژگاران و ئەوانەی بۆ یەکەمجار ڕوویان کرد، لە ئایینی ڕاستی... ستایش دەکەین بۆ پیاوان و ژنانی پاک کە بوونەتە هۆی سەرکەوتنی ڕاستی.

ئەمیستا، گیان و دین و بۆ و ڕەوان و فرەوەهری پەیامهێنەرانی دین واتە باو و باپیرانی خۆمان کە پیاوان و ژنانی پاکدین و لەکاتی خۆیاندا بوونەتە هۆی زالّبوون و سەرکەوتنی دینی ڕاستی ستایش دەکەین.

(١) بەندی ١٤٨ بۆ خۆی پیشاندەری ئەو بۆ چوونەیە کە (زەردەشت) تاقەکەس نەبووە... زەردەشتی گەورە و یەکەم ناوی (سپیتەمان) بووە و لەپاش ئەو جێنشینەکانی بوونە زەردەشت و هەروەکو (خەلیفە) یان (پاپ) یان (أمير المومنين) کە بەوانیان دەگوت (زەردەشتوم) و ئەو باس و خواسەی لەسەر جێگای ژیانی زەردەشت بەم چەشنە کۆتا دەبێ و گومان لەوەدا نییە (سپیتەمان) کوردە و بناغەدانەری دین و لێرەشدا نەقلی لێ کراوە.
ع.ف

١٥٠

سوپاس و ستایش بۆ ئامۆژگارانی ئایینی ڕاستی کە بەر لەمە لە مالّبات و گوندەکان و شارەکان و ولاّتەکاندا ژیاون.

سوپاس و ستایش بۆ ئەو ئامۆژگارانە و ئەو مامۆستایانەی کە ئەمیستا لە مالّباتەکان و گوندەکان و شارەکان و ولاّتەکاندا دەژین.

سوپاس و ستایش بۆ ئەو مامۆستا و ئامۆژگارانەی دینی ڕاستی کە لە مالّباتەکان و گوندەکان و شارەکان و ولاّتەکاندا، لە داهاتوودا دێنە مەیدان.

١٥١

ستایش دەکەین و ڕێزدەگرین لە مامۆستایان و ئامۆژگارانی دینی ڕاستی لە مالّباتەکان و گوندەکان و شارەکان و ولاّتەکان کە بناغەی ڕاستییان دانا و لە گوتاری ئیزەدی و هێمنایەتی ڕەوان بەشێوازی جۆراوجۆر لە شادکامی بەرخوردار و بەشدار بوون.

١٥٢

زەردەشت، فەرمانڕەوای جیهانی خاکی و سەروەری مینەوی دنیا و یەکەم ئامۆژگاری دینی سەرانسەری جیهانی ژێرین ستایش دەکەین و ڕێزی لێ دەگرین چونکە ئەو چاکترین خوازیاری چاکی گیانلەبەرەکان، باشترین شاریاری مەخلّوقات، خاوەن شکۆترین مەخلّوقات، زاناترین و ورياترین مەخلوقات، پێکەوتووترین و لێهاتووترین مەخلوقی سزاواری ستایش لەنێو خولّقێنراوەکاندا، شایستەترین و لایەقترین کەس لە مەخلّوقات کە بۆی هەیە داوای خۆشنوودی بۆ بکەین، سزاوار و لایەقی ئافەرین و تەحسینە و بەڕاستی لەلای هەرکام لە مەخلّوقاتدا هەر ئەو لایەقی ستایش و سزاواری نیایشە و بەڕاستی و سەداقەت ڕازاوەتەوە و تەحسین دەکرێت.

١٥٣

ئەم زەوینە ستایش دەکەین، ئەو ئاسمانە ستایش دەکەین، هەرچی کە لە نێوان زەوین و ئاسمان چاکە، ستایش دەکەین، هەرچی کە سزاواری ستایش و لایەقی نیایش و بۆ پیاوی پارێزکار جێگای ڕێزە، ستایش دەکەین.

١٥٤

سلاّو لە ڕەوانی گیانلەبەرانی قازانجداری سەرزەوین، ستایش دەکەین بۆ ڕەوانی پیاوان و ژنانی پارێزکار لە هەر سەرزەوینێکدا، واتە ئەو ژنان و پیاوانی پارێزکارە کە خاوەنی بڕوا و دینی چاکن و لە سێبەری دینی پاکدا سەرکەوتوون.

١٥٥

گیان و دین و بۆن و ڕەوان و فرەوەهری پیاوان و ژنانی پاک کە بەشداری دینی ڕاستی و ئاگادارن و ئێستاکە پاکدینن یان لە ڕابردوودا بوون و یا لە داهاتوودا دێن ستایش دەکەین، چونکە بۆ وەچەنگ

هێنانی ڕاستی تێکوشاون و سەرکەوتوون.

(مەزدائەهورا) لەناو ئافەریدەکانی خۆیدا ئەو ژنان و پیاوانە دەشناسێت.. ئێمە لەو ژن و پیاوانە ڕێز دەگرین.

زەردەشتی گەورە لە ڕووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە، ئەو سەروەری مینەوییە کە لە خەزانەی کردەوەکانی خۆیدا، لە کرداری چاکی مرۆڤ پاسداری دەکات و لە ڕۆژی پەسڵاندا ئەوانە دەهێنێتە خزمەتی (مەزدا).

شاریاری (مەزدا) و بەزەیی ئەو بۆ کەسێکە پاسدار و نیگاهبانی هەژاران و بێ نەوایانە.

١٥٦

دەی با وابێ کە فرەوەهرەکانی هەرە بەهێزی زاڵ و سەرکەوتووی پارێزکاران هاوڕێ لەگەڵ فرەوەهرەکانی ئامۆژگارانی سەرەتایی ئایینی ڕاستی و فرەوەهری پاکی پێغەمبەران، بەشادی و خۆشحاڵییەوە بێنە ئەم ماڵە.

١٥٧

با وابێت کە فرەوەهرەکانی پاکان بێن بۆ ئەم خانووە و شاد و خۆشنود بن و بەم چەشنە داوای لێبوردن و جەزای چاکە بکەن بۆ ئۆمەت. دەی با وابێت کە ئەو فرەوەهرانە لەم ماڵە بەخۆشحاڵی بگەڕێنەوە.

با وابێ کە فرەوەهرەکان بتوانن دوعا و نزا و پاڕانەوەی ئێمە ببەن بۆ لای ئافەریدەگار (ئەهورامەزدا) و بەئیمشاسپەندانی بگەیێن.

مەبادا بقەومێت کە فرەوەهرەکان ڕازی نەبن و بەگلەمەندی و ناڕەزایی بگەڕێنەوە و لە ئێمەی مەزداپەرست دوورکەونەوە.

١٥٨

زەردەشتی گەورە لە ڕووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە، ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کردەوەکانی خۆیدا لە کرداری چاکی مرۆڤ پاسداری و چاوەدێری دەکات و لە رۆژی پەسڵاندا دەیانباتە خزمەتی (مەزدا).

شاریاری و بەزەیی (مەزدا) بۆ ئەو کەسەیە کە چاودێر و نیگاهبانی هەژاران و بێ نەوایانە.

ئافەرین بۆ فرەوەهرەکانی هەرە توانای پاکدینان.

ئافەرین بۆ فرەوەهرەکانی ئامۆژگارانی پێشووی ئایینی ڕاستی.

سڵاو لە فرەوەهرەکانی پەیام هاوەران (پێغەمبەران).

ڕاستی باشترین تۆشە و مایەی ژیانی چاکی داهاتووە...

ڕۆژگاری چاک بۆ ئەو کەسە سزاوارە کە ڕاستکردار بێت و خوازیاری باشترین ڕاستی بێت.

شکۆ و مەزنایەتی و لەش ساخی و خۆڕاگرتنی لەش و زاڵبوون و بەئاوات گەیشتن و بەچەنگ هێنانی سامان و دارایی و ئاسایشی هەتاهەتایی و فرزەندی لێهاتوو و پێکەوتوو و ژیانی سەربەرزانە و تەمەنی

درێژ و بەهەشتی پاکان و چاکان و ڕووناکی و هەرچەشنە ئامراز و هۆ و کەرەسەی ئاسایش بەخش بۆ ئەو کەسەیە کە تۆ (مەزدا) بپەرستێت و ستایشت بکات.

بەهرام یەشت(*)

(*) بەهرام لە ئەوێستادا verethraghan و لە پەهلەوی varahram بەمەعنای سەرکەوتوو و زاڵ، یەکێ لە گەورەترین ییزەدەکانی زەردەشتە و فرشتەی ڕەزم و سەرکەوتنە و نیگاهبانی ڕۆژی بیستەی مانگە و لە فارسیشدا بەئەستێرەی مەریخ دەڵێن بەهرام.

کوردەی یەکەم

١

بەهرام... ئافەریدەی ئەهورا، ستایش دەکەین:

زەردەشت پرسیاری کرد لە ئەهورا:

ئەی ئەهورامەزدای پاک و مینەوی... ئەی ئافەریدەگاری جیهانی خاکی کامەیە لە نێوان مەلایکەتەکانی بەهەشتی تۆدا کە لە هەمووان زیاتر کەرەسە و ئامرازی جەنگی هەیە؟

ئەهورامەزدا فەرمووی

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ئەوەی کە لە هەمووان زیاتر کەرەسە و ئامرازی شەڕی لە پێشدایە (بەهرام) و خوڵقێنراوی ئەهورایە.

٢

بەهرام، یەکەم جار وەکو سروەیێکی فێنک و جوانی خوڵقێنراوی مەزدا بەرەولای زەردەشت هەڵی کرد و فەڕی چاکی مەزدایی و هێز و دەرمانی ئەهورایی هێنابوو.

٣

ئەو کات (بەهرام)ی هەرە بەتوانا بەزەردەشتی گوت:

ئەز بەهێزترین، سەرکەوتووترین، زاناترین، چاکترین، بەقازانجترین و، حەکیمترین حەکیم بۆ شفای نەخۆشییەکانم.

٤

ئەز، شەڕ و هەرا و پێداچوون و ئاژاوە تێکدەشکێنم، شەڕی هەموو دوژمنەکان چ بێ مەرگەکان و پەریەکان و چ کەویەکان و کەرپەنە غەددارەکان.

٥

کڕنوش دەبەینە بەر (بەهرام) کە (مەزدا) بەنوور و شکۆی خۆی خوڵقاندوویەتی. بەهێنانی (زور) ستایشی (بەهرام) دەکەین کە خوڵقاوی مەزدایە.

ئێمە، ستایشی (بەهرام) دەکەین بەشێوەی سەرەتایی ئایینی ئەهورایی بەهەوم کە لەگەڵ شیر ئاوێتە کراوە و (بەرسەم) ڕادەخەین و بەزمانی عەقڵ و گوتاری جوانی مینەوی و بە(زور) و بەوتار و کردار و پنداری چاک و ئاخافتنی ڕاستی ستایشی دەکەین.

(مەزدائەهورا) بۆ خۆی چاودێرە و ئاگای لە ئاموشۆی ژنان و پیاوانی پاکدین هەیە و دەزانێ چ کەس لەوان بەشێوەی ئایینی ڕاستی، باشترین چەشنی ستایش بەجێ دێن... ئێمەیش سوپاس و ستایش دەکەین بۆ ئەو چەشنە ژنان و پیاوانە.

کوردەی دووهەم

٦

بەندی یەکەم لێرەدا دووپات دەکرێتەوە.

٧

(بەهرام) کە ئەهورا خوڵقاندوویەتی، بۆ جاری دووهەم لە قاڵبی بەدەنی کەڵێکی نێر و جوان بەشاخی زێڕینەوە ڕووی کردە (زەردەشت).

لەسەر شاخەکانی ئەو (ئەمە) بەلەونێکی باش سازکرابوو و بەرچاو دەکەوت.

(بەهرام)ی دەستکاری (مەزدا) بەم شێوە خۆی نواند.

(بەندی پەنجوم دووپات دەکرێتەوە)

کوردەی سێهەم

٨

بەندی یەکەم لەم بەشەدا دووپات دەبێتەوە.

٩

(بەهرام) دەستکاری ئەهورا، بۆ جاری سێهەم لە پەیکەری ئەسپێ جوان و سپیدا و لە حاڵێکدا گوێچکەکانی زەرد و لغاوی زێڕینی لەزاردابوو ڕووی کردە (زەردەشت). لەسەر تەختی ناوچاوی ئەودا (ئەم)[1] دەرهاتبوو و زۆر چاک دەبینرا.

(بەهرام)ی دەستکاری (مەزدا) بەو چەشنە خۆی پیشان دا.

(بەندی پەنجوم دووپات دەبێتەوە).

کوردەی چوارەم

١٠

بەندی یەکەم لێرەدا دووپات دەکرێتەوە.

١١

(بەهرام) خوڵقاو و دەستکاری (ئەهورا) لە جاری چوارەمدا چووە قاڵبی بەدەنی وشترێکی سەرمەست و گازگر و سرت و هەڵخە و لۆقە داخەکەر و تیژڕەو کە خورییەکەی بۆ جلوبەرگی مرۆڤ بەکار دەهات و بەو چەشنە خۆی بەزەردەشت پیشان دا.

١٢

وشترێ کە لە ناو نێرەکاندا بەشوێن جووتی خۆیدا دەگەڕا و خاوەنی هێزێکی فرەوانە و وشترێکە کە

(١) ama: واتە هێز و دلێری و ناوی فرشتەی دلێرییە.

هەرکات ڕووبکاتە وشتری مێو، مەیلی زۆری بەوان هەیە و ئەو وشترە مێوانەیش لە پەنای ئاوا وشترێکی نێر و زۆرداردا هەست بەهێمنایەتی و ئاسایش دەکەن.

١٣

یەک وشتر بەڕەنگی ڕۆشن کە چاوەکانی دووربینی ئەو لە شەوەزەنگدا وەکو چرا لە دوورەوە دایسێن، وشترێ کە لە زاریەوە کەفی سپی دێتەدەر و لەسەر ئەژنۆکان و پای چاکی خۆی ڕاوێستاوە بەشێوەی شاریارێکی تاقانە و بەهێز کە پەرۆشی خۆی دەنوێنێت.

(بەندی پەنجوم لەم بەشەدا دووپات دەبێتەوە).

کوردەی پەنجوم

١٥

بەهرام، خولقاوی ئەهورا، بۆ پەنجومین جار چووە بەدەنی یەکانەیێکی نێر و وای دەنواند کە دەی هەوێت بەدانەکان و چنگاڵەکانی خۆی پەلامار بدات و ڕووی کردە (زەردەشت).

یەکانەیێکی وا کە ڕەقیبی بەیەک زەخم دەکوشت و هەرکاتێ ڕقی هەڵسێت کەس ناتوانێ نزیکی بکەوێت، ئەو یەکانەیێکی دلێرە بەڕواڵەتی خاڵخاڵ کە خۆی بۆ پەیکار ئامادە دەکات و لە هەرلاوە هەڵمەت دەهێنێ.

بەهرام، دەستکاری ئەهورا بەم شێوە خۆی پیشان دا.

(بەندی پەنجوم لێرەدا دووپات دەکرێتەوە).

کوردەی شەشوم

١٦

بەندی یەکەم لێرەدا دووبارە دەخوێنرێتەوە.

١٧

بەهرام لە جاری شەشومدا بوو بەتازەلاوێکی پانزدە ساڵە و دەلال و بەڕواڵەتی جوان و چاوانی ڕووناک و پای بچکۆلەی خۆیەوە ڕووی کردە لای زەردەشت... بەهرام، دەستکاری ئەهورا بەم شێوە خۆی نواند.

(بەندی پەنجوم دەخوێنرێتەوە)

کوردەی حەوتەم

١٨

بەندی یەکەم لەم بەشەدا دووبارە دەخوێنرێتەوە.

١٩

بەهرام خولقێنراوی ئەهورا بۆ کەڕەتی حەوتەم چووە بەدەنی (شاهین) کە پەلەوەرێکە شکاری خۆی بەچنگاڵەکانی دەگرێت و بەدەنووک هەڵی دەدڕێت و بەو شکڵ و شەباهەتە خۆی بەزەردەشت نواند

بەوێنەی شاهینێ کە لەناو باڵندەکانی دنیادا، بەرزەفڕترین و تیژباڵترین و ئامادەترین باڵندەکانە.

٢٠

لە نێو گیانداراندا تەنها ئەوە کە خۆی لە زەخمی تیری هاوێژراو خەلاس دەکات ئەگەرچی ئەو تیرە زۆر چاک هاوێژرابێت. ئەوە لە کاتی کازیوەی بەیاندا بەشێوەی ڕێکوپێک و لە هەڵفڕیندایە و لە سەلای بەیان تا کاتی خەوتنان بۆ وەچەنگ خستنی مێلاک لە گەڕان و هاتوچۆدایە.

٢١

ئەوە کە لە تەنگەبەری چیاکاندا شاباڵی خۆی بڵاودەکاتەوە و هەروا لە سەر لوتکەی کەژەکان و لە قوولایی دۆڵەکان و لەسەر چۆمەکان و بەسەر بەرزاییی و لق و پۆپی دارەکاندا شاباڵی خۆی ڕاکێشاوە و بۆ ئاوازی پەلەوەرەکان گوێی ڕایەڵە، بەهرام، خولقێنراوی ئەهورا بەم شێوە خۆی دەنوێنێت.

کوردەی هەشتوم

٢٢

بەندی یەکەم لێرەدا دووپات دەبێتەوە.

٢٣

بەهرام، بەندەی ئەهورا بۆ جاری هەشتەم چووە بەدەنی یەک سەر بەرانی کێوی و پێکەوتوو و جوان و بەشاخی پێچاوپێچ و قەشەنگەوە ڕووی کردە زەردەشت... بەهرام بەندەی ئەهورا بەم شێوە خۆی نواند.

بەندی پەنجوم لێرەدا دووپات دەبێتەوە.

کوردەی نۆهەم

٢٤

بەندی یەکەم لێرەدا دووبارە دەبێتەوە.

٢٥

بەهرام، کە ئافەریدەی ئەهورایە، بۆ کەڕەتی نۆهەم چووە قالبی بەدەنی بزنەکێوی جوان کە دارای شاخەکانی سەرتیژبوو هات بۆ لای زەردەشت و خۆی پێ نواند.

بەندی پەنجوم دووپات دەبێتەوە.

کوردەی دەهەم

٢٦

بەندی یەکەم دووپات دەبێتەوە.

٢٧

بەهرام لەجاری دەهەمیندا چووە کالبودی پیاوێکی شکۆدار و پێکەوتووی دەستکاری مەزدا کە دشنەیێکی بەزێڕ کوتراوی بەدەستەوە بوو و جلوبەرگەکانی بەزێڕ و گەوهەری جوانی جۆراوجۆر ڕازابوونەوە

و چووه لای زەردەشت، بەهرام ئافەریدەی مەزدا بەم شێوە خۆی نواند.

بەندی پەنجوم دووپات دەکرێتەوە.

کوردەی یازدەهەم

٢٨

سوپاس دەکەین لە (بەهرام) خولقێنراوی (ئەهورا) کە پیاوان دلێر دەکات و جوربزەیان دەداتێ و نەیاران دەمرێنێت و هەموو شتێ تازە دەکاتەوە و ئاشتی و ئاسایش بەدیاری دەهێنێت و هەموویان بەچاکی و خۆشی دەگەیێنێتە ئاکام.

(زەردەشت)ی پاک بۆ سەرکەوتن لە بیر و کردەوە و گوتاری چاک و بۆ زاڵبوون لە کاتی پرسیار و وەڵامدا، نیایشی بەهرام دەکات.

٢٩

(بەهرام) کە خولقێنراوی (ئەهورایە) تۆی بەپیت و بەرەکەتی لەگەڵ هێزی باسک و لەش ساخی و بەرەوانی بەدەن و هێزی بینایی چاوانی بە (زەردەشت) عەتا کرد. ئەوەندە هێزی بینایی پێدابوو کە بەوێنەی ماسی (کەرە)[1]ی ناو ئاو توانای هەبوو و دەیتوانی باریکترین ڕشتەی شەپۆڵەکان لە چۆمی (ڕەنگەها)ی دوورەقەراخ بەقووڵایی باڵای هەزارکەس ئادەمیزاد ببینێت.

کوردەی دوازدەهەم

٣٠

بەندی بیست و هەشت لێرەدا دەخوێننەوە.

٣١

(بەهرام) کە بەندەی (ئەهورایە) بەزەردەشت تۆی پڕ پیت و بەرەکەت و بارهێنەری هاوڕێ لەگەڵ هێزی باسکەکان و لەش ساخی و بەرەوانی بەخشی و ئەوەندە هێزی بینایی پێدابوو کە هاوتایی بینایی ئەسپی دەکرد و دەیتوانی لە شەوەزەنگی بێ ئەستێرە و بەهەور داپۆشراودا، تاڵێ مووی ئەسپ کە لە یاڵ و کلکی چارەویی داکەوتبێت بدۆزێتەوە.

کوردەی سیزدەهەم

٣٢

(بەندی بیست و هەشتەم دووپات دەکرێتەوە).

٣٣

(بەهرام) کە بەندی (ئەهورایە) بە(زەردەشت) تۆی پڕبار و هێزی بازووەکانی لەگەڵ بەرەوانی و لەش ساخی بەخشی و ئەوەندە هێزی بینایی پێدابوو کە بەوێنەی کەرکەسێ زەرین تەوق دەیتوانی لەتێ گۆشت

(١) Kara ناوی چەشنێ ماسی ئەفسانەیی بووە لە دەریای فەراخ کەرت.

بەئەندازەی مشتی ئادەمیزادێک لە دوورەوە بەئەندازەی دووری نۆ وڵات بدۆزێتەوە هەرچەند بەوێنەی یەک دەرزی بدرەوشێت و یان بەئەندازەی سەری یەک دەرزی بێ.

کوردەی چواردە

٣٤

(بەهرام) خولقێنراوی ئەهورا ستایش دەکەین.

زەردەشت لە ئەهورای پرسیار کرد: ئەی (ئەهورامەزدا)ی مینەوی و پاک، ئەی ئافەریدەگاری جیهانی خاکی ئەگەر جادووی پیاوانی بەدخواز بمشەمزێنێت، چارەم چییە؟

٣٥

(ئەهورامەزدا) وەڵامی دایەوە:

ئەی (زەردەشت)... پەڵێ گەورە لە شاباڵی هەڵۆ پەیدا بکە و بیساوە بەلەشی خۆتا و بەو شێوە، سیحر و جادووی دوژمن پووچەڵ دەبێتەوە.

٣٦

هەر کەس (پێشە) یان پەلی ئەم باڵندە دلێرەی پێبێت هیچ پیاوێکی توانا و زۆردار ناتوانێ زەفەری پێببات و بیکوژێت، چونکە پەلی ئەو پەلەوەرە مەزنە، فەڕی فرەوان بەوکەسە دەدات کە هەڵیگرتووە و دەیخاتە پەنای خۆی.

٣٧

دەی کەوابوو، فەرمانڕەوا و سەرداری وڵات ناتوانێت بەجارێ سەد کەس لەوانەی پەلی شەهێنیان هاپێ بکوژێت... ئەو تەنها دەرەقەتی یەک کەس دێت و دەڕوات.

٣٨

ئەو کەسەی پەلی شەهێنی پێیە، دەبێتە خاوەنی هەیبەت و شکۆ و هەموان سڵی لێ دەکەن، بەچەشنێ کە هەموو دوژمنان بۆ گیانی خۆیان لە (من): ئەهورا، دەترسن و لەو هەموو هێز و زاڵبوونەی من خۆف دەکەن.

٣٩

ئەو هێز و زاڵبوونەی کە فەرمانڕەوایان خوازیاری ئەون، ڕۆڵەکانیشیان بەتەمان و هەموو ناودارانیش خوازیارن.

کاک کاووس خوازیاری ئەوەبوو و دەیەویست بەئەندازەی ئەسپێ یان بەقەدەر وشترێکی سەرمەست و یا بەڕادەی قودرەتی ئاوێکی سزاواری گەمیوانی هێزی هەبێت.

٤٠

ئەو هێزی زاڵبوونە (فەرەیدون) هەیبوو و توانی (ئاژیدهاک) کە خاوەنی سێ قەپۆز و سێ سەر و

شەش چاو و هەزار چەشنە فێڵ و تەڵەکە بوو شکەست بدات. ئەو (ئاژیدهاک) زلهێزیکی درۆ و دێومانەند و هەرە زۆرداربوو کە ئەهریمەن بۆ نابوودکردنی جیهانی هەستی خولْقاندبووی.

کوردەی پانزدەهەم

٤١

سوپاس و ستایش بۆ (بەهرام) کە ئەهورا خولْقاندوویەتی... دەی با فەڕ و شکۆی (بەهرام) بەرەکەت بدات بەم ماڵە و کەللەی گای تێدابێت و بەو شێوەی کە هەوری بارانزا و (سیمورغ) چیاکان دادەپۆشن.

کوردەی شانزدە

٤٢

(بەهرام) ستایش دەکەین کە عەبدی (ئەهورایە).

زەردەشت لە ئەهورای پرسی:

ئەی ئەهورامەزدای پاک و مینەوی، ئەی ئافەریدەگاری جیهانی خاکی، بەمن بێژە کە بەهرام لە چ جێگاییێک ناو ببەین و داوای یارمەتی لێ بکەین؟... لە کوێی ئەو ستایش دەکەین و نیایشی بکەین؟

٤٣

ئەهورامەزدا لە وەڵامدا گوتی: ئەی سپیتەمان زەردەشت ئەوکاتەی دوو سوپا لە بەرانبەری یەکدا ڕادەوێستی بەڵام پێشڕەوانی سوپا سەرناکەون و تێشکاوەکان تووشی شکەستی دواجاری نابن.

٤٤

لە سەر ڕێگای هەردوو سوپادا، چوارپەل لە باڵی شەهێن بڵاو بکەرەوە.

ئەو سوپای کە بۆ یەکەم جار و زووتر بگاتە لای (ئەم)ی جوان چاک و قەد و باڵا جوان و (بەهرام)ی خولْقێنراوی ئەهورا و پێشکەشیان بداتێ سەرکەوتن دەکاتە بەشی خۆی و زاڵ دەبێت.

٤٥

ئافەرین بۆ (ئەم) و (بەهرام) کە هەردووکیان پشتیوان و پاسدارن.

دەی با هەردووکیان بەم لاولادا هەڵبفڕن... دەی با هەردووکیان بۆ سەرەوە هەڵبفڕن.

٤٦

ئەی زەردەشت

ئەم گوتەی خودایییە بەهیچ کەس، جگە لە باوک یا برای دایک و بابی یا ئاگرەوان فێرمەکە، ئەمە وتەییێکە بەهێز و هەتاهەتایی، بەهێز و بەربڵاو و سەرکەوتووی سەرزمان و دڵان، گوتەییێکی دەرمانبەخش کە پەرێشانی لەسەر دەردەکات و مەڵهەمی سەر برین و زامەکانە.

(بەندی پەنجوم لێرەدا دووپات دەکەنەوە).

کوردەی حەڤدە

٤٧

سوپاس و ستایش بۆ (بەهرام) کە خولْقێنراوی ئەهورایە و هاوڕێ لەگەڵ (مێهر) و (ڕەشەن) دەچێتە ناو تیپ و دەستە ڕازاوەکانی جەنگاوەران و پرسیار دەکات.

– چ کەس لەگەڵ (مێهر)دا درۆی کردووە؟

– چ کەس ڕووی خۆی لە (ڕەشەن) وەرگێڕاوە؟

مەرگ و نەخۆشین بکەمە بەشی چ کەسێ... چونکە ئەز توانای ئاوا کارگەلێکم هەیە.

٤٨

(ئەهورامەزدا) فەرمووی:

ئەگەر مرۆڤ بەو چەشنەی کە سزاوارە، پێشکەش بگەینێتە بارەگای (بەهرام) و ستایش و نیایشی بکەن و شان و شکۆ و حورمەت و ڕێزی ڕابگرن، هیچ کاتێ لافاو و ژار و جەنگاوەرانی دوژمن کە بەئاڵای شەکاوە ڕازاونەتەوە و خاوەنی عەرڕابەی جەنگین ڕووناکەنە سەرزەوینەکانی ئێرانی.

٤٩

زەردەشت لە ئەهورامەزدای پرسی:

ئەی ئەهورامەزدا، چلۆنە ستایش و نیایشی (بەهرام) بەو چەشنەی کە لایەقی ئەو بێت و بەڕاستی و چاکی ئەنجامی بدەین.

٥٠

ئەهورامەزدا فەرمووی:

لەسەر زەوینەکانی ئێرانیدا وا چاکە مەڕێ یەک ڕەنگ ڕەش یا سپی یا ڕەنگێ تر بۆ (بەهرام) ببرژێنن.

٥١

ئەو پێشکەشە بۆ جەردە و ژنی بەدکارە و ئەو تاوانبارەی کە (گاساکان) ناهۆنێتەوە و تێکدەری ژیانە و دوژمنی دینی ئەهورایی (زەردەشت) حەرامە و نابێ بیاندەنێ.

٥٢

ئەگەر لەو پێشکەشە، بەشی چەتە و ژنی خۆفرۆش و ئەو تاوانبارەی (گاساکان) ناهۆنێتەوە و تێکدەری ئایینی زەردەشتە بدەن، بەهرامی بەندەی ئەهورا، چارەی دەردیان ناکات و دەرمانیان ناداتێ.

٥٣

(ئەگەر ئێوە یاریدەری ئەو چەشنە کەسانە بدەن) لە ناکاودا لافاو دێ و سەرزەوینەکانی ئێرانی دادەپۆشێت و سوپای دوژمنان هێرش دێنن و سەر زەوینەکانی ئێرانی داگیر دەکەن و لێیان دەکوژن سەدان، سەدان هەزار، هەزار دە هەزار، دە هەزارها، سەد هەزارها.

٥٤

ئەو کاتە ئەهورامەزدا هاواردەکات و دەڵێت:

ئەی خەڵکینە لەم کاتەیدا کە دێوەکان (ویامبور)[۱] و دێوپەرستان خوێن دەڕێژن و لافاوی خوێن شەپۆڵ دەدات (بەهرام) بەندەی ئەهورا و (گۆشورون) ئافەریدەی داداری پاک بۆچی ستایش ناکەن؟ ئایا ئەوانە کە خوڵقێنراوی ئەهورامەزدان شیاوی ستایش نین؟

٥٥

لەم ئاژاوەدا کە دێوەکانی (ویامبور) و دێوپەرستان گیای (هەپیرسی) و (نیمزەک)[۲] دەهاوێژنە نێو ئاگرەوە.

٥٦

لەم ئاژاوەدا کە دێوانی (ویامبور) و دێوپەرستان ناویانەتەوە دەست دەکەن بەئازاری (گا) و کەمەری دەچەمێننەوە و مۆغەرەی پشتی دەشکێنن و ڕای دەکێشن بەو چەشنەی کە سەری دەبڕن بەڵام نایکوژن. لەم ئاژاوەدا دێوەکانی (ویامبور) و دێوپەرستان ناویانەتەوە گوێچکەکانی گا دەردەکێشن[۳].

ئایا (بەهرام) و (گوشورون) کە ئافەریدەی داداری پاکن شیاوی ستایش و نیایش نین؟

(بەندی پەنجوم دووپات دەکەنەوە)

کوردەی هەژدەهەم

٥٧

ستایش دەکەین بۆ (بەهرام) کە ئەهورا خوڵقاندوویەتی و (هەوم)ی دوورخەرەوەی مەرگ لە ئامێز دەگرم (هەوم) کە پارێزەرە لە ئامێز دەگرم. (هەوم) کە لەش دەپارێزێت لە باوەش دەگرم.

ئەوەی کە لقێ لە گیای (هەوم)ی پێبێت لە کاتی شەڕدا لە گرفتاری و شەڕی دوژمن دەبپارێزێت.

٥٨

تا ئەز ئەم سوپا تێکبشکێنم، تا ئەز ئەم سوپای دوژمنە بەیەکجاری شکەست بدەم، تا ئەز، ئەم سوپا کە بەدوای مندا غاردەکەن و پەلامارم بۆ دێنێت بەتەواوی تێبشکێنم.

(بەندی پەنجوم دووپات دەبێتەوە)

---

(۱) yiyambura: ناوی تاقمێ لە دێوەکانە.

(۲) namedhka , Hapere: ناوی دووگیان، کە سووتاندنیان حەرام بووە.

(۳) لەم بەندانەدا، باسی ئازاری نارەوای حەیواناتی ماڵی دەکات و هێرش دەباتە سەر ئەوانەی بەنارەوا ئازاری گا دەدەن وەکو ئەوەی لە وڵاتی ئەسپانیا باوە و بەوەرزشی دەزانن و زۆر نامەردانە گای بێ تاوان دەکوژن. ع.ف

کوردەی نوزدەهەم

٥٩

سوپاس و ستایش بۆ (بەهرام) ئافەریدەی دەستی ئەهورا، ئەو تاشە بەردەی کە لە (سیغوئیری)یە[۱] لە ئامێز دەگرم هەروەکو ڕۆڵەی فەرمانڕەوا چۆن ئەوە لە باوەش دەگرێت منیش وادەکەم و دە هەزار کەس لە ڕۆڵەکانی فەرمانڕەوایان کە بۆ پاڵەوانی و سەرکەوتن دەستنیشان کراون، ئەو لە ئامێز دەگرن.

٦٠

تا بەوێنەی هەموو ئێرانییەکان سەرکەوتنی یەکجاری وەچنگ بێنم، تا من ئەم سوپا تێکبشکێنم، تا ئەز، بەیەکجاری ئەم سوپای دوژمنە تووشی شکەست بکەم... تا من ئەم سوپای کە بەغار لەدوام کەوتووە تێکبشکێنم...

(بەندی پەنجوم دەخوێننەوە)

کوردەی بیستەم

٦١

(بەهرام) ئافەریدەی ئەهورا ستایش دەکەین. (زەردەشت)ی مەزن لە ڕووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە. ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کرداری خۆیدا، کردەوەی چاکی مرۆڤ دەپارێزێت و لە ڕۆژی پەسڵاندا ئەوانە دەهێنێتە بارەگای پیرۆزی (مەزدا).

شاریاری (مەزدا) بۆ کەسێکە، پاسدار و پارێزەری هەژاران بێت.

- هێسترەکان بەهێزبن و مەزدا هێزیان بداتێ.
- سەرکەوتن و گوتاری هێدی و هێمن پێشکەشی چوارپایانی باربەر بێ.
- خواردەمەنی و ئاڵفی چاک بۆ وان بێ.
- پۆشش (کورتانی چاک و زینی چاک) بۆ ئەوان بێ.
- کشت و دانەی باش (جۆ و گەرمەشانی) بۆ وان بێ.
- ستوران[۲] بۆ دابینکردنی خواردەمەنی ئێمە فرەوان بن.

(بەندی پەنجوم دووپات دەبێتەوە).

---

(۱) sighuire: ناوی سەرزەوینێکە خاوەنی بەردی قیمەتی بووە و ئەو بەردانە موقەددەس بوون. لە ئیسلامدا دەڵێن (احجار کریمة).

(۲) ستور یان ستوران لە فەرهەنگدا بەمەعنای چوارپای سوارییە وەکو هێستر و قاتر و ئەسپ و وڵاخ و بەوانە دەڵێن کە باربەن و سواری بدەن وەکو فیردەوسی فەرموویەتی:

بەسومی ستوران لەو دەشتە پانە ئاسمان هەشت و زەوین شەشانە

کوردەی بیست و یەکەم

٦٢

سوپاس بۆ (بەهرام) کە سەفی جەنگاوەران تێکدەدات و هەروا تاقمەکانی بەرپزکراوی جەنگاوەران بلاوەدەکاتەوە و ئەوان دەخاتە گێژاوی بێدەسەلاتی و دەیان شلەژێنێت و بەتەواوی پرش و بلاویان دەکاتەوە.

(بەهرام) ئەوەندە بەتوانایە کە دەستەکانی بەسەفکراوی جەنگاوەرانی دوژمن لە دێوەکان و دێو پەرستان و جادووکەران و پەریەکان و کەرپەنەکان و هەموو ئەو غەددار و ستەمکارانە دەخاتە گێژاوی بێدەرەتانی و وایان دەشلەژێنێت کە خۆیان بۆ ناگیرێتەوە.

(بەندی پەنجوم دووپات دەکەنەوە)

کوردەی بیست و دووهەم

٦٣

ستایش و سوپاس بۆ (بەهرام) کە دەستکاری ئەهورایە، لەو کاتەیدا کە سەفەکانی جەنگاوەران یەکیان گرتووە، ئەو (بەهرام) پەیدا دەبێت و دەستەکانی پەیمانشکێنان لە پشت سەریانەوە کەلەبچە دەکات و بینای چاوەکانیان تار دەکات و گوێچکەکانیان کەڕ دەکات بەچەشنێ کە ئیتر کەس توانای ئەوەی نامێنێ پێ هەڵبگرێت و بەرەوانی بکات.

(بەندی پەنجوم دەخوێنرێتەوە)

٦٤

(زەردەشت)ی مەزن لە رووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە، ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کردارەکانی خۆیدا، لە کردەوە چاکەکانی مرۆڤایەتی پاسداری دەکات و، لە ڕۆژی پەسلاندا ئەوانە دەخاتە بەرچاوی (مەزدا) و، شاریاری مەزدا شیاوی ئەو کەسەیە کە چاوی لە هەژاران و بێ نەوایان بێت و لە ژیاندا بیانپارێزێت.

ئافەرین دەنێرم بۆ (بەهرام) کە بەندەی ئەهورایە و (ئوپەرتات)[1]ی زاڵ و سەرکەوتوو. ڕاستی، چاکترین تۆشە و پاشەکەوت و هەوێنی ژیانی خۆشە، ڕۆژگاری باش و ڕابواردنی خۆش بۆ ئەوانەیە کە بەڕاستی دەژین و لە درۆ بەدوورن، شکۆ و مەزنایەتی و سەرکەوتن و لەش ساخی و سامان و دارایی و تەمەنی درێژ و منداڵان و تەوەرەی پاک و سەربەرز و ئاسایش و هێمنایەتی ژیان و بەهەشتی پاکان و چاکان و ڕووناکی هەتاهەتایی و هەموو چەشنە هۆ و ئامراز و کەرەسەی کامەرانی بۆ ئەو کەسەیە کە ستایشی (تۆ) بکات.[2]

---

(١) uparatat: فرشتەی زاڵبوون پارێزەری سەرکەوتووەکانە و لێرەدا بەمەعنای توانا و باڵا دەستە.

(٢) مەبەست لە (تۆ) لێرەدا دیاری نەکراوە، ئەز پێم وایە مەبەست (زەردەشت)ە بەڵام لەولایش چونکە سەرەتا ناوی بەهرام براوە شایەد مەبەست بەهرام بێ.

زامیاد یەشت(*)

(*) zamyad: زام یەزد بەمەعنای ییزدەی نیگاهبانی زەوینە و ئەم بەشەی لە یەشتەکان بۆ ستایشی ئەو دانراوە، لە هەشت بەندی سەرەتای ئەم بەشە، ناوی کەژەکان نووسراوە و پاشان دێتە سەر باسی (فەڕ) کە بەمەعنای هێزێکە ئەهورایی یا خودایی و بەشێوازی جۆراوجۆر خۆی دەنوێنێت و لەگەڵ هەر کەس بێت دەیکاتە خاوەن شکۆ و مەزنایەتی و بۆیە (فەڕکیانی) بەشی پادشاهانی ئەفسانەیی کەیانی بووە... ئەگەر چاک تێفکرن زامیاد، دەبێتە زەوین ییزۆد یا ئیزەدی پارێزەری زەوین.

کوردەی یەکەم

....

٩

فەڕی کەیانی، کە مەزدا خەڵقی کردووە و بەباڵادەستان و پارێزکاران و تێکۆشەرانی چالاک و ئەوانەی کە بڵێمەت و هەڵکەوتوون عەتا دەکرێت، ستایش دەکەین.

١٠

ئەو فەڕەی کە تایبەتی ئەهورامەزدایە و ئەو زاتە موقەددەسە لە سێبەری ئەودا بەندەگانی خۆی خەڵق دەکات، یەکجار جوان و دڵڕفێن و درەوشاوە و کارامایە.

١١

هەتاکو ئەوان، جیهان تووشی ئاڵوگۆڕ بکەن و لە نوێی بناغەی دانێن چونکە جیهان پیر نابێت و نامرێت و نارزێت و هەتاهەتایە زیندووە و بۆ هەمیشە گەشە و نەشە دەکات. لەو کاتەیدا کە مردووەکان بۆ جارێکی تر هەڵدەستن و ژیانی بێ برانەوە دەست پێدەکات و (سوشیانت) دێتەدەر و جیهان بەئارەزووی خۆی و بەمەیل و قودرەتی خۆی ژێر و ژوور دەکات و ئاڵوگۆڕ وەدی دەهێنێت.(١)

١٢

جا، لەوکاتەدا کە جیهان دەبێتە فەرمانبەرداری ڕاستی و نەبوون و نەمان مەعنای نابێت و درۆ لەم جیهانەدا جێگای نابێت و دەگەڕێتەوە بۆ ئەو شوێنەی لێی هاتبوو تاکو ڕاستی پەرستان تووشی ئاژاوە و چەرمەسەرێ بکات... لەم کاتەدا تاوانبار نابوود دەبێت و خەڵەتێنەر و حیلەباز لە جیهان دوور دەکەوێتەوە.

١٣

بەدەنگی بەرز ستایش دەکەین بۆ (فەڕی کەیانی) کە هێزێکی ئەهورایی و شکۆدارە. بەهێنانی ناوی (زور) و (هەوم) کە لەگەڵ شیردا ئاوێتە کراوە و بەڕاخستنی (بەرسەم) و زمانی عەقڵ و گوتاری بەهەشتی، کردار و گوتاری چاک ستایش دەکەین.

(مەزدائەهورا) بۆ خۆی چاک دەناسێت ئەو ژنان و ئەو پیاوانەی کە لە ناو مەخلوقاتی ئەودا بەچاکترین شێوە نیایش و ستایش دەکەن... ئێمەیش ژنان و پیاوانی وا کە بوونەتە هۆی ڕەزامەندی (مەزدا) ستایش دەکەین.

---

(١) لەم بەشەدا، دینی موقەددەسی زەردەشتی نەبی لەگەڵ باقی دینەکانی خودایی و بەتایبەت دینی پیرۆزی ئیسلام یەک دەگرنەوە. وەکو دەبینن لێرەدا وەعدەی قیامەت دراوە و ئەو ڕۆژەی مردووەکان قیام دەکەن و هەڵدەستن کە ئەمە بەسەراحەت لە قورئانی کەریمدا زیکر کراوە وەکو دەزانین لە دینی ئیسلامدا ئەوە حەزرەتی مەهدی (ع) بەناوی ئیمامی زەمان دێت و جیهان تووشی ئاڵوگۆڕ دەکات و بەڵام لە دینی زەردەشتدا (سوشیانت) جێگای ئیمامی زەمان دەگرێت و ئەوەیش دەیسەلمێنێ کە ڕۆژی پەسڵان ڕاستە و هەموو دینە ئاسمانییەکان بەوە بڕوایان هەیە.(ع.ف)

کوردەی دووهەم

١٤

(بەندی نۆهەم دووپات دەکرێتەوە)

١٥

ئەو (فەڕ)ەی کە تایبەتی ئیمشاسپەندانە، ئەوە شاریاری تیژبین و مەزن و زۆر بەتوانا و دلێر و دڵاوای ئەهورایی و پاک کە بێ برانەوەیە و هەرگیز مەرگ نابینێت.

١٦

هەر حەوتیان بەوێنەی یەک بیر دەکەنەوە

هەر حەوتیان بەوێنەی یەک دێنە ئاخاوتن

هەر حەوتیان بەوێنەی یەک کار دەکەن

ئەوان لە بیر و گوتار و کرداردا یەکسانن

(ئەهورامەزدا) خالق و سەروەری هەموویانە.

١٧

ئەوان دەتوانن سەرنجی ڕەوانی یەک بدەن و تێدەگەن و دەبینن کە ڕەفتار و گوتار و ئەندێشەی هەموویان چاکە لەو کاتەیدا بەرەو جێگای پێشکەشی (زور) هەڵدەفڕن، ڕێگایان ڕوون و نوورانییە.

١٨

ئیمشاسپەندان کە یاوەر و پشتیوان و یاریدەدەری (ئەهورامەزدا) خوڵقێنەر و سازندە و ڕێکوپێککەری هەموو جیهانن.

١٩

ئەمانەن کە خوازیاری تازەکردنەوەی جیهانن، جیهانێ کە پیرنابێ و نامرێت و نارزێت و ناپووکێتەوە، زیندووی بێ برانەوە، سەرکەوتوو و کامڕەوای بێ پسانەوە.

لەو کاتەیدا کە مردووەکان هەمدیسان هەڵدەستن و ژیانی بێ برانەوە و هەتاهەتایی دەست پێدەکات و (سوشیانت) دێتەدەر و جیهان بەئیختیاری و ئارەزووی خۆی دەڕازێنێتەوە.

٢٠

(بەندەکانی ١٢و١٣ لێرەدا دووبارە دەخوێننەوە)

کوردەی سێهەم

٢١

بەندی ٩ لێرەدا دووپات دەکەنەوە.

٢٢

(فەڕ) کە ماڵ و تایبەتی بیزەدانی مینەوی و سوشیانتەکانی لە دایک بوو و لە دایک نەبووە و هەروا ماڵی تازە هێنەران و ئاڵوگۆڕکەرانی جیهانی تازەیە.

٢٣

بەندی نۆزدەهەم دووپات دەبێتەوە.

٢٤

(بەندی دوازدەهەم دووبارە دەخوێننەوە)

کوردەی چوارم

٢٥

(بەندی نۆهەم دەخوێننەوە)

٢٦

ئەو (فەڕ)ە بۆ ماوەیەکی درێژخایەن تایبەتی (هۆشەنگ)(١)ی پێشدادی بوو، بەو چەشنەی کە دەسەڵاتی بەسەر حەوت وڵاتی سەرزەویندا هەبوو و پادشاهی کرد و بەسەر مرۆڤەکان و دێوەکان و جادووگەران و پەریان و کەرپەنەکان و کێوییەکانی(٢) غەدداردا زاڵ بوو و توانی کە دوو بەش لە سێ بەشی دێوەکانی مازندەران و درۆپەرستانی (وەرێنە) نابوود بکات...

(بەندی ١٣ دووپات دەکەنەوە)

کوردەی پەنجوم

٢٧

(بەندی نۆهەم دووپات دەکەنەوە)

٢٨

ئەو (فەڕ)ە تایبەتی (تەمورس زیناوەند)(٣) بوو بەچەشنێ کە بەسەر حەوت وڵاتی سەرزەویندا

(١) ناوی هۆشەنگ کوردییە و ئێستایش لە موکریان ناوی (شەنگە) فرەوان و بەلاوانی بەکەوتوو دەڵێن شۆخ و شەنگ و ئەو لە هۆشەنگەوە هاتووە.

(٢) کەویەکان بەمەعنای کێوییەکان و بەخەڵکی دانیشتووی چیایان وتووە ئەمڕۆکەیش لە وڵاتی تورکیە (تۆران) بەکوردەکان دەڵێن (کێوی لەر) واتە کێوییەکان و دانیشتووانی چیا... بەڕاستی جێگای سەرنج و داخە کە ئەم وشەی ئەوێستا ئێستاکەیش هەر ماوە وەکو چلۆن دەیان جار لە ئەوێستادا بەکەرپەنەکان و کەویەکان گوتراوە ستەمکار و غەددار... دەوڵەتی لاییکی تورکیە ئێستایش بەکورد دەبێژێت کێوی و زۆرجار شتی خراپیان پێدەڵێن و لە بڵاوکراوەکان و دەزگاکانی پڕوپاگاندە ڕایدەگەیەن. (ع.ف)

(٣) لەناو خەڵکی و لەشاهنامەدا تهمورس بەدێوبەند مەشهورە، بەڵام ئەوێستا بە(زین وەند) ناوی بردووە ئەویش هۆی ئەوەیە کە زینی خستە سەرپشتی (ئەهریمەن) و کردی بەئەسپ و سێ ساڵ غاری پێکرد.

پادشاهیی کرد و بەسەر کۆمەڵانی خەڵکی و دێوەکان و جادووکەران و پەرییەکان و کەرپەنەکان و کێوییەکانی ستەمکاردا زاڵبوو.

٢٩

بەچەشنێ کە بەسەر هەموو خەڵکان و دێوەکان و جادووەکان و پەرییەکاندا زاڵ بوو و ئەهریمەنی خستە هەیکەلی چارەوا و سێ ساڵی ڕەبەق بەدوا قەراخی زەویندا غاری پێ دەکرد...

(بەندی سێزدەهەم دووپات دەبێتەوە)

کوردەی شەشوم

٣٠

(بەندی نۆهەم دووپات دەکەنەوە)

٣١

ئەو (فەڕ)ە کە بۆ ماوەییێکی درێژخایەن بوو بەماڵی (جەمشید) خاوەنی ڕەوەی فرەوانی مەڕ و ماڵات بەچەشنێ کە بەسەر حەوت وڵاتی سەرزەویندا پادشاهیی کرد و بەسەر کۆمەڵانی خەڵکی و کەرپەنەکان و کێوییەکان و جادووکەران و پەرییەکاندا زاڵ بوو.

٣٢

ئەو توانی، دارایی و قازانج و ڕەوەی فرەوان بەسەربەرزی لە دێوەکان بستێنێتەوە و لە ماوەی پادشاهی ئەودا خواردەمەنی و خواردنەوە بەلاش بوو و گیانلەبەران نەدەمردن و ئاوەکان و گیاکان وشک نەدەبوون.

٣٣

لە کاتی پادشاهی ئەودا، نە سەرما بوو نە گەرما و نە مردن و نە بەخیلی کە لە دەستکارەکانی دێوە، بەڵێ، بەم شێوە بوو ڕۆژگاری ئەو، بەر لەوە درۆ بکات و زاری خۆی بەوتەی نادروست و هەڵە ئالوودە بکات.

٣٤

ئەو کاتە کە (جەمشید) درۆی کرد و زار و زوانی خۆی بەگوتاری نادروست پیس کرد (فەڕ) بەئاشکرا و لە پەیکەری باڵندەییێکدا لە بەدەنی ئەو هاتەدەر، جەمشید خاوەنی ڕەوە و شکۆی فرەوان کە هەستی بەوە کرد پەیوەندی (فەڕ)ی لێ پساوە کز و پەرێشان بوو و لە بەرانبەر دوژمناندا کە دێوەکان بوون داما و بەناچار خۆی لە زەویندا شاردەوە.

٣٥

بۆ یەکەم جار (فەڕ) لە (جەمشید) کوڕی (ویوەنگەهان) پچڕا و لە قاڵبی شاهینێکدا بۆ دەرەوە فڕی، مێهر، خاوەنی دەشتەکانی پان و بەرین، ئەو بیستیارە گوێچکە سووکە، کە بەهەزار شێوە چالاکی دەزانێ (فەڕ)ی پچڕاوەی جەمشیدی گرتەوە. ستایش دەکەین بۆ (مێهر) شاریاری هەموو سەرزەوینەکان کە (ئەهورامەزدا) ئەوی وەکو مەزنترین و باشکۆترین ئیزەدانی مینەوی خەڵق کردووە.

٣٦

بۆ دووهەم جار (فەڕ) لە (جەمشید) کوڕی (ویوەنگەهان) پچڕا و لە شێوەی شاهینێکدا بۆ دەرۆ هەڵفڕی، (فەرەیدون) لە ڕۆڵەکانی ماڵباتی (ئابتین) کە لە پاش (زەردەشت) سەرکەوتووترین ناودارانی چاخی خۆی بوو (فەڕ)ی هەڵاتوو و پچڕاوەی جەمشیدی گرتەوە.

٣٧

(فەرەیدون) کە ئاژیدهاکی سێ پوزە و سێ سەر و شەش چاو و خاوەنی هەزار جۆر چالاکی، ئەو دێوی هەرە بەهێزی درۆ، ئەو بەڵای جیهانییە و بەهێزترین دێوی درۆزن کە (ئەهریمەن) بۆ نالەباری جیهانی خاکی و مەرگی ڕاستی، دروستی کردبوو، لە عەرزدا و تێکی شکاند.

٣٨

بۆ سێهەم جار (فەڕ) لە (جەمشید) کوڕی (ویونگەهان) پچڕا و لە هەیکەلی شاهیندا، بۆ دەرۆ هەڵفڕی (گەرشاسب)ی دلێر کە لەپاش زەردەشت و لە سێبەری پیاوەتی و لێهاتوویی مەردانەی خۆیدا بەهێزترین پاڵەوانی زەمانی خۆی بوو (فەڕ)ی جەمشیدی گرتەوە.

٣٩

هێزی دلێری و مەردانە ستایش دەکەین کە بووەتە بەشی گەرشاسب، واتە ئەو دلێرەی کە لە سەر پای خۆی ڕاوێستاوە و نەحەساوەتەوە و نەنوستووە و هەر وا بێدارە.

٤٠

گەرشاسب، هەر ئەو قارەمانەی کە ئەژدیهای شاخدار واتە ئەو ڕەنگ زەرد و ژاراوییەی کە هەزار سک و مل و کەپووی هەبوو و ژاری زەرد ڕەنگی بەبەرزایی یەک نێزە دەپەڕی و بەئاسانی چارەوا و مرۆڤی هەڵدەلوشی لە زەویندا و تۆپانی.

گەرشاسب، لەکاتی نیوەڕۆژدا، لەسەر پشتی ئەژدیها و لە مەنجەڵی ئاسندا چێشتی دەکوڵاند. ئەو ئەژدیهای نابەکارە کە لە تینی ئاگر بێزار بوو و عارەقەی لێ دەباری بەناکاو هەڵات و مەنجەڵی چێشتی کوڵاوی پڕ لە ئاوی ڕژاند و گەرشاسبی لێهاتوو و قارەمان بەگورجی خۆی لادا و چووە قەراخی ئاگر بێ ئەوەی زیانی بۆی هەبێت.

٤١

(گەرشاسب) ئەو کەسەیە کە (گەندەروی)[١] پاژنە تەڵای کوشت، ئەو کە خاوەنی قەپۆزی هەراو بوو، دژ بەڕاستی هەڵسابوو، ئەو دێوێک بوو کە نۆ کەس لە کوڕانی (پەسنیە)[٢] و کوڕانی (نیویک)[٣] و کوڕانی (داشتیانی)[٤] و (هیتاسب)ی[٥] زێڕین تاج و (وڕەشۆ)[٦] لە ماڵباتی (دانی)[٧] و (پیتەئون)[٨] دۆستی پەرییەکانی کوشت.

---

(١) gandoroy: ناوی دێوێکی بەسام بوو کە گەرشاسب کوشتوویەتی. ٨،٧،٦،٥،٤،٣،٢ ناوی ئەو کەسانە و ئەو ماڵباتانەن کە ئەهریمەن لێی دابوون لە بەندەکانی ٤٣،٤٢،٤١ دەردەکەوێت کە ئەو لەو سەردەمەدا بۆ خەڵک زۆر خراپ بووە و گەرشاسب بەکوشتنی ئەو خزمەتی خەڵکی کردووە.

٤٢

هەر ئەو بوو کە (ئارزوشمەن) خاوەنی دلێری و خووی مەردانەی کوشت...

٤٣

ئەو بوو کە (سناویزەک)ی کوشت، ئەو شاخداری دەست قورسەی کە لە کۆبوونەوەکاندا دەیگوت:

من یەشتا تازە لاوم و هەر کاتێ بگەمە تەمەنی لاوی، زەوین دەکەمە چەرخ و ئاسمان دەکەمە گەردوونەی خۆم.

٤٤

ئەگەر، گەرشاسبی دلێر من نەکوژێت (سپەندمینو) لە (گرزەمان)ی ڕۆشن دەکێشمە خوار و ئەهریمەن لە جەهەننەمی تاریک ڕادەکێشم بۆ سەرۆ و (سپەندمینو) و (ئەهریمەن) دەبێ پێکەوە، دروشکەی من ڕاکێشن. گەرشاسبی دلاوەر چووە شەڕی ئەم یاغییە و هێزی ژیانی لێ سەندەوە و نابوودی کرد.

(بەندی سێزدەهەم لێرەدا دووپات دەکەنەوە)

کوردەی حەوتەم

٤٥

بەندی ٩ لەم بەشەدا دەخوێننەوە.

٤٦

(سپەندمینو) و (ئەهریمەن) بۆ وەدەستهێنانی (فەڕ)ی نایاب کەوتنە کار و هەرکامیان چالاکترین و نەبەزترین پەیکی خۆیان نارد بەشوێنیدا.

(سپەندمینو)، (بەهمەن) و (ئوردی بەهەشت) و (ئازەر) و (ئەهورامەزدا)ی نارد و ئەهریمەن (ئاک من) و ڕقی خوێناوی کەرەسەی (ئاژیدهاک) و (سپیتور)ی ئاوارەکەری (جەم)ی نارده شوێنی.

٤٧

ئەو کاتە، ئازەری (مەزدائەهورا) هاتە پێش و وا تێفکری: ئەز دەتوانم (فەڕ)ی نایاب بەدەست بێنم.

ئاژیدهاکی سێ پوزە و ناشیرین و بەدخوو بەجوێن و دژنام بەدوای ئەو داهات و گوتی:

٤٨

ئەی ئازەری (ئەهورامەزدا)

بگەڕەوە و نزدیکی (فەڕ) مەکەوە، چونکە بێتو ئەم (فەڕ)ی نایابە دەست بخەیت، بەیەکجاری نابوودت دەکەم بەچەشنێ کە نەتوانی ئەم سەرزەوینی خولقاوی ئەهورا ڕووناک بکەیتەوە.

ئەو کاتە (ئازەر) بۆ پاراستنی جیهانی ڕاستی لەم دژوارییەدا بیری کردەوە و دەستەکانی خۆی کێشایەوە چونکە ئاژیدهاک زۆر بەسام و ترسهێنەر بوو.

٤٩

ئەمجار، ئاژیدهاکی سێ پوزەی بەدنیهاد هات و وای بیرکردەوە

– ئەز دەتوانم ئەم (فەڕ)ی نایابە بکەمەماڵی خۆم.

– ئازەری (مەزدائەهورا) بەم گوتارانە کەوتە دوای.

٥٠

ئەی ئاژیدهاک

بگەڕەوە و لێی نزدیک مەبەرەوە، چونکە ئەگەر بێتو دەستت بگاتە ئەم (فەڕ)ی نایابە، دەتسووتێنم و خۆت و قەپۆزت دەکێشمە ناو کۆگای ئاگر و، وات لێ دەکەم کە ئیتر نەتوانی بۆ تێدابردنی جیهانی ڕاستی پای خۆت لەسەر زەوینی خەڵقکراوی ئەهورامەزدا دابنێییت...

ئەمجارە، ئاژیدهاک خۆفی لە دڵ نیشت و ترسا، چونکە بەڕاستی ئاگر زۆر بەهێز و گڕاوی بوو.

٥١

پاش ئەمانە (فەڕ) گەیشتە دەریای (فەراخ کەرت) و (ئەپەم نەپات)ی خاوەنی چارەوای توندڕەو بێ ماتڵ بوون بەئاواتی وەچنگ خستنی ئەو غاری دا و گوتی: ئەز، ئەم (فەڕ)ی نایابە لەبن ئەو دەریا قووڵەوە یان هەر دەریاییێکی قووڵی دی وەچنگ دەخەم.

٥٢

سەروەری خاوەن شکۆ و شاریاری شیدوەر (ئەپەم نەپات) خاوەنی ئەسپی توندڕەو، ئەو دلێرەی کە دادڕەسی دادخواهانە، ئەوەی کە مرۆڤەکانی پەروەردە کرد، ئەوەی کە مرۆڤەکانی ڕازانەوە، ئەو ئیزەدی ئاوەکان کە هەر کاتێ ستایشی بکەن بەئاسانی دەی ژنەوێت ستایش دەکەین.

٥٣

(ئەهورامەزدا) گوتی بە (سپیتەمان زەردەشت): ئەی زەردەشتی پاک هەرکام لە مرۆڤەکان کە بتوانن (فەڕ)ی نایاب وەچنگ بخەن بەئەندازەی یەک (ئاگرەوان) جەزای چاکەیان دەدەمەوە.

٥٤

وە لە (ئەرت)[١]ی ئاسایش هێنەر کە چوارپایان و گیاکان پێشکەش دەکات، بەهرەمەند دەکات و تا یەک ساڵی تەواو هەر چی ڕۆژە سەرکەوتن دەبێتە بەشی ئەو تا بەهێزی فرەوانەوە دوژمن شکەست بدات و بەپاڵپشتی ئەم سەرکەوتنە و ئەو پشتیوانییە، بەسەر سوپای خوێنخۆری دوژمناندا زاڵ دەبێت و هەموو دوژمنان تووشی شکەست و پاشەکشە دەکات.

(فەڕ)ی بەهێز و نایاب و گرانبەها کە (مەزدا) خەڵقی کردووە ستایش دەکەم و بەپاسی ئەو شکۆ و

(١) art: مەلاییکەی دەوڵەمەندی و دەسەڵاتە لە دینی زەردەشتدا.

مەزنایەتییە، بەهێنانی ئاوی (زور) و (هەوم)ی ئاوێتە بەشیر و دانانی (بەرسەم) و زمانی عەقڵ و ئاخافتنی مینەوی و کردەوەی چاک و قسەی ڕاست و بەدەنگی بەرز نیایش دەکەین.

(مەزدائەهورا) بۆ خۆی چاک دەناسێت ئەو ژنان و پیاوانەی لەنێو مەخلوقاتدا کە بەچاکترین شێوە و لەسەر بنەمای ئایینی ڕاستی، ستایشی ئەویان کردووە... منیش ئاوا ژنان و پیاوانێ ستایش دەکەم.

کوردەی هەشتەم

٥٥

بەندی نۆهەم لێرەدا دووپات دەکرێتەوە.

٥٦

ئەو (فەڕ)ەی کە تایبەتی ماڵباتەکانی ئێرانی و زەردەشتی پاکە، ئەو (فەڕ)ەی کە (ئەفراسیاو)ی تۆرانی نابەکار بەئاواتی ڕفاندنی ئەو لە دەریای (فەراخ کەرت) جلوبەرگی خۆی لە بەرکەند و بەر لەمە بەشوێن ئەودا، هەڵات. (فەڕ) بەگورجی تاوی دا و لە دەستی ئەفراسیاو دەرچوو و هەڵات و ئیتر لەو کاتەوە دەریاچەی (خوسرەو) لە دەریای فەراخ کەرت پەیدابوو.[١]

٥٧

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ئەو کاتەی کە ئەفراسیاوی تورانی و هەرە بەهێز، دەم بەبۆڵە و جنێودانەوە، لە دەریای (فەراخ کەرت) هاتەوە گوتی: (ییشە یەسنە ئەهمایی)! من نەمتوانی ئەو (فەڕ)ەی کە تایبەتی بنەماڵەکانی ئێرانی و زەردەشتی پاکە بڕفێنم.

٥٨

... ئەوە تا، تەڕ و وشک، گەورە و بچووک، جوان و ناشیرین و چاک بەیەکەوە تێکەڵ دەکەم تا (ئەهورامەزدا) بخەمە تەنگەبەری... ئەی سپیتەمان زەردەشت:

لەو کاتەدا ئەفراسیاوی تۆرانی بۆ جارێکی تر خۆی هاویشتە دەریای (فەراخ کەرت).

٥٩

ئەفراسیاب بۆ دووهەم جار جلەکانی داکەند و کەوتە مەلە بەشوێن (فەڕ)دا و دەیزانی کە ئەوە تایبەتی بنەماڵەکانی ئێرانی و زەردەشتی پاکە، (فەڕ) بەپەلە بۆی هەڵات و خۆی لە دەست ئەفراسیاب دەرکرد و لە جێگای هەڵاتنی ئەودا (تاڤگەییێک) بەناوی (وەنگهزداه) لە دەریای فەراخ کەرت جیا بوو و هەمووان دەزانن.

(١) وەکو ئەوێستا نووسیویەتی دەریاچەی خوسرەو لە پەنجا فرسەخی دەریاچەی چی چەست واتە ورمێ دا بووە، بەلەبەر چاوگرتنی ئەو ڕاستییە تەنیا دەریاچەی ئەو ناوچە کە ٥٠ فرسەخ لە ورمێ دوور بێ هەر دەریاچەی (زرێبار)ی مەریوانە، کە ئێستایش بەناوی مێهر ڕازاوەتەوە و مێهروان = ئاوی مێهر و (وان) لە کوردی کۆندا بەمانای (ئاوە) بۆ وێنە شاری وان کە گۆلی هەیە یان چۆمی سیر+ وان و... (ع.ف)

٦٠

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ئەو کاتە کە ئەفراسیابی تۆرانی بەجنێودابین لە دەریای (فەراخ کەرت) هاتە دەرۆ گوتی:

(ئەیس ئیسە یەسنە، ئەهمایی، ئەونیسە، ئەیسە، یەسنە، کهمایی).

ئەز نەمتوانی (فەڕ)ی بنەماڵەکانی ئێرانی و زەردەشتی پاکا برفێنم و سوودی لێ وەربگرم.

٦١

بەندی پەنجاو هەشت دەخوێنرێتەوە.

٦٢

ئەفراسیاب بۆ سێهەم جار... وەکو بەندی ٥٩ دەخوێنن.

پاش ئەوە، تاڤگەی مەشهور بەدەریاچەی (ئەوژدن وەن) لە دەریای فەراخ کەرت جیا کرایەوە.

٦٣

بەندی ٦٠ دەخوێننەوە.

٦٤

ئەفراسیاب نەیتوانی ئەم (فەڕ)ی تایبەتی بنەماڵەکانی ئێرانی و زەردەشتی پاک برفێنێت، ئەم (فەڕ)ی بەهێز و دوورە دەستی ئەهورایی کە دەستکاری مەزدایە دەبێ بەدەنگی بەرز و ئاوی (زور) و (هەوم)ی ئاوێتەی شیر و (بەرسەم) و زمانی عەقڵ و ئاخاوتنی مینەوی و گوتار و کردار و وتەی ڕاست ستایش بکەین...

مەزدائەهورا

ژنان و پیاوانێ کە لە رووی ڕاستی و بەدڵی پڕ لە ئیمان ستایش دەکەن، زۆر چاک دەناسێت...
ئێمەیش ستایش دەکەین بۆ ئەم چەشنە ژنان و پیاوانە.

کوردەی نۆهەم

٦٥

بەندی نۆهەم دووپات دەبێتەوە.

٦٦

(فەڕ) ماڵی ئەو کەسەیە کە شاریاری ئەو دەرکەوتبێت لە نێوانی ڕووباری هیرمەند و دەریاچەی کەیانی و لەو جێگادا چیای (ئەوشیدەم) هەڵکەوتووە و بەدەورادەوری ئەودا ئاوێکی فرەوان ڕەوانە و بۆ چیاکان و مێرگ و مەڵبەندەکان دەکەوێتە ڕێگا و چەمەکان...

٦٧

... (خواسترا) و (هوسپا) و (فردسا) و (خوارننگهییتی) جوان و (ئویشتوییتی) توانا و (ئەورروزا)

خاوەنی ئاڵفجاری فرەوان و (یبیرزی) و (زرنومەییتی) و (هیرمەند)ی خاوەن شکۆ و دڵپاک کە بەو شەپۆلە سپیانە دەهاژێنی و تۆفان دەکات و بەرەو دەریای کەیانی دەڕوات و خۆی دەکێشێتە ناو دەریا.

٦٨

هیرمەند کە بەئەندازەی ئەسپێ توانای هەیە، کە بەقەدەر وشترێک هێزی هەیە، کە بەئەندازەی پیاوێک هێزی هەیە و (فەڕ)ی کەیانی تایبەتی ئەوە.

ئەی (زەردەشت)ی پاک.. ئەوەندە فەڕی کەیانی لە هیرمەنددا هەیە کە دەتوانێ هەموو وڵاتانی دژ بەئێران هەڵکەنێت و لە ئاوا نوقمیان بکات.

٦٩

لەو کاتەدا خەڵکی ئەو وڵاتانە لە خان و مانی خۆیان بێ بەری دەبن و برسیەتی و تینوویەتی و سەرما و گەرما سەریان لێ دەشێوێنێت. بەم شێوە (فەڕی کەیانی) بۆ یاری پیاوانی پاکدین و مەزداپەرستە و پەناو پاڵپشتی بنەماڵەکانی ئێرانی و گیانلەبەرانی (پەنجە)یە.(١)

(بەندی ١٣ لەم بەشەدا دووپات دەکرێتەوە).

کوردەی دەهەم

٧٠

(بەندی نۆهەم لێرەدا دەخوێننەوە).

٧١

ئەو (فەڕ)ەی کە بوو بەقسمەتی کاک قوباد و کاک پیاوە و کاک کاوس و کاک ئارش و کاک پەشین و کاک بیارش و کاک سیاوەش.

٧٢

هەر بۆیە کەیانییەکان هەموویان چالاک و پەهلەوان و پارێزکار و بێباک و توانا و بەخوو و خدە مەزن بوون.

(بەندی سێزدە لێرەدا دەخوێنرێتەوە)

کوردەی یازدەهەم

٧٣

بەندی نۆهەم لێرەدا دووپات دەبێتەوە.

٧٤

ئەو (فەڕ)ە بوو بەنەسیبی کەیخوسرەو لەبەر هێزی چاکی و لەبەر سەرکەوتنێ کە ئەهورا پێی دابوو و

(١) مەبەست لە گیانلەبەرانی پەنجە، حەیواناتی ماڵی و ئاوی و ئەوانەن بۆ مرۆڤ سوودیان هەیە و دەبنە ماڵی.

لەبەر جیاوازی و ڕێزێ کە ئەهورایی بوو، لەبۆ فەرمانە چاکەکانی بۆ ئەوەی فەرمانەکانی ئاڵوگۆڕیان تێ نەدەهات، لەبەر ئەوەی کەس نەیدەتوانی دژ بەفەرمانەکانی بێت، لەبەر ئەوەی بێ ماتڵ بوون، دوژمنانی شکەست دەدا.

۷۵

لەبۆ هێزی ئارام و لەش ساخی و (فەڕ)ی دەستکاری مەزدا، بۆ ڕۆڵەکانی چاک و هۆشیار و زانا و گوتارجوان و بەهێز. بۆ دلاوەری چاو ڕووناکی بێ بەری لە نیازی ئەوەی بگەنە فریای، بۆ ئەو ئاگادارییەی کە سەبارەت بەداهاتوو و بەهەشتی بێگومان...

۷٦

... بۆ شاریاری باشکۆ و درەوشاوە، بۆ ژیانی درێژ خایان، بۆ هەموو ڕۆژانی باش، بۆ دەرمان.

۷۷

بەم جۆرە کە (کەیخوسرەو) بەسەر دوژمندا زاڵ بوو و لەو گیرۆدارەدا و لەو کاتەیدا کە دوژمنی فێڵباز، بەسواری شەڕی لەگەڵ دەکرد، نەکەوتە داوی شاراوەی دوژمن.

کاک خوسرەو، سەروەری سەرکەوتوو، ڕۆڵەی تۆڵەئەستێنی سیاوەشی دلێر کە بەناجوامێری کوشتیان و تۆڵەئەستێنی (ئەغریرەس)ی(١) دلێر کە توانی (ئەفراسیاب)ی نابەکار و براکەی، واتە (گەرسیوەز)ی خستە داو و قۆڵبەستی کردن.

(بەندی سێزدەهەم لێرەدا دووپات دەبێتەوە)

کوردەی دوازدەهەم

۷۸

بەندی نۆهەم لێرەدا دووپات دەبێتەوە.

۷۹

ئەو (فەڕ)ەی کە تایبەتی (زەردەشت)ی پاک بوو کە بەشێوەی دین بیری کردەوە و بەشێوەی دین هاتە ئاخاوتن و کردەوەکانی بەشێوەی دین بوون لە سەرانسەر جیهانی خاکیدا، لە ڕاستیدا ڕاستترین و لە شاریاری چاکترین شاریار، لە شکۆ و مەزنایەتیدا خاوەن شکۆترین و مەزنترین و لە (فەڕ)دا خاوەن (فەڕ)ترین و لە سەرکەوتندا، سەرکەوتووترین و زاڵترین بوو.

۸۰

بەرلە (زەردەشت) دێوەکان بەئاشکرا، لەسەر زەویندا جەولانیان دەکرد و بەئاشکرا کامڕەوا بوون و بەپانەوە ژنانیان لە باوەش مێردەکانیان دەرفاند و گوێیان لە ناڵە و زاری ئەوان نەبوو و لە کەس نەدەترسان.

(١) ئەغریرەس: یەکێ لە براکانی ئەفراسیاب و دۆستی ئێرانییەکان بووە.

۸١

ئەو کاتەی زەردەشت هات و سەلای دا و نیایشی (ئەهوەن وەئێرەیە) چوارجار بەدەنگی زوڵاڵ...

نیوەی هەوەڵی بەتامڵ بوون و نیوەی دووهەمی بەئاوازی بوڵێند خوێندەوە، هەموو دێوەکان بەژنەفتنی ئەو سرووده شڵەژان و پەژارە دایگرتن و لە کاتێکی کەمدا ئەوانە کە زمان لە وتنی فەسادیان عاجزە، خۆیان لە ژێر زەویندا قایم کرد.

۸۲

ئەفراسیابی نابەکاری تۆرانی هات بۆ لای زەردەشتی پاک و خوازیاری (فەڕ) بوو و بۆ وەچنگ هێنانی (فەڕ)ی زەردەشت هەموو حەوت ولاتی عەرزی پێوا و بەشوێن (فەڕ)دا ئاوارە بوو.

بەڵام (فەڕ) و زەردەشت، هەر دووکیان خۆیان کێشایە دواوە و بەچەشنەی کە خواستی من (ئەهورامەزدا) و دینی پاکی مەزداپەرستی بوو، بەکامی خوازیارانی ڕاستەقینە هاتنە کار...

(بەندی سێزدەهەم دووپات دەبێتەوە)

کوردەی سێزدەهەم

۸۳

بەندی نۆهەم لەم بەشەدا دووپات دەکەنەوە.

۸٤

ئەو (فەڕ)ە کە تایبەتی کاک گۆشتاسب بوو و ئەویش بەشێوەی دین، بیری دەکردەوە و بەشێوەی دین هاتە ئاخاوتن و بەشێوەی دین کرداری دەکرد و بەو شێوە کە ئەو دینی پیرۆزی ستایش کرد و توانی دێوەکان لەلای پاکان دوور بخاتەوە.

۸۵

ئەو کەسێ بوو بەگورزی سەنگین و قورسەوە بوو بەرێبواری ڕێگای ئازادی و توانی بەو گورزی سەرکوتکەری خۆی ڕێگای ئازادی پەیدا بکات و بوو بەباسک و بازووی ئاسنین بۆ پاراستنی دینی ئەهورایی زەردەشت.

۸٦

ئەو کەسێ بوو کە توانی دینی پیرۆزی زەردەشت ئاشکرا بکات چونکە بەر لەو، ئەم دینە لە بەندا بوو بەڵام ئەو ئازادی کرد و جاڕی دا و لە ناو جەماوەری خەڵکدا بڵاوی کردەوە...

ئەو دینەی کە بەڕاستی مەزن و لانەدەرە و حیمایەی ئاڵفجاڕەکان و مێرگەکان و چوارپایان دەکات و ئەم دینە بەچوارپایانی خاوەن بەهرە و جێگای بژوێن ڕازاوەتەوە.

۸٧

کاک گوشتاسبی دلێر توانی بەسەر (تسریاوەنت)ی دژ بەئایین و (پەشەن)ی دێوپەرست و

(ئەرجاسب)ی[1] درۆپەرست و باقی (خێوەنەکان)ی[2] تاوانبار و ڕەگەز ناپاکدا زاڵ و سەربکەوێت...

بەندی سێزدەهەم دووپات دەبێتەوە.

٨٨

بەندی نۆهەم لەم بەشەدا دووپات دەکرێتەوە.

٨٩

ئەو (فەڕ)ە کە ئێستاکە بووەتە یاوەری (سوشیانت)ی پیرۆز و هاوەڵەکانی ئەو، لەو کاتەیدا کە ئەوان لە جیهاندا ئاڵوگۆڕ دەکەن و سەرلەنوێی بینای دەکەنەوە.

(باقی بەندی یازدەهەم لێرەدا دەخوێنرێتەوە)

٩٠

بەندەکانی١٢و١٣ لەم بەشەدا دووبارە دەخوێننەوە.

کوردەی پانزدەهەم

٩١

(بەندی نۆهەم لێرەدا دەخوێننەوە)

٩٢

لەو کاتەیدا کە (ییستوت ییرتە) پەیکی خوڵقێنراوی (مەزدا) کوڕی (ویسب تئوروئیری) لە ئاوی کەیانسی دێتەدەرۆ، گورزێکی لەباری بەدەستۆ گرتووە، ئەوە هەر ئەو گورزەیە کە (فەرەیدون)ی دلێر لەکاتی سەرکوت کردن و کوشتنی ئاژیدهاک لەدەستی گرتبوو.

٩٣

- ئەو گورزە بەدەست ئەفراسیابی تۆرانییەوە بوو لەو کاتەیدا کە (زەنگیاب)ی درۆزنی دەکوشت.
- ئەو گورزە لەدەست کاک خوسرەودابوو، لەوکاتەی کە ئەفراسیابی تۆرانی کوشت
- ئەو گورزە بەدەست کاک گوشتاسبەوە بوو کە وەکو ئامۆژگاری ڕاستی سوپای خۆی تەعلیم دەدا.
- (ئیستوت ییرتە) دەتوانێ بەم گورزە بەسەر درۆدا زاڵ بێت و لە ماڵی ڕاستی بیکاتە دەرەوە.

٩٤

(ئیستوت ئیرتە) بەچاوی عەقڵ و ئیدراک سەرنجی هەمووان دەدات.

(ئیستوت ئیرتە) بەچاوی دلۆڤانی و لێبوردن سەرنجی هەموو جیهانی خاکی دەدات و ئەو تەماشا کردنەی دەبێتە هۆی جاویدانی و هەتاهەتایی بوونی جیهان.

---

(١) ئەو ناوانەی لە بەندی ٨٧دا نوسراون سێ کەس لە دوژمنانی ئایینی زەردەشت بوون.

(٢) لە مەتنی ئەوێستادا نووسراوە (خێوەنەکان) ناوی ماڵباتێک بووە، بەڵام بەگومانی من مەعنای ئەوە یەک ماڵبات ناگرێتەوە و وەکو نوسراوە و دیگر (خێوەن)های تبهکار... بەمەعنای باقی ئەوانەن کە دژ بەئایینی زەردەشت بوون و خێوەن واتە... خاوەنەکان یا خاوەن ماڵەکان.

٩٥

هەڤاڵانی (ییستوت ئیرتە) سەرکەوتووانە دێنەدەر، هەموویان بەبیری چاک و بەگوتاری چاک و بەکرداری چاک ڕازاونەتەوە و هەرگیز درۆناکەن و ڕق و کینەی خوێناوی بەدخوازان و بەد (فەڕ)ان توانایان نییە لە بەرانبەری ئەواندا ڕاوێستن و هەموویان ڕادەکەن و ڕاستی بەسەر درۆی ڕەش و بەد ڕەگەزدا سەردەکەوێت.

٩٦

کردەوەی ناحەز و بەدڕەفتاران تووشی شکەست دەبن و ئەوانەی خاوەنی کردار و خووی پەسەندیدەن سەردەکەون، ئەوانەی درۆزن و قسەی درۆیان کردووە شکەست دەخۆن و ئەو کەسانەی ڕاستبێژن و بەڕاستی دێنە ئاخاوتن سەردەکەون... خورداد و ئەمورداد، برسیەتی و تونییەتی ناحەز، هەردووکیان شکەست دەدەن.

ئەهریمەنی بەد فەڕ و تاوانبار و ناپاک هەڵدێت.

(بەندی سێزدەهەم لێرەدا دەخوێننەوە.)

- زەردەشتی گەورە، لە ڕووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە، ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کردەوەکانی خۆیدا لە کردەوەی چاکی مرۆڤەکان نیگاهداری دەکات و دەیان پارێزێت تا لە ڕۆژی پەسڵاندا بیان خاتە بەردەستی مەزدا و داوەری لەسەر بکەن.

- شاریاری و مەزنایەتی (ئەهورامەزدا) شیاوی ئەو کەسەیە کە پارێزەر و لایانگر و حیمایەی هەژاران بێت...

درود و سوپاس بۆ چیای دەستکار و خوڵقێنراوی مەزدای بەخشێنەری ڕاستی و ئاسایش، واتە (ئوشیدرینە)[1] و هەروا دروود و ستایش بۆ (فەڕ)ی کەیانی کە مەزدا خوڵقاندویەتی و ئەو (فەڕ)ەی کە تایبهتی مەزدایە و لە دەستی ئێمە بەدوورە.

---

(١) مەرحوم عیمادەدین دولتشاهی (رحمە اللە علیە) بەرهەمێکی جوانی هەیە بەناوی (کوههای ناشناختە اوستا) بەڵام مامۆستایانی مێژووی هاوچەرخ (زۆربەیان) حەزی پێ ناکەن و کاتێ من دەستم کرد بەم کارە مامۆستا فەرەیدون جونێدی لێی نووسیم کە ئەمە کارێکی باشە بۆ گەلی کورد و پیرۆزبایی لێ کردم، بەڵام ڕای سپارد کە قسەکانی مەرحومی دولتشاهی نەنووسم و خەڵک تووشی هەڵە نەکەم... دیارە تا ئێرە بەقسەم کردووە بەڵام ئیستاکە بەوەرگێڕانی ئەوێستا خوێشم خەریکم وەکو ئەو مەرحومەم لێ دێ و ناوەکان بۆم ئاشنان و ناچار دەبم بیاننووسم و ئەوەیش دەزانم کە مامۆستایان پورداوود و دوستخواه و جونێدی و... کوردی نازانن بەتایبەت کوردی کرمانجی و هەورامی و گۆرانی کە پڕن لە وشەی کۆن و پەهلەوی و ئەوێستایی و، ئەگەر کوردییان بزانیبایت زۆر بەئاسانی دانیان پیادەنا کە ئەم کتیبە پیرۆزەی ئەوێستا کوردییە و زۆربەی مەکانەکان و جێگاکانی لە کوردستانن، بەڵام داخەکەم... ئەوان وەسیلە و سەرمایە و پڕ و پاگاندەیان هەیە و ئێمەیش بێکەس و دەست خاڵی و دەرەقەتیان نایێن و زۆریش جێگای داخە کە عیلمی ئەوان لەگەڵ چەشنە هەستێکی (پان فاریسم) تێکەڵ بووە و ناڵێم پان ئێرانیست، چونکە ئەوە هەموو کوردەکان دەگرێتەوە و ئێمە قایل بەکورد و ئێرانین و ئەوان هەموو شت بەفارس و بەلوجستان و سیستان دەزانن، جا بۆیە بەچیای (ئوشیدرینە) کە نووسیویەتی چیایێکە لە سیستان من وا دەزانم چیای (وشەدەرە) بێ لەسەر شیوی سەقز... ناحەقم نییە بێژم کە بوومەتە دەوڵەتشاهی...! (ع.ف)

– ڕاستی چاکترین پاشەکەوت و هەوێنی ژینی باشە... ژینی باش و سەربەرزانە تایبەتی ئەو کەسەیە کە ڕاست کردار بێت و خوازیاری چاکترین ڕاستی بێ. شکۆ و (فەڕ) و لەش ساخی و پایەداری بەدەن و کامڕەوایی و سامان و دارایی هاوڕێ لەگەڵ ئاسایش و هێمنی و ئاسوودەگی و مندالآنی چاک و لێهاتوو و قۆز و ژیانی درێژخایان و بەهەشتی پاکان و چاکان و ڕووناکی و هەموو چەشنە هۆ و ئامرازی ئاسایش و ئاسوودەگی بۆ ئەو کەسەیە کە تۆ... ئەی (ئەهورامەزدا) ستایش و پەرستش بکات.

وەندیداد

وەندیداد، ناوی بەشێک لە ئەوێستایە کە زیاتر باسی یاساکان و دابونەریتی ژیانی تایبەتی پەیڕەوانی زەردەشت دەکات و لە ڕاستیدا ئەمە (شەرع) یان (فیقهە)ی دینی زەردەشتە و خوێنەر لەگەڵ ئەحکامی شەرعی ئەو دینە ئاشنا دەکات.

وشەی (وەندیداد) بۆ خۆی وشەیێکی قەڵب کراوە و لە ڕاستیدا واژەی ئەوێستایی vidaeradata بەمەعنای قانوونی دژ بەدێوانە و مەرام لە (دێو) هەر وەکو پێشتریش ئاماژەمان بۆ کرد، خونکارانی ئاریایی و پەیامهێنەرانی ڕەگەزی ئاریا، بەر لە زەردەشت بوون کە بەهاتنی زەردەشت و کتێبی پیرۆزی ئەوێستا، ئیتر ماوە و دەرفەت و ئیعتیباری ئەوان تەواو بوو.

لە ئەدەبی ئەمڕۆی ئێراندا زۆرجار ناو لە کتێبێ دەبەن بەناوی (دەساتیر) و دەبێژن پەیامبەرێکی ئاریایی بەناوی مەهاباد هێناویەتی و ئەمەیش بەگومانی زۆربەی زانایانی عیلمی مێژوو و ئەوێستاناسان و ئێرانشوناسان، شێوازیکی (جەعلی) و بێ بنەمایە کە ئەوانەی دژ بەدینی زەردەشت بوون و یان کەسانێک بۆ مەبەستێکی تایبەت ئەمەیان هێنایە مەیدان بەڵام تەپڵەکەیان دەنگی وای نەبوو و کەس بەرپەی نەپێوان.

جگە لەمە، بۆ هەمووان ڕوونە کە پێش لە زەردەشت، چەند ئایینێ لەناو ڕەگەزەکانی ئاریاییدا بووە و بەهاتنی زەردەشت ئەوانە پووچەڵ بوونەتەوە و چونکە شانیان نەداوەتە بەری بە(دێو) و دژ بەمرۆڤ ناسراون وەکو نووسراوەکانی (مەزدیەسنا) پیشانی دەدەن، وەندیداد نوسخەی نۆزدەهەم لە بیست و یەک نوسخەی ئەوێستای ڕۆژگاری ساسانیان بووە کە ئەویش کەوتە بەر پەلاماری هێرشکەران و لە بەڵای بێگانەکان بێبەش نەبوو، بەڵام ئەوەی ئەمڕۆکە بۆ ئێمە بەجێماوە، بەئەندازەی ئەوەندە بووە کە لە چاخی ساسانییەکاندا هەبوو.

بەشەکانی (وەندیداد) بە(فەرگەرد) دەناسرێن و ئەم بەشە دارای بیست و دوو فەرگەردە و سەبارەت بەیاساکانی دینی لە وڵاتەکانی زەردەشتی باس کراوە.

لە فەرگەردی چوارەم تا حەڤدە بەڕوونی باسی قانوون کراوە و سزای تاوانباران و زیانکاران دیاری دەکات.

لە مەتنی فارسیدا ئەم بەشە وەکو نموونە هاتووە کە خوێنەران لەگەڵ (داد) و ڕەوشی دینی و پزیشکی و دەرمان ئاشنا بکات.

بەداخەوە وەکو دەبینن هەندێ لە (بەندەکان) هەڵیت و پەڵیتن و لەوە دەچێ دەستکاری کرابێتن وەکو ٨-٩ لە فەرگەردی پەنجومدا.

فەرگەردی پەنجوم

١-٧

پرسیار: ئەگەر کەسێ لە قووڵایی ڕووبارێکدا بمرێت و پەلەوەرێ لە لوتکەی چیا بەرەو ئەو جێگا بێتە خوار و لە بەدەنی ئەو مردووە بخوات و دیسانەکە هەڵفرێت بۆ سەرۆ و لەسەر لقی دار یان لە جێگاییێکی

بڕۆێن بنیشێتەوە و ئەو جێگایە بە(ڕیقنەی) خۆی پیس بکات، پاش ئەوە پیاوێک بچێت و لەو لقەدارە و یان لەو پووش و پڵاشە بهیرێت و ئاگری لێ سازبکات سزای تاوانی ئەو چییە؟

وەڵام: لاشەی مردارۆبوو کە سەگ یان پەلەوەر، یان باومێش بیهێنێت کەس تاوانبار ناکات، چونکە ئەگەر وا بوایێت بەلەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە مردارۆ بوو لە هەموو جێگا، بەتایبەت دەشت و کۆساراندا فرەوانە، دڵی هەمووان پڕدەبوو لە هەراس و ترس و خۆف و زۆرکەس خۆیان بەسزاواری مردن دەزانی.

پرسیار: ئەگەر کەسێ بیەوێت باغ و کێڵگەی خۆی ئاودێری بکات و لە جاری یەکەم یان دووهەم و سێهەمدا بزانێ کەلاکی سەگ یان ڕەوی یا گورگ لە جۆبارەکە کەوتووە و بەو ئاوە پیسە ئاودێری کردووە سزای چییە؟

وەڵام: ئەو چەشنە کارانە کەس تاوانبار ناکات و ئەگەر مێش یان با یا سەگ و گورگ لە کەلاکی مردار بکەون بۆ جێگای تر تاوانیان نییە و با نەبێتە هۆی ئەوە خۆف و هەراس لەسەر دڵان بنیشێت.

٨-٩

- ئایا ئاو دەتوانێ ئادەمیزاد بکوژێت؟

وەڵام: نە، ئاو ئادەمیزاد ناکوژێت... (ئەستوویداتو) ئادەمیزاد ئەسیر دەکات و دێوی (وەێو) ئەو دەبەستێتەوە و دەری دەکات، ئاو، ئەو نوقم دەکات و پاشان دەیخاتە قەراخ، لەو کاتەدا باڵندەکان دێن و دەیخۆن تا بەختی یاریدەی بدات و بگاتە ئاخر و ئاکام.

- ئایا ئاگر ئادەمیزاد دەکوژێت؟

وەڵام... نە، ئاگر ئادەمیزاد ناکوژێت... (ئەستوویداتو) ئادەمیزاد بەدیل دەگرێت و دێوی (وەێو) ئەو دەبەستێتەوە و دەری دەکات و بەئاگر لەش و گیانی ئەو دەسووتێنێت تا بەخت بگات و کار بگاتە ئاکام.

١٠- ١٤

ئەو کاتەی هاوین بڕوات و وەرزی زمستان بگات، مەزداپەرستان دەبێ سێ (کەدە) بۆ مردووەکان ساز بکەن بەچەشنێ کە جێگای لەشی ئادەمیزاد ببێتەوە و سەری بەرز و پای ڕاکێشراو و دەستە کراوەکانی ئازار دەدات.

دەبێ لەشی بێ گیانی مردووەکان بۆ ماوەی سێ شەو و سێ ڕۆژ یان سێ شەو لە (کەدە)دا دابنێن تا ئەو کاتەی کە باڵندەکان دەکەونە هەڵفرین و گژوگیا سەوز دەبن و ئاوەکان دەبووژێنەوە و لە جۆبارەکانەوە دەڕۆن و بای بەهار، زەوین وشک دەکاتەوە.

ئەوکاتە، دەبێ مەزداپەرستان، جەنازەی مردووەکان ببەنە (دەخمە) و لەبەر خۆرەتاودا دایان بنێن تا ئەوکاتەی باران بباریێت و بدات لەو جەنازانە و هەموو ئەو چڵک و خوێناوی لەشی مردووەکان بشۆرێتەوە و باڵندەکان هەموو گۆشتی لەش و ئەوانەی لە مردووەکان ماونەتەوە بیخۆن و ئەو جێگا خاوێن بکەنەوە.

ئەگەر مەزداپەرستان، لاشەی مردووەکان تا یەک ساڵ نەخەنە بەر خۆر، دەبێ سزا بدرێن وەکو سزای ئەو تاوانبارەی کە مرۆڤێکی پاکی کوشتبێت و ئەو سزا و حوکمە ڕەوایە ئیجرا بکرێت.

۱۵-۲۱

– ئایا تۆ... ئەی ئەهورامەزدا، کە ئاو لە دەریای فەراخ کەرت ڕەوان دەکەیت، هەر لەو کاتەیشیدا هەور و با دەخەیتە جەولان؟

– ئایا تۆ، ئەی ئەهورامەزدا، ئاو دەخەیتە ناو دەخمەکان هەتاکو جێگای چڵک و خوێنی لاشەی مردووەکان بشۆرێتەوە؟

– ئایا تۆ، ئەی ئەهورامەزدا، هەرچی پیس و ناپاکە ڕای دەدەیتە نێو دەریای (پویتیک)؟(۱)

بەڵێ... ئەی سپیتەمان زەردەشت... هەروایە کە گوتت:

ئەوە منم کە ئاوی دەریای (فەراخ کەرت) دەخەمە کار و لەگەڵ ئەودا با و هەور بەپەلە دەنێرم. ئەوە منم کە بەئاو و با و هەور، دەخمەی مردووەکان دەشۆرمەوە و خوێناو و چڵک و ئێسکی مردووەکان لادەبەم.

– ئەز- ئەهورامەزدا، هەرچی ناپاکە لە سەرزەوین ڕای دەدەم و هەر ئەو کاتە دەیان هاوێمە دەریای (پویتیک).

– ئاوەکان ماوەیێک لە نێو دەریادا دەگەڕێن هەتا پاک دەبنەوە و ڕوودەکەنە دەریای فەراخ کەرت و داری پیرۆزی ئەهورایی لەوێدا گیای فرەوان سەوز دەبن و لە هەر چەشنە گژوگیا سەدها، هەزارها، هەزارها دە هەزارها دەڕوێن.

– ئەز، ئەهورامەزدا، بۆ خواردەمەنی چوارپایان و مرۆڤی پاک و گیانلەبەرانی قازانجدار، باران دەبارێنم.

– مرۆڤەکان لە گەنمی من دەخۆن و گیانلەبەرانی خاوەن سوود لە گیا، ئەمەیە چاک، ئەمەیە جوان، ئەمەیە ئەوانەژ تۆ بەڕاستی گوتت.

– ئەهورامەزدای پاک، بەم فەرموودانەی خۆی، زەردەشتی شاد کرد.

– ئەم ئایینی ڕاستییە بۆ ژیانی باشتر و داهاتووی چاکتر، کیفایەت دەکات.

ئەی (زەردەشت)ی پاک... ئەمە دینی مەزدیەسنایە کە خاوەنی دروشمەکانی بیر و گوتار و کردەوەی چاک دەکاتە خاوەن بەهرە و پاک و کافی.

۲۲-۲۵

– ئەی ئافەریدگاری پاکی جیهانی خاکی:

ئەم ئایینی زەردەشتە کە دوژمنی دێوەکانە تا چ ڕادە مەزنتر و باشتر و جوانترە لە ئایینەکانی تر؟

– ئەی سپیتەمان زەردەشت

وەڵامی تۆ ئەوەیە کە ئەم ئایینی دژ بەدێوەکانی زەردەشتییە ئەوەندە چاک و پاک و جوانە، لە بەرانبەر ئایینەکانی تردا، وەکو ئاوی دەریای فەراخ کەرت لە بەرانبەر باقی ئاوەکانی دنیادا.

– ئەی سپیتەمان زەردەشت

(۱) puitika: ناوی لقێ لە دەریای فەراخ کەرت.

دەتوانم بێژم، ئەم ئایینی دژ بەدێوی زەردەشتییە لە گەورەیی و مەزنایەتیدا بەرانبەر بەئایینەکانی تر وەهایە کە دارێکی بەرز و پڕ شاخ و بەرگ، چڵەدارێکی بچووک لە حانی خۆیدا بشارێتەوە.

– ئەی سپیتەمان زەردەشت

دەتوانم بێژم کە ئەم ئایینی زەردەشتی دژ بەدێوەکان لە مەزنایەتی و چاکی و جوانیدا، بەرانبەر بەئایینەکانی تر وەکو ئەوە وایە کە ئاسمان دەورادەوری عەرز بگرێت.

فەرگەردی حەوتەم

۳۶

ئەی ئافەریدگاری جیهانی خاکی:

ئەگەر مەزداپەرستان بیانەوێت نەخۆشینی و برینەکان دەرمان بکەن چۆنی دەست پێ بکەن؟ ئایا چاکترە بۆ تاقیکردنەوەی زانایی خۆیان لەسەر مەزداپەرستان کار بکەن یا دێوپەرستان؟

۳۷

دەرمانکەران دەبێ سەرەتا کاری خۆیان لەسەر دێوپەرستان تاقی بکەنەوە نە مەزداپەرستان:

ئەگەر دەرمانکەر (پزیشک) یەکەم جار بەدەنی یەک دێوپەرستی هەڵدڕی و ببێتە هۆی مردنی ئەو و بۆ دووهەم جار بەیەکی تر خۆی تاقی بکاتەوە و نەخۆشەکە بمرێت و بۆ سێهەم جار ئەم کارە بکات و ئەویش بکوژێت ئیتر مافی پزیشکی نییە و ئەو کەسە بۆ هەتاهەتایە نەزانە و نابێ دەرمان بکات.(۱)

۳۸

ئیتر ڕەوا نییە ئەو کەسە، مەزداپەرستان دەرمان بکات یان لەناو ئەواندا خەریکی (جەڕاحی) بێت و بەکردەوەکانی خۆی زیانیان تووش بکات.

ئەگەر کەسێکی بەو چەشنە نەزان، مەزداپەرستان دەرمان بکات و لەناو ئەواندا بکەوێتە (کاردپزیشکی): (جەڕاحی) و زیانیان پێ بگەینێت، ئەوە سزاواری مکافاتە و سەبارەت بەو زیانەی کە داویەتی مەزداپەرستان وەکو تاوانبارێکی کە بەعەمد ئەو کارەی کردبێت سزا دەکرێت.

۳۹

ئەگەر دەرمانگەر (پزیشک) بۆ یەکەم جار جەڕاحی خۆی لەسەر یەک نەفەر دێوپەرست تاقی بکاتەوە و لەشی هەڵدڕێت و چاکی بکاتەوە و بۆ دووهەم جار و سێهەم جاریش ئەو کارە بکات و نەخۆشەکە چاک بێتەوە، ئەو دەرمانگەرە بۆ هەمیشە زانا و خاوەن ئەزموونە.

٤٠

ئیتر ڕەوایە ئەم دەرمانکەرەی خاوەن ئەزموونە بچێتە ناو مەزداپەرستان و عیلاجی نەخۆشینەکانیان

(۱) لەو زەمانەدا نەیانزانیوە لەمشکی ئازمایشگاە و کەروێشک و ئەمانە سوود وەرگرن و بەناچار وایان باش زانیوە تاقیکردنەوە لەسەر دوژمنان بکەن کە ئەگەریش کوژرا غەمی بۆ نەخۆن!

بکات و بۆ نەشتەرگەی ئیزنی هەیە.

٤١

ڕەوایە کە یەک ئاگرەوان دەرمان بکات بۆ ئەوەی کارێکی چاکی کردبێت و یەک خاوەن ماڵ عیلاج بکات و حەقدەستی بەئەندازەی چوارپاییێکی لەڕ لێ بستێنێت. خاوەنی گوندێ کە عیلاجی کرد حەقدەستی ئەو، بەهای چوارپاییێکی وەسەتە و ئەگەر شارەوانی دەرمان کرد حەقدەستی ئەو دکتورە بەئەندازەی بەهای چوارپاییێکی فرەچاکە. ئەگەر شاریاری وڵاتی دەرمان کرد حەقدەستی ئەو یەک عەرڕابەی چوار ئەسپەیە.(١)

٤٢

ئەگەر کەیبانووی ماڵێک عیلاج بکات حەقی ئەو بەهای وڵاخێکی مێوە ئەگەر خێزانی ئاغای گوند دەرمان بکات حەقەکەی سەری مانگایە و هەروا حەقی دەرمانی ژنی شارەوان بەهای یەک سەرماییە و ئەگەر خێزانی فەرمانڕەوای وڵات (شاریار) عیلاج بکات حەقدەستی ئەو پزیشکە بەهای وشترێکی مێوە.

٤٣

بۆ دەرمانی کوڕی کوێخا حەقدەستی باشترین هێسترە و ئەگەر باشترین هێستر دەرمان بکات پاداشی ئەو هێسترێکی وەسەتە و ئەگەر هێستری وەسەت عیلاج بکات بەئەندازە بەهای هێسترێکی لەڕو ئەگەریش هێسترێکی لەڕی دەرمان کرد و یان چوارپاییێکی بچووکی عیلاج کرد حەقدەستی ئەو بەئەندازەی خواردەمەنی یەک ژەم گۆشتە.

٤٤

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ئەگەر لەناو پزیشکاندا هەبن ئەوانەی بەکارد، عیلاجی نەخۆشین دەکەن و ئەوانەی بەدەرمان داین دەکەونە موعالیجەی نەخۆشەکان و پزیشکی هەبێت کە بەوتەی جوانی ییزەدی، نەخۆشەکان دەرمان بکات ئەوە دەرمان بەخشترین پزیشکانی جیهانە و زۆر لەوانە چاکترە کە بەهەڵدڕینی زگی نەخۆشەکان عیلاجیان دەکەن، باشترین شێوە هەر ئەو گوتار دەرمانییە.(*)

---

(١) لەم بەندانەدا، حەقی ویزیتی دکتۆرەکان دیاری کراوە و بەهۆی شان و باڵ و ڕادەی توانای هەر کەسێ بۆ های (ویزیت) بۆ پزیشک دانراوە.

(*) خوێنەرانی هێژا: ئەم نووسراوانە بۆمان دەسەلمێنن کە ئیرانیەکانی قەدیم لە حەوت هەزار ساڵ لەمەوپێشدا نەخۆشەکان عەمەلی جەراحی کراون و فیردەوسی لە شاهنامەدا باسی (کورتاژ)ی ڕوودابەی دایکی ڕۆستەمی کردووە کە چۆن منداڵیان لە پاڵوی دەرهێناوە. لێرەیشدا (گفتاردەرمانی) بەچاکترین شێوە دەزانێ لە حاڵێکدا خەڵک پێیان وایە ئەوە شتی تازەیە.

ویسپیرەد

ویسپیرەد، ناوی بەشێ لە ئەوێستایە کە بەشێوازی (یەسنا) نووسراوە و لەکاتی نیایشدا هاوڕێ لەگەڵ (یەسنا) دەیخوێننەوە. مەعنای ئەم بەشە کە لە دوو وشەی (ویسپ) و (ڕەتو) دروست کراوە دەبێتە (هەموو سەرەکان) یان (هەموو ڕەدەکان) کە باسی ستایشی پاکان و پارێزکاران و مەزنەکان و جوامێران و ئەوانەی لە ئایینی پیرۆزی مەزدایییدا بەمەخلوقاتی چاکی ئەهورامەزدا دانراون دەکات. لەڕاستیدا ئەم بەشە ستایشنامە و سوپاسنامەی نیاکانی پاکی ئێمەیە کە بۆ بەزەیی و گەورەیی ئەهورامەزدا هۆنیویانەتەوە.

ویسپیرەد لە ئەسڵدا بە(یەسنا) و بەسزاوە و لە مەراسیمی دینیدا هەرگیز بەتەنها نایخوێننەوە و زۆر کات لەگەڵ یەسنا و وەندیداد، دەیخوێننەوە، بەشەکانی ویسپیرەد، بەوێنەی یەشتەکان، ناوی (کوردە)یان لێ نراوە وەکو دەبێژن ٢٤ تا ٢٧ کوردە بوو. لەم بەشەدا بۆ نموونە کوردەکانی حەوتەم و پانزدەهم پێشکەشی خوێنەران دەکەین.

کوردەی حەوتەم

١

گوتە ڕاستەکان ستایش دەکەین، سرووشی پاک ستایش دەکەین، (ئەشی) چاک ستایش دەکەین، (نەریوسەنگ) ستایش دەکەین ئاشتی سەرکەوتووانە ستایش دەکەین، ئەو مرۆڤانەی ناکەون و لە ڕێگا لانادەن ستایش دەکەین، فرەوەهرەکانی پاکدینان ستایش دەکەین، پردی چینۆت ستایش دەکەین (گەرزەمان)ی ئەهورامەزدا ستایش دەکەین، بەهەشت ستایش دەکەین کە هێنەری ڕووناکی و هەموو خۆشییەکانە.

٢

چاکترین ڕێگای بەرەو بەهەشت ستایش دەکەین (ییرشتاد) ستایش دەکەین کە جیهان زیاد دەکات و بەباری دەهێنێت و قازانجی پێدەگەینێت، دینی مەزداپەرستی ستایش دەکەین، (ڕەشەن) ڕاستترین ئافەریدەکان ستایش دەکەین، (مێهر) خاوەنی دەشتەکانی پان و بەرین ستایش دەکەین، (پارندی) چالاک ستایش دەکەین، ئەو چالاکترین چالاک ئەندیشان، چالاکترین چالاک گوتاران، چالاکترین چالاک کرداران، ئەوە کە ئەندام چالاک دەکات.

٣

پاڵەوانی پیاوانە ستایش دەکەین، کە بۆ پیاوان فەرعانە دەهێنێت کە بەهۆش فەرعانە دەدات کە توندتر لە توند و دلێرتر لە دلێرە و هەروەکو بەهرەئێزەدی دەگاتە پیاو و دەبێتە هۆی خەلاسی پیاوان لە گرفتاریی. ئەو خەونەی کە مەزدا داویەتی و مایەی شادمانی گیانلەبەران و ئادەمیزادانە ستایش دەکەین.

٤

ئەوانەی کە بەر لە ئاسمان و ئاو و زەوین و گیاە و گیانلەبەرانی چاک و بەسوود خەڵق کراون ستایش

دەکەین.

دەریای فەراخ کەرت ستایش دەکەین، بای چالاکی دەستکاری مەزدا ستایش دەکەین، ئاسمانی درەوشاوە کە بەر لە هەستی جیهان خەڵق کراوە ستایش دەکەین.

٥

(ئازەر) کوڕی (ئەهورامەزدا) کە ڕێگای پاکییە ستایش دەکەین، (زور) و (کوشتی) و (بەرسەم)ی کە لە ڕووی ڕاستییەوە ڕاخرابێت و ڕەدی پاکی ستایش دەکەین، (ئەپەم نەپات) و (نیریوسەنگ) ستایش دەکەین.

(داموئیش ئەوپەمەن)ی دلێر ستایش دەکەین، ڕۆحی مردووەکان ستایش دەکەین، فرەوەهرەکانی پاکدینان ستایش دەکەین.

ئەهورامەزدا، ڕەدی مەزن ستایش دەکەین، ئەو کە لە پاکیدا وا لە سەر هەمووانەوە، ستایش دەکەین.

هەموو سروودەکانی ئایینی زەردەشتی ستایش دەکەین، هەموو ئەو کردەوە دینییانەی کە ئەنجام دراون و لە داهاتوودا ئەنجام دەدرێن ستایش دەکەین.

کوردەی پانزدەهەم

١

ڕاسپی،(١)

ئەی مەزداپەرستی زەردەشتی:

دەستەکان و پاکان و هۆشی خۆت بۆ ئەنجامی کرداری چاک و بەجێهێنانی داد و دروستی و پارێز لە کردەوەی خراپ و بێداد و نادروستی و لە بۆ وەرزبەری چاک، ئامادە بکە و بیخەرە کار تا وەرزیدە بن و لە لێنەهاتوویی ڕزگاریان بکە بەڵکو بەتوانا و ئامادە بن.

٢

با وا بێ کە بۆ ستایشی ئەهورامەزدا، تواناترین پاکی کە ئێمە ستایشگەری ئەوین، بۆ بێ ماتڵ بوون و بێ خزان لە خوێندنەوەی دووبارە خوێندنەوە و لەبەرکردن و بژاردن و هۆنینەوەی حەوت هاتی پیرۆزی یەسنا، لێرەدا ژنەفتن و فەرمانبەرداری بێتە دەر و وەبەرچاو بکەوێت.

٣

با وا بێ... کە بۆ خوێندنەوەی وتارەکانی پیرۆز و ستایشی ئەهورامەزدا و ئازەری ئەو کە بەهێزترین هێزی دوژمن شکێنە و دەیناسێن و لە داهاتوویشدا دەیناسێن، ژنەوایی و فەرمانبەرداری بێتە ئارا.

٤-٥

سروودەکانی ستایش و نیایش و ئافەرین پێشکەشی ئەهورامەزدا و ئیمشاسپەندان و ڕادانی پاکی

(١) ڕاسپی، یەکێ لە موبەدانی زەردەشتییە کە وەزیفەی ئەو بەجێهێنانی مەراسمی نیایشە.

مەزن و گەورەترین جوامێری ئەو واتە (ئەشی) سەرکەوتوو و نیایشی جوامێر پەسەند و لەسەر هەمووانەوە بۆ ئەو بێت.

ستایش بۆ (سپەندمەنتەر) و دینی مەزداپەرستی بە (ئەستوت یەسینە) و هەموو جوامێران و نیایش و نزاکانی جوامێر پەسەند کە بە (هەوم)ی پێشکەش دەکەین.

سەراسەری ئافەرینشی پاک، بۆ ستایش و نیایش و خۆشنوودی و ئافەرینخوانی ئەو ژنەوای ژنەوایان، لە سەرەتا و بۆ ئاکام و ئەنجام، وەکو بووە و وەکو دەبێت.

(زەوت) یەتائەهو و ییریو... کە ئاتر و خەش بەمن دەبێژێت (ڕاسپەی) ئەسارتوش ئەشات چیت هەچا... کە پیاوی پاکدین و زانا دەبێژێت.

مەزدائەهورا، ژنان و پیاوانێ کە لەناو ئافەریدەگاندا چاکترین ستایش بەشێوەی ئایینی ڕاستی بەجێ دەهێنن دەناسێتەوە... ئاوا ژنان و پیاوانێ ستایش دەکەین.

بەندی یەکەم دووپات دەکەنەوە.

ستایش بۆ سرووشی پاک، ئەهورامەزدا جوامێری مەزن ستایش دەکەین، ئەو کەسێکە لە پاکیدا پاکترین و لە مەزنایەتیدا، مەزنترین و هەروا ستایش دەکەین بۆ هەموو سروودەکانی ئایینی زەردەشت.

- هەموو کردارە چاکەکان کە بەجێمان هێناون و لە داهاتوودا بەکاریان دەبەین ستایش دەکەین.

مەزدائەهورا بۆ خۆی ئاگای لێیە و ژنان و پیاوانێ کە چاکترین ستایش و عیبادەت بۆ ئەو دەکەن بەچاکی دەناسێت و جەزای چاکەیان دەداتەوە، ئێمەیش ئاوا ژنان و پیاوانێ ستایش دەکەین.(*)

(*) خوێنەری بەڕێز... بەداخەوە ئەوانە مەتنی فارسییان وەرگیراوە لەم بەشەدا زۆر سەرکەوتوو نەبوون ومن بۆ خۆم ئیقرار دەکەم کە منیش وەکو ئەوان تووشی هەڵە بووم و لەڕاستیدا ئەوە خەتای ئێمەنییە و دیارە مەتنی سەرەتایی بەدەست دوژمنانی ئێران دەستکاری کراون و ئەسڵەکەی نەماوە...

کورتەی ئەوێستا

وردە ئەوێستا لە زمانی پەهلەویدا (xortak arestak) بەمەعنای ئەوێستای بچووکە و بۆ خۆی بەشێکی تایبەت نییە، بەڵکو هەڵبژێراوێکە لە سەرانسەری بەشەکانی ئەوێستا کە لە چاخی پادشاهی شاپوری دووهەمی ساسانیدا بەدەستی موبەدی موبەدان، ئازەرپاد مێهر ئەسپەندان نووسراوە تا بێهدینەکان بتوانن لە نوێژ و جەژن و عەزاو نیایش و دوعا و نزا و دابونەریتی مانگانە و ساڵانە، سوودی لێ وەربگرن.

ئەو نوسخە و دەفتەرانەی کە لە کورتە ئەوێستا بەجێماون بەقەدەر یەک نین و هەر کەس بەپێی نیاز و زەوقی خۆی بەشێکی لابردووە و یان پێی زیاد کردووە، هەر بۆیە لەناو ئەو دەفتەرانەی بۆمان بەجێماون باسی وایان تێدایە کە لە ئەوێستای مەزندا نین و ئەوەیش هۆی ئەوەیە کە ئەو بەشانەی لە ئەوێستای گەورە کە لە چنگی زەمانە و هێرشکەران رزگار نەبوون، لێرەدا بەکورتی جێگیر بوون و نووسراونەتەوە.

کورتە ئەوێستای فارسی کە بەهەوڵ و تێکۆشانی مەردانەی مامۆستای مەزن، پورداوود ئامادە کراوە خاوەنی هەشت بەشە و زۆربەی نیایش و ستایش و دوعا بەناوییەکانی دینی موقەددەسی زەردەشت کە بەدرێژایی ساڵ ویردی زمانی پێشینیانی ئێمە بوون، لێرەدا وەبەرچاو دەکەون.

خوێنەری کورتە ئەوێستا بەخوێندنەوەی ئەو لەگەڵ زۆربەی خاڵەکان و نیایشەکان و ستایشەکانی دینی مەزدا ئاشنا دەبێت.

لەم کتێبەدا ئێمە لە هەشت بەشی وردە ئەوێستا دوو بەشمان هەڵبژاردووە بۆ وەرگێڕان بەناوەکانی (سی ڕۆژەی مەزن) و (ئافەرینگان).

دەبێ بزانین لە ئێرانی کۆندا بەشکردنی مانگ بەچوار حەوتە باو نەبووە و ئەم شێوە پاش هێرشی تازییەکان بۆ سەر ئێران ڕەواج دراوە. ئێرانییەکان، ساڵیان بەدوازدە مانگ و، مانگیان بەسی ڕۆژ بەش کردبوو و، چونکە تێکرای ڕۆژەکان دەچوونە سێسەد و شەست لە کۆتایی ساڵدا، پەنج ڕۆژیان بەناوەکانی (ئەندرەرگاه) یا (بەهێزەک) یا (وەهێزەک) یا (پەنجەدزدیدە) یا (خەمسەی مسترقە) دەناساند و ناوی پەنج سروودی گاساکانیان لێ دەنا.

سەبارەت بەبەشی ئەوەڵ، سی ڕۆژە دەبێ عەرزتان کەم کە ئەمانە نیایش و ستایشەکانی ئادەمیزادی پارێزکار و پاکدین و مەزدایی بوون کە هەر ڕۆژ لە یەکێ لە کاتەکانی پەنجگانەی شەو و ڕۆژ وەکو نوێژی ئێستای ئێمە ڕادەوێستان و ڕوویان دەکردە ئیمشاسپەندان و ئەو فریشتەی کە ئەو ڕۆژە بەناوی ئەو کرابوو دەیان خوێندەوە.

ئەو بەشەی تری وردە ئەوێستا کە هەڵبژێراوە (ئافەرینگان) ناوی یەک ڕشتە نیایشن کە سەرەتایان بە (ئافەرین) دەست پێ دەکات و چوارشێوەن:

١- ئافەرینگانی دەهمان واتە ئافەرینی دەهەم کە سەرەتای ساڵ و ڕۆژەکانی چوارەم و دەهەم و سێهەمی هەر مانگ و لە کاتی فەوتی کەسێکدا دەیانخوێندەوە و تایبەتی پاڕانەوە بۆ ڕزگاری و شادی ڕۆحی مردووەکان و کامەرانی زیندووەکان بوو.

٢- ئافەرینگانی گاساکان - ئەم دوعا لە پەنج ڕۆژی ئاخری ساڵدا کە وتمان بەناوی ئەندەرگاه و یان بەهێزەک و... دەیانخوێندەوە و ئەمیش بۆ شادی ڕۆحی مردووەکان بوو.

٣- ئافەرینگانی گەهەنبار کە لە ڕۆژەکانی پەنجگانەی هەر شەش گەهەنباری ساڵ دەیانخوێندەوە و سەبارەت بەشێوەی جەژنەکانی شەشەیە.

بۆ هەرکام لە ڕۆژەکانی سی گانەی مانگ ناوی یەکێ لە ئیمشاسپەندانیان دانابوو و وایان دەزانی کە ئەو فریشتە، بۆ هەتاهەتایە پاسدار و نیگاهبانی ئەو ڕۆژەیە.

ناوی مانگەکانیش هەر بەناوی شەش ئیمشاسپەند و شەش ییزەدن کە نێوی ئەم شەشەی ئاخر لەسەر ڕۆژەکانیش دانراون و هەر کاتێ نێوی ڕۆژ و مانگ یەکیان بگرتایت، دەیانکرد بەجەژن و بەپیرۆزیان دەزانی.

ساڵیش بەدوو وەرز بەش کرابوو کە شەش مانگی بەناوی هاوینی گەورە و شەش مانگی بەناوی زمستانی گەورەبوو و لە یەکی مانگی ئابان تا کۆتایی ئەسفەند درێژەی بوو.

ئێرانییەکان پێیان وابوو جیهان لە شەش نۆبەدا خەڵق کراوە و ئورمەزد لە شەش جاردا کە بەرانبەری یەک ساڵ دەبوو، جیهانی خاکی خوڵقاند کە لە زمانی پەهلەویدا بەمە دەبێژن (گاسانبار) و لە فارسی (گاهانبار) یان (گوهەنبار) کە لە گەیشتنی هەر کامیاندا جەژنیان دەگرت و پێشکەشیان دەبردە کن موبەدی موبەدان.

ئێرانییان پێیان وابوو ئەهورامەزدا، سەرەتا ئاسمان و ئەمجار ئاو پاش ئەوە زەوین و لە جاری چوارەمدا گژوگیا و جارێ پەنجوم مەڕ و ماڵات و باڵندە و باقی حەیوانات و لە جاری شەشومدا مرۆڤی خوڵقاندووە.

٤- ئافەرینگانی ڕپیتوین کە تایبەتی فریشتەی نیگاهبانی هاوینی گەورەیە و ڕپیتونگاه بەکاتی نیوەڕۆژ تا عەسر واتە بەینی نیمەڕۆ و عەسر دەبێژن.

لەم چوار بەشەدا خوێنەران دەتوانن بەجوانی لەگەڵ چلۆنایەتی ستایشەکان و نیایشەکانی پێشینیان ئاشنا بن و لەشێوەی فکر و بیرکردنەوە و جیهانبینی ئەوان باشتر تێبگەن.

سی ڕۆژەی مەزن

١

هورمەزدی شکۆدار و مەزن ستایش دەکەین، ئیمشاسپەندان واتە ئەو شاریارانی چاک و دەروون پاک و چاک کردار ستایش دەکەین.

٢

بەهمەن، ئیمشاسپەند ستایش دەکەین، ئاشتی سەرکەوتوو کە سەرباشقەی ئافەریدەگانە ستایش دەکەین، زانست... واتە ئەو سرشتەی کە مەزدا داویەتی ستایش دەکەین، زانست و ئامۆژگاری کە مەزدا عەتای کردووە ستایش دەکەین.

٣

جوانترین ئیمشاسپەندان، واتە ئوردی بەهەشت ستایش دەکەین، (ئەییریەمەن ئیشیە) ئەو توانای کە مەزدا داویەتی ستایش دەکەین (سئوکا)ی چاک و وردبین و دووربینی، عەتاکراوی مەزدا ستایش دەکەین.

٤

شاریوەر، ئیمشاسپەند ستایش دەکەین، ئاسنی تاواوە ستایش دەکەین.

ئەو، کە پەناهدەر و پالپشتی بێ نەوایان و هەژارانە، ستایش دەکەین.

٥

ستایش بۆ سپەندارمزی چاک، (راتا)ی چاک و دووربین و داهاتووبین کە خەلاتی مەزدایە ستایش دەکەین.

٦

خوردادی ئیمشاسپەند ستایش دەکەین (یاییریاهوشیتی) ستایش دەکەین، فریشتەکانی پاکی سالْ و سەروەرانی ڕاستی و ڕەوانی پاکی ئەوان ستایش دەکەین.

٧

ئەمورداد، ئیمشاسپەند ستایش دەکەین، ڕەوەکانی باش بەخێوکراو ستایش دەکەین، خەرمانەکانی پڕ پیتو بەرەکەت ستایش دەکەین، (گئوکرینە)ی بەهێزی خەلاتی مەزدا ستایش دەکەین.

....

هاوەنگاه: مێهر خاوەنی دەشتەکانی پانوبەرین ستایش دەکەین (ڕام) لەوەرگای بژوێن ستایش دەکەین.

(ڕەپیتونگاه): ئوردی بەهەشت و ئازەر، کوڕی ئەهورامەزدا ستایش دەکەین.

ئوزیرنیگاه: سەروەری مەزن و شاریاری شیدوەر، ئەپەمنەپاتی سوار چاک ستایش دەکەین، ئاوی پاکی خەلاتکراوی مەزدا ستایش دەکەین.

ئەوسیروتریگاه: فرەوەهرەکانی چاک و بەتوانا و پاکی پاکدینان ستایش دەکەین، ژنان و دەستەی ڕۆلەکانیان ستایش دەکەین.

(یائیریاهوشیتی) و (ئەم)ی چاک دروست کراو و سەوز بوو و (بەهرام)ی ئەهورا دادە و (ئەوپەرتات)ی سەرکەوتوو ستایش دەکەین.

(ئوشوهینگاه): (سرووش)ی پاک و پێکەوتوو و زالْ و بەرەکەتی جیهان، واتە ئەو سەروەری پاکییە ستایش دەکەین.

(ڕەشن) ڕاستترین ڕاستان ستایش دەکەین، هەروا پیرشتادی خاوەن بەرەکەت و جیهانپەروەر ستایش دەکەین.

٨

دادار (دی بەئازەر) ئەهورامەزدای شکۆدار و مەزن ستایش دەکەین، ئیمشاسپەندان، ئەو شاریارانی چاک کردار و دەروون خاوێنە ستایش دەکەین.

٩

ئازەر کوڕی ئەهورامەزدا ستایش دەکەین (فەڕ)ی خەلاتی مەزدا ستایش دەکەین، فەڕی ئێرانی کە مەزدا خەلاتی کردووە ستایش دەکەین، فەڕی کەیانی کە مەزدا عەتای کردووە ستایش دەکەین، ئازەر، کوڕی ئەهورامەزدا ستایش دەکەین.

کاک خوسرەو و دەریاچەی خوسرەو ستایش دەکەین چیای (ئەسنەوەنت) ستایش دەکەین، دەریاچەی چیچەست، کە مەزدا خەلاتی کردووین ستایش دەکەین، فەڕی بەهێزی کەیانی ستایش دەکەین، ئازەر کوڕی ئەهورامەزدا ستایش دەکەین.

ئەی ئازەری پاکی جەنگاوەران، ئەی ئیزەدی خاوەن فەڕ، ئەی ئیزەدی کارساز و دەرمانبەخش، ئێمە ستایشی تۆ دەکەین.

ئازەر، کوڕی ئەهورامەزدا ستایش دەکەین، ستایش بۆ هەموو ئاگرەکان، ئیزەدی نەریوسەنگ ستایش دەکەین.

١٠

ئابان، ئەو چاکە و بەسوودەی کە مەزدا عەتای کردووە ستایش دەکەین دوێتی ڕووسوور ئاناهیتای پاک ستایش دەکەین، ستایش و سوپاس بۆ هەموو ئەو ئاوانەی کە مەزدا خەلاتی کردووین و هەروا بۆ ئەو گژوگیای کە پێی بەخشیوین.

١١

ستایش و سوپاس بۆ خۆرەتاوی هەتاهەتایی و خاوەن شکۆ و چاکسوار و خاوەنی ئەسپی تیژڕەو.

١٢

سوپاس و ستایش بۆ (مانگ) کە نوتفەی گای نێری لای خۆی ڕاگرتووە فرەوەهری ڕەوانی گای تاقانە ستایش دەکەین، ستایش بۆ فرەوەهرەکانی گای جۆراوجۆر و ڕەوانی ئەوان.

١٣

ستایش دەکەین بۆ ئەستێرەی شکۆدار و مەزنی (تیر)، (سەتەوەیس)ی بەتوانا کە (مەزدا) هێزی سەرخستنی ئاوەکانی پێداوە ستایش دەکەین و هەروا ستایش دەکەین و ڕێز دەگرین لە هەموو ئەو ئەستێرانەی کە نوتفەی ئاوەکانیان لە ئامێزی خۆیان گرتووە، ڕێز و پێزانین بۆ هەموو ئەستێرەکانی هەلگری تۆی زەوین و هەموو ئەو ئەستێرانەی کە نوتفە و تۆی گیاکانیان هەلگرتووە.

ڕێز و ستایش بۆ (وەنەند) ئەستێرەی هەلبژێراوی مەزدا و هەروا ستایش دەکەین بۆ (حەوت ڕەنگ)

یا حەوتەوانانی باشکۆ و دەرمانبەخش لەبەر ئەوەی لە بەرانبەر جادووگەران و پەرییەکاندا ڕاوێستاوە.

١٤

ڕێز و سوپاس بۆ (گوش)ی چاک و چاککردار و بۆ (دەرواسپی) بەهێز و توانا کە مەزدا خوڵقاندوویەتی.

١٥

ڕێز و ستایش بۆ (دادار)ی (دی بەمێهر)ی (ئەهورامەزدا)ی خاوەن شکۆ و بۆ هەموو ئیمشاسپەندانی ئەو شاریارانەی کە خاوەنی نیهاد و دەروونی پاک و چاکن.

١٦

مێهر، خاوەنی دەشتەکانی پان و بەرین، ئەو فریشتەی ناوداری هەزار گوێچکە و دە هەزار چاو ستایش دەکەین لەگەڵ (ڕام) بەخشێنەری لەوەڕگا چاکەکان.

١٧

ستایش و ڕێز بۆ (سرووش) ئەو فریشتە خۆش ئەندام و قەد و باڵا جوانە کە فرەوانکەری جیهانە و سەروەری پاکییە.

١٨

(رەشن) کە ڕاستترین دەستکاری مەزدایە هاوڕێ لەگەڵ (ئەرشتاد)ی بەرەکەتدەری جیهان ستایش دەکەین.

١٩

(فەروەردین)ی پاک و بەتوانای پاکدینان ستایش دەکەین.

٢٠

(بەهرام) کە ئەهورای پێ داوین ستایش دەکەین، (ئەم) کە بەچاکی دروست کراوە و بەچاکی سەوز بووە ستایش دەکەین و هەروا (ئوپرتات)ی سەرکەوتوو ستایش دەکەین.

٢١

(ڕام) کە خاوەن و بەخشەندەی لەوەڕگای بژوێنە ستایش دەکەین، (ئەندروا)ی پاک و چالاک، کە دیدەوانی باقی ئافەریدەگانە ستایش دەکەین.

ئەی (ئەندروا)... هەرچی کە لە عەقڵی مینەوی پاک کە تۆ هەتە ستایش دەکەین. (با)ی سەرلەبەیان و (با)ی ئێواران ستایش دەکەین، دلێری و پیاوەتی ستایش دەکەین.

٢٢

(با)ی پاک و بەسوود ستایش دەکەین، (با)ی چوار جیهەت کە لە هەر چوارلای هەستییەوە شنەی دێ ستایش دەکەین و دلێری و پیاوەتی (مەردانە) ستایش دەکەین.

٢٣

(دادار)ی (دیبەدین) ئەهورامەزدای خاوەن شکۆ و ئیمشاسپەندانی قەشەنگ، ئەو شاریارانی پاک نیهادە ستایش دەکەین.

٢٤

ستایش دەکەین دینی پاکی مەزداپەرستی (چیستی)(١) ڕاستترین خەڵاتەکانی مەزدا ستایش دەکەین.

٢٥

(ئەرد)ی چاک ئەو (شیدوەر)ی مەزن و شکۆدارە کە خاوەنی هێز و قەد و باڵای جوانە و دلۆڤان و دڵاوایە ستایش دەکەین، (پارندی) خاوەنی گەردوونەی سووک و ڕەوان ستایش دەکەین، (فەڕ)ی ئێرانی و خەڵاتی مەزدا ستایش دەکەین، فەڕی کەیانی و فەڕی بەهێزێ کە مەزدا پێیداوین ستایش دەکەین و هەروا ستایش بۆ فەڕی ئەهورایی زەردەشت.

٢٦

(ئیشتاد)ی بەپیت و بەرەکەتی جیهان و چیای (ئوشیدەرێن) کە مەزدا بەجیهانی داوە ستایش دەکەین.

٢٧

ئاسمانی درەوشاوە و (بەهەشت) جایەگای پاکان و ڕاستان کە پڕە لە شادی ستایش دەکەین.

٢٨

(زامیاد) ئەو فریشتەی چاک و بەبەرەکەتە ستایش دەکەین. درووود بۆ هەموو ئەم جێگا و هەوارگاه و بژوێنە و ئەو چیای (ئوشیدەرینە)ی مەزدا دادە کە مەڵبەندی ئاسایش و هێمنایەتییە ستایش دەکەین، فەڕی کەیانی بەهێز و بەسوود و ئەو فەڕەی تایبەتی مەزدایە و بەدەست ئادەمیزاد ناکەوێت ستایش دەکەین.

٢٩

(مێهرئەسپەند)ی هەرە خاوەن شکۆ و هەرەمەزن ستایش دەکەین، درووود بۆ ئەو ئایینەی کە دژ بەدێوەکانە... درووود بۆ ئایینی پاکی زەردەشتی، یادگاری کۆنەی پێشینیان، ئەو بڕوا و ئیمانە بە(مێهرئەسپەند) هەمانە ستایش دەکەین. درووود بۆ هۆشی پێزانینی دینی مەزداپەرستی و ئەو زانینانەی لەسەر (مێهرئەسپەند) هەمانە. زانستی سروشتی کە خەڵاتی مەزدایە ستایش دەکەین، زانست و ئامۆژگاری کە مەزدا خەڵاتی کردووین ستایش دەکەین.

---

(١) cisti یان cista بەمەعنای فرشتەی پارێزەری زانست و زانینە و (چیستا) واتە زانست یا دانش. چیستا وشەیەکی ڕەسەنی کوردی کۆنە بەمەعنای چییە؟ کە لە بەرانبەریدا زانست دێتە ئارا. (ع.ف)

٣٠

ئەنیران- فروغی بێ پایان و فریشتەی پاسداری تیشکی هەتاهەتایی ئەهورامەزدا ستایش دەکەین. درووود بۆ (گەرزەمان)ی ڕووناک و ڕۆچن، ستایش دەکەین. (هەمەستەگانی) جاویدانی و پردی (چینوت) ستایش دەکەین، سەروەری مەزن، شاریاری شیدوەر (ئەپەم نەپات) خاوەنی ئەسپی بەهێز و بەغار ستایش دەکەین.

ئاوی پاکی خەڵاتی مەزدا ستایش دەکەین (هەوم)ی زێڕین و بەرز (هەوم)ی فرەوانکەری جیهان، (هەوم)ی دوورۆخەرەوەی مەرگ ستایش دەکەین.

(دهمان) ئافەرینی چاک و پاک ستایش دەکەین، درووود بۆ (هەوم)ی لابەری مەرگ و (دهمان ئافەرین) و (داموئیش ئەوپمەن) ئیزەدی بەهێز و دلاوەر ستایش دەکەین، درووود بۆ هەموو ئیزەدانی پاکی مینەوی و هەموو ئیزەدەکانی پاک و ڕاستی جیهان.

(ئافەرینگانی دەهمان)

١

زەردەشتی مەزن لە ڕووی پاکییەوە و بەڕاستی هەڵبژێراوە و پەیامبەری ڕاستەقینەی ئەهورامەزدایە و ئەوە کە لە خەزێنەی کردارەکانی خۆیدا، کردەوەکانی مرۆڤی کۆ کردووەتەوە و نیگاهبانی ئەوانەیە تا ڕۆژی پەسڵان کە دەیانباتە خزمەتی مەزدا و داوەرییان لەسەر دەکەن.

شاریاری مەزدا بۆ ئەو کەسەیە کە پاسدار و نیگاهداری هەژاران و بێ نەوایانە.

***

ڕاستی باشترین پاشەکەوت و هۆی ڕۆژگاری چاک و داهاتووی باشە و ژیانی خۆش و سەربەرزانە بۆ ئەو کەسەیە کە کردەوەکانی ڕاست و دروست بن و خوازیاری چاکترین ڕاستی بێت.

***

ئەز، دووپاتی دەکەمەوە کە مەزداپەرست، زەردەشتی، دوژمنی دێوەکان و پەیڕەوی ئایینی ئەهوراییم.

ئافەرین و درووود بۆ خۆشنوودی (دەهم ئافریتی) و (داموییش ئەوپمەن) کە شیاوی سەلام و ستایش و سوپاسن. با ئافەرینیان بکەین و شادبن.

***

ئەی موبەدی (ڕاست پەی)[1] بخوێنە: یەتا ئەهووەئێریۆ: کە (زاوت)[2] بەمن دەبێژێت: (ئەسارتوش ئەشات چیت هەچا) و ئەوە گوتاری پیاوی پاکدینە.

(٢-١) (راس پەی) و (زاوت) واتە ڕاست پەی و زابت ناوی دوو موبەدن لە ئاورگا و ئەرکی خوێندنەوەی سرووده پیرۆزەکانی دینە و نیایش دەکەن.

٢

بپاڕێنەوە کە خۆشنوودی و چاکە و بەرەکەت و پیاوەتی پاکدینان بگەڕێتەوە بۆ ماڵەکان. بپاڕێنەوە کە ڕاستی و توانایی و قازانج و فەڕ و خۆشی هاوڕێ لەگەڵ پێشەوایی بەرزی دینی ئەهورادا (زەردەشت) ڕووبکەنەوە شوێن و وڵاتی ئێمە.

٣

نەکات هیچ کاتێ دەست لە ڕەوە و گاگەل بەردەن، نەکات هەرگیز ڕاستی بەردەن، نەکات هەرگیز پیاوەتی و کەرامەتی مرۆڤایەتی بەردەن، نەکات هیچ کاتێ ئەهورا لە یاد بکەن دەبێ پێوەندی ئێمە و ئەهورا ڕۆژ بەڕۆژ قایمتر بێت.

٤

دەی با بپاڕێینەوە (فرەوەهرە)کانی پاکی چاکانی خودا هاوڕێ لەگەڵ دەرمانی (ئەشی) کە بەپانای زەوین و درێژایی ڕووبارەکان و بەرزی خۆرەتاون، ڕوو بکەنە ئەم ماڵباتە تا ڕۆژگاری باشن لە ماڵدا بەدی بێت و بەفەڕ و شکۆی ماڵەکان زیاد بکەن و ببنە بەرهەڵستی نەیاران.

٥

بپاڕێنەوە کە لەم ماڵەدا فەرمانبەرداری بەسەر نافەرمانی و ئاشتی بەسەر ناسازگاری، جوامێری بەسەر پەستی و خۆڕاگرتن بەسەر غرور و خۆ بەزل زانین، گوتاری ڕاست بەسەر گوتاری ناڕاست و، ڕاستی بەسەر درۆدا زاڵ بن.

٦

وامان لێ بێ کە ئیمشاسپەندان بتوانن تا ڕۆژی پەسڵان لێرەدا فەرمانبەرداری و پاکدینی و ستایشەکان و پاڕانەوە و دوعا و نزاکان وەکو پێشکەشە چاکەکانی ئێمە وەربگرن.

٧

نەکات ئەم ماڵە لە خۆشی فەڕ و خۆشی هەستی و خۆشی لێهاتوو و شیاو و هەڤاڵایەتی هەمیشەی (ئەشی) کە ڕێدار و ڕێنوێنی پاکییە، خاڵی و بۆش بێت.

لە یادمان بێت کە ڕاستی باشترین پاشەکەوت و هۆی ڕۆژگاری باشە و ڕۆژگار و ڕابواردنی چاک و دڵخواز بۆ کەسێکە دروست کردار بێت و خوازیاری ڕاستی و پاکی.

٨

(ڕاسپی)... بخوێنە... ئەهورامەزدا خاوەن شکۆ و خاوەن دەسەڵاتە (زاوت و ڕاسپی) بخوێنن... زەردەشت دەڵێت... من بۆ شاریاری پادشاە خوازیاری هێزی فرەوان و سەرکەوتنی زیاترم، ئەز دوعا دەکەم کە شاریاری خاوەن داد، بگاتە مەقامی بەرز و تەمەنی درێژ و ببێتە خاوەنی عەقڵ و زانست و هۆش و پایەداری ڕاستی... ئاوایە ئاواتەکانی من بۆ شاریارێکی دادوەر.

٩

ئەز خوازیاری هێزی فرەوانی ئەهورا دادەم تا بتوانێ شاریاری دادوەر بەرانبەری دوژمنەکەی سەر بخات. من و پەیڕەوانی من چاودێرین و چاوەڕوانین تا هەر کاتێ دوژمنان بیانهەوێت بێنە شەڕی وڵات و شاریار، هێرش بکەینە سەریان و بەیەک زەخم لە مەیدان دەریان بکەین.

١٠

ئاواتی من ئەوەیە لەکاتی شەڕ و پەیکار دژ بەناحەزان و نگریسان و ڕقەبەران، بەسەریاندا زاڵ بم و سەر بکەوم.

١١

ئەز خوازیارم لە بیری چاک و گوتاری چاک و کردەوەی چاکدا کامڕەوا بم و دوژمنان و دێوسیرەتان نابوود بکەم تا خۆم و ئومەتم لە ئاسایشدا بین و ڕۆح و ڕەوانمان بحەسێتەوە.

١٢

ئەز ئاواتم ئەوەیە پیاوانی تێکۆشەر و پاک بەسەر مرۆڤی بەدکردار و بەدفەڕدا زاڵ بن و بۆ خۆم تا درەنگانێ بژیم و ژیانم بەکامڕەوایی تێپەربێت.

ئەز خوازیاری ڕووناکی شادی هێنەر و بەهەشتی شادی بۆ مرۆڤی پاک و ڕاست کردارم. لە یەزدان دەپاڕێمەوە وابێ و ئاواتم بێتەدی.

ئەز کوڕنوش دەبەمە بەر خاوەنی بیر و گوتار و کرداری چاک چ لێرە بێ و چ لە هەر قوژبنێکی ئەم جیهانەدا بژیت، لەلای من خاوەنی ڕێز و حورمەتە و لە ژمارەی مەزنەکانی جیهاندایە و بۆ من مەزن و خاوەن ڕێزە هەروەکو خۆم چۆن بۆ دلێری و چاکی تێدەکۆشم.

١٣

زەردەشتی مەزن پەیامبەری چاکییە و بەڕاستی هەڵبژێراوی یەزدانە و ئەوە سەروەری مینەوی ئەم دنیایە کە لە خەزێنەی کرداری خۆیدا نیگاهداری و نیگاهبانی دەکات لە کرداری چاکی ئۆمەتی خۆی هەتا ڕۆژی پەسڵان دەگات و دەیانخاتە بەرچاوی مەزدا و داوەرییان لەسەر دەکەن.

شاریاری و شکۆ و کامڕەوایی مەزدایی بۆ کەسێکە لەم جیهانەدا پاسدار و لایانگر و ڕاگری بێ نەوایان و هەژاران بێت.

لە بۆ (دەهم ئافریتی) پاک و (دامۆئیش ئەوپمەن)ی خاوەن هێز ستایش و نیایش و داوای هێزی زیاتریان بۆ دەکەم...

ڕاستی، چاکترین پاشەکەوت و هەوێنی ڕۆژگاری خۆشە، ڕۆژگاری چاک و ڕابواردنی دڵخواز و کامەرانی بۆ کەسێکە خاوەنی بیری پاک و دروستکردار و خوازیاری ڕاستی بێت، من بۆ ئەو کەسانە دەپاڕێمەوە... با هەمووان وابن، بەو شێوەی دەمەوێت.

ئافەرینگانی گاساکان

١

زەردەشتی مەزن بەڕاستی هەڵبژێراو و پەیامبەری مەزدایە، ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کردارەکانی خۆیدا لە کردەوەی چاکی ئۆمەتی خۆی نیگاهداری و پارێزەری دەکات تا ڕۆژی پەسڵان کە ئەوانە دەخاتە بەر دەستی (مەزدا) و داوەری لەسەر دەکەن.

شاریاری و شکۆی (ئەهورا)یی بۆ کەسێکە پاسدار و نیگاهبانی هەژارانە، ڕاستی چاکترین پاشەکەوت و هەوێنی ڕۆژگاری باش و چاکە.

ڕۆژگاری باش بۆ کەسێکە دروستکردار و خوازیاری باشترین ڕاستی بێت.

***

من دووپاتی دەکەمەوە کە مەزداپەرست و زەردەشتی و دوژمنی دێوان و پەیڕەوی ئایینی ئەهورایییم.

***

ستایش و نیایش و ڕەزامەندی و ئافەرین بۆ (ئەهورامەزدا)ی خاوەن شکۆ و خاوەن فەڕ و بۆ ئیمشاسپەندان و بۆ گاتاکانی پاک، سەروەری شاریاران و پاکان (ئەهونوەدگاسا)، (ئوشتودگاسا)، (سپەنتمەدگاسا)، (وەهوخشترگاسا) و (وهیستوئیشت گاسا).

٢

بەڕەزامەندی و خۆشی (فرەوەهرەکانی) بەهێز و هەرە سەرکەوتووی پاکدینان و فرەوەهرەکانی یەکەمین ئامۆژگارانی سەرەتایی ئایینی نیاکان، ستایش و نیایش و خۆشی و ئافەرین بۆ ئەوان دەخوێنین.

***

ڕاسپەی (یەتائەهووەئیریو...) کە زاوت بەمن دەبێژێت زاوت (ئەسارتوش ئەشات چیت هەچا) کە مرۆڤی پاکدین و زانا دەبێژێت.

٣

(ئەهورامەزدا)ی خاوەن شکۆ و خاوەن فەڕ ستایش دەکەین، (ئیمشاسپەندان) ئەو شاریارانی چاک و چاکخوازە ستایش دەکەین، گاتاکانی پاک، سەروەری شاریاران و پاکان ستایش دەکەین.

- ئەهونەوە و گاسا... سەروەری پاکی ستایش دەکەین
- ئوشتودگاسا، سەروەری پاکی ستایش دەکەین
- سپەندمەدگاسا، سەروەری پاکی ستایش دەکەین
- وەهوخشتەرگاسا، سەروەری پاکی ستایش دەکەین
- وەهیشتوییشت گاسا، سەروەری پاکی ستایش دەکەین.

٤

فرەوەهرەکانی چاکی بەتوانای پاکان کە لە کاتی (هەمەسەپتمدەم) لە ئارامگاکانی خۆیان دێنەدەر و دەشەوی پەیتاپەیتا بۆ زانین لێرە دەمێننەوە، ستایش دەکەین.

چ کەس ستایش بۆ ئێمە دەکات؟ چ کەس سروودمان بۆ دەهۆنێتەوە و شادمان دەکات؟ چ کەس بەدەستەکانی دڵاوا و بەخشەندەی، شیر و جلوبەرگ و پێداویستی ژیان پەزیراییمان لێ دەکات؟

بەو پێشکەشانەی کە لە بۆ ئەوان ڕاستی دەهێنێت، لە ناوی کام یەک لە ئێمە ستایش و یاد دەکرێت؟ ڕەوانی کام یەک لە ئێمە دەکەوێتە بەر ستایش؟

ئەو پێشکەشانە بەکامڵمان دەبەخشن تاکو خۆرشی جاویدان و هەتاهەتایی بکاتە قسمەتی خۆی؟

مرۆڤێ کە ستایشی فرەوەهرەکانی توانای پاک بکات و بەهاوردن و داینی ئەو خەڵاتیانە، واتە شیر و جلوبەرگ بۆ ئەوان، دەگاتە ڕاستی و هەرکات ئەوانە لە ماڵی ئەو مرۆڤە بەخۆشی بگەڕێنەوە، ئیتر لە بۆی دەپارێنەوە و لە ئەهورا دەخوازن خاوەنی ئەو ماڵە بەهرەمەند بێت لە ڕەوەی چاک و چارەوی و هێستری بەتوانا و چالاک و گەردوونەی ڕەوان و قایم و منداڵی زانا و بێژەر.

بزانن کە ڕاستی باشترین پاشەکەوت و هەوێنی ڕۆژگارانی خۆشە و ڕۆژگاری خۆشیش بۆ کەسێکە دروستکردار و خوازیاری ڕاستی بێت.

٥

ڕاستپەی: ئەهورامەزدا خاوەن شکۆ و خاوەن فەڕە (زاوت و ڕاستپەی) ئەز بۆ شاریاری پادشاه خوازیاری هێزی زیاتر و سەرکەوتنی زیاترم.

(بەندی ٨ تا ١٢ ئافەرینگانی دهمان لەم بەشەدا دەخوێننەوە)

٦

زەردەشتی مەزن، پێغەمبەر و نێراوی ڕاستەقینە و هەڵبژێراوی ئەهورامەزدایە، ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کردارەکانی خۆیدا لە کردەوەی چاکی مرۆڤ نیگاهداری و پاسداری دەکات هەتا ڕۆژی پەسلان دێت و دەیانخاتە بەرچاوی مەزدا و داوەرییان لەسەر دەکەن.

شاریاری و شکۆی خەڵاتی مەزدا بۆ کەسێکە پارێزەر و نیگاهدار و چاوەدێری هەژاران و بێ نەوایان بێت.

دەپارێمەوە هەروا بێ کە ئاواتی منە، کەسێ کە ئاوەکانی ئەهورایی بەچاکترین ئاوی (زور) و بەجوانترین (زور) و بەو (زور)ەی کە پارێزکاری باڵا وتۆبەتی، ستایش بکات، دەبێتە خاوەنی فەرڕ و شکۆ و لەش ساخی و سەرکەوتن و سامان و دارایی فرەوان کە هەوێنی ئاسایشن دەبێتە قسمەتی ئەو، هەروا ڕۆڵەکانی پێکەوتوو و دلێر و تەمەنی درێژ و پرپیت و بەرەکەت و پاشانیش بەهەشتی پاکان و ڕووناکی داییمی و شادیهێنەر بۆ ئەوە... ڕاستی چاکترین پاشەکەوتی مرۆڤ و هۆی وەدەست خستنی ژیانێکی چاکە، ڕۆژگاری خۆش بۆ ئەو کەسەیە خوازیاری چاکترین ڕاستییە، هەزار دەرمان بگات... دە هەزار دەرمان بگات، ئەی مەزدا...بگە هاوارم و یارمەتیم بدە دەی با لە گوناه دوور بکەومەوە.

ڕاستی باشترین پاشەکەوت و هۆی ڕۆژگاری خۆشە، ڕۆژگاری خۆش بۆ کەسێکە دروستکردار و خوازیاری ڕاستی بێت.

(ئافەرینگانی گەهەنبار)

زەردەشتی مەزن هەڵبژێراوی مەزدا و لە ڕووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە، ئەوە سەروەری مینەوی و ئەمینی مەزدا کە لە خەزێنەی کردارەکانی خۆیدا لە کردەوە چاکەکانی مرۆڤ نیگاهداری دەکات هەتا ڕۆژی پەسلان دێ و ئەوانە دەباتە خزمەتی مەزدا.

شاریاری و شکۆی خەڵاتی مەزدا بۆ کەسێکە نیگاهدار و پاسدار و چاوەدێری هەژاران و بێ نەوایان بێت.

***

ڕاستی چاکترین پاشەکەوت و هۆی ڕۆژگاری خۆشە، ڕابواردن و ڕۆژگاری خۆش بۆ کەسێکە دروستکردار بێ و خوازیاری ڕاستی بێت.

ئەز دووپاتی دەکەمەوە کە مەزداپەرست، زەردەشتی و دوژمنی دێوەکان و پەیڕەوی ئایینی ئەهوراییم.

***

لە (هاوەنگا)دا ستایش و نیایش و ڕەزامەندی و ئافەرین دەنێرم بۆ سەروەرانی ڕۆژ و مانگ و ساڵ و جەژنەکانی ساڵ، بۆ خۆشحاڵی سەروەری مەزنی پاکی و بۆ شادی و خۆشکامی سەروەرانی ڕۆژ و مانگ و ساڵ و جەژنەکانی ساڵ کە لە نێوان هەموو سەروەرانی پاکیدا مەزنترین سەروەرانن.

٢

... ستایش ڕەو و ڕاستپەی و زاوتە.

٣

ئەی مەزداپەرستان: ڕەوایە کە بۆ (ڕەد) و لە بۆ (میدیوزرم) ئەگەر بتوانن بەناوی (مەیەزد) یەکسەر بەرخێ کە تازە لە شیر کرابێت پێشکەش بکەن... ئەگەر کەسێ ئەوە نەتوانێت...

٤

وا باشە بەئەندازەی بەسەندێ (هورا) بدات و پێشکەشی بکات بەو فەرمانگوزارانە کە چاکتر لە فەرموودەکانی (مەزدا) ئاگادارن و لە ڕاستیدا ڕاستترین و لە شاریاریدا باشترین شاریار و لە ڕاستیدا، تاقی کراونەتەوە و دڵسۆز و خەمخۆری هەژاران و بێ نەوایانن و بەهاواری لێقەوماوان دەگەن، بیاندەنێ با بیخۆنەوە... ئەگەر نەتوانن.

٥

بارێ گەورە لە داری وشک هەڵگرن و بیبەن بۆ ماڵی (ڕەد) ئەگەر ئەوەیش ناتوانن بارێ بچووکتر بەقەدەر کۆڵی ئادەمیزاد، یان هەر نەبێ باوەشی چڵ و چێوی وشک ببەنە ماڵی ڕەد و پێشکەشی بکەن،

ئەگەر ئەوەیش نەتوانن.

٦

لەسەرتانە ئیمان بێنن کە شاریاری و شکۆی هەتاهەتایی هەر شیاوی ئەهورامەزدایە کە چاکتر و باشتر لە هەر کەس شاریاری دەکات.

بەڕاستی شاریاری بۆ کەسێ ڕەوا بزانین کە چاکترە لە گشت کەس، ئەویش هەر شیاوی ئەهورامەزدایە و یاری ئوردی بەهەشت و، ئەمەیە ئەو خەڵاتەی کە دەبێتە هۆی ڕەزامەندی (ڕەد).

٧

لە سەرەتای ساڵ هەتا (میدیوزەرم) لە مانگی (ئوردی بەهەشت) و لە ڕۆژی (دەی) چل و پەنج ڕۆژە، ئەو کەسەی کە لە ڕووی ڕاستییەوە بۆ ڕەوانی خۆی لەم جیهانەدا هەزار سەر مەڕ یان بەرخ خەڵاتی پیاوانی پاکدین بکات لەوانەی کە (ئۆگری ئوردی بەهەشتن) لە دنیای جاویداندا پاداشی گەورەی ئەدەنێ.

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ئەو (ڕەد)ی کە (مەیەزد)ی داوە لە بەرانبەر بێدینێکدا کە یەکەم (مەیەزد)ی (میدیوزەرم)ی نەداوە لەناو مەزداپەرستاندا بەشیاوی بەندەگی نازانرێت.

٨

لە (میدیوزەرم) تا (میدیوشەم) لە مانگی تیردا و لە ڕۆژی (دەی)دا شەست ڕۆژە... ئەو کەسەی لەم کاتەدا بۆ شادی ڕۆحی خۆی لەم جیهانەدا هەزار سەر مانگا بەگوێرەکەوە بدات بەپیاوانی پاکدین، واتە لەوانەی ئۆگری ئوردی بەهەشتن لە دنیای جاویداندا پاداشی هەرە مەزنی دەدەنێ.

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ئەو (ڕەد)ەی کە (مەیەزد)ی داوە لە بەرانبەر ئەو پاکدینەی کە دووهەمین (مەیەزد و میدیوشەمی) نەداوە لە نێوان مەزداپەرستاندا بەپەیمانشکێن دەناسن.

٩

لە (میدیوشەم) تاکو (پەتیەشەهیم) لە مانگی شاریوەردا و ڕۆژی ئەنیران حەفتاو پەنج ڕۆژە، ئەو کەسەی لەم کاتەیدا بۆ شادی ڕەوانی خۆی لە ڕووی یەقین و ئیمان و ڕاستییەوە یەک هەزار سەر ماینی جوانودار ببەخشێت بەپیاوانی پاکدین و لەوانەی کە ئۆگری (ئوردی بەهەشت)ن ئەوە لە دنیای بێ بڕانەوەدا پاداشی مەزن وەردەگرێت.

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ڕەدی کە (مەیەزد)ی داوە ئیتر ناخوێنێتەوە ئەو چاکدینەی کە سێهەمین (مەیەزد)ی (پەتیەشەهیم)ی نەدابێ و لەناو مەزداپەرستاندا بەشیاوی (وەر)ی[١] گەرمی نازانێت.

(١) وەر var: تاقیکردنەوەی گوناهکار و بێ تاوان بوو و بەدوو چەشنی سارد و گەرم ئیجرایان کردووە و (وەر)ی گەرم بەئاسنی سوورکراوە تاقی کراوەتەوە.

١٠

لە (پەتیەشەهیم)تا (ئەیاسەریم) لە مانگی مێهردا و لە رۆژی ئەنیران سێ ڕۆژە، ئەو کەسەی هەیبێت و بتوانێ بەیەقینی دڵ و لە ڕووی ڕاستییەوە بۆ شادی ڕۆحی خۆی یەک هەزار نەفەر وشتری مێو لەگەڵ کۆچەکەکەیدا بدات بەپیاوانی پاکدین، لەوانەی ئەویندار و ئۆگری ئوردی بەهەشتن لە دنیای هەتاهەتاییدا بەپاداشی گەورە دەگات.

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ڕەدی کە (مەیەزد)ی داوە ئیتر ئەو پاکدینە بەشیاوی کامەرانی نازانێ کە چوارهەمین (مەیەزدی) (ئەیاسەریمی) نەدابێت و بەنابوودی چوارپاکانیماڵی خۆی مەحکومی دەکات.

١١

لە ئەیاسەریم تا (میدیاریم) لە مانگی دەی دا و لە ڕۆژی (بەهرام) هەشتا ڕۆژە، ئەو کەسەی بەیەقینی دڵ و بیر و بڕوا و لە ڕووی ڕاستی و سەداقەتەوە، هەزار سەر لە ڕەوەی خۆی خەڵات بکات بەپیاوانی پاکدین، لەوانەی ئۆگر و ئەوینداری (ئوردی بەهەشت)ن، لە دنیای بێ بڕانەوەدا خەڵاتی گەورە وەردەگرن.

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ڕەدی کە (مەیەزد)ی داوە، ئەو بێدینەی کە (مەیەزد)ی (میدیاریم)ی پەنجەمین جاری نەداوە بەشیاوی کامەرانی نازانێت و مەحکومی دەکات بەنابوودی هەموو بەهرە و سامانەکانی.

١٢

لە (میدیاریم) تا (هەمسپتمدەم) لە ڕۆژی (وەهیشتوئیشت گات) حەفتا و پەنج ڕۆژە، ئەو کەسەی بەڕاستی و لە ڕووی بڕوا و باوەڕی پاکەوە بۆ شادی ڕەوانی خۆی لەم دنیادا هەرچی تەڕ و وشکی کە هەیەتی و جوان و بەکەڵکە ببەخشێت بەپیاوانی پاکدین، لەوانەی وا ئۆگر و ئەوینداری ئوردی بەهەشتن لە دنیای بێ پسانەوەدا پاداشی مەزنی پێدەگات.

ئەی سپیتەمان زەردەشت

ڕەدی کە (مەیەزد)ی داوە، ئەو بێهدینەی کە شەشەمین (مەیەزد)ی (هەمەسپتمدەم)ی نەداوە، بەری لە دینی ئەهورایی دەژمێرێت.

١٣

بێ ئەوەی تاوانی کردبێت، ڕەوایە بەسەریدا بخرۆشن و ببۆڵێنن و بێ هیچ تاوانێکی تر، دەری بکەن و (نارشنی)[١] بۆ ئەو ڕەوایە، ڕەدی بێهدین وادەکات و هەروا بێهدین بۆ ڕەد.

***

(١) narsni: تاوانێکە سزاواری مەرگ واتە بێ لێبوردن، سزای مەرگە.

ڕاستی چاکترین پاشەکەوت و هۆی ڕۆژگار و ڕابووردنی چاکە و، ئەوەیش سزاواری ئەو کەسەیە کە خۆی ڕاستە و خوازیاری چاکترین ڕاستییە.

١٤-١٨

ڕاسپەی: ئەهورامەزدا خاوەن شکۆ و مەزن و خاوەنی فەڕە (زەوت و ڕاسپی): من بۆ شاریاری پادشاە خوازیاری هێزی فرەوانتر و سەرکەوتن و زاڵبوونی زیادترم.

(بەندی هەشتوم تا دوازدەهەمی «ئافەرینگانی دەهمان» دووپات دەکرێتەوە).

١٩

زەردەشتی مەزن بەڕاستی هەڵبژێراوی ئەهورایە، ئەوە سەروەری مینەوی کە لە خەزێنەی کردارەکانی خۆیدا نیگاهداری دەکات لە کردەوە چاکەکانی مرۆڤ و پاسداری دەکات لەوانە تا ڕۆژی پەسڵان دەگات و دەیانخاتە بەردەستی مەزدا. شاریاری و شکۆی مەزدا و کامەرانی خەڵاتی ئەو بۆ کەسێ سزاوارە کە پارێزەر و نیگاهبان و چاودێری هەژاران و بێ نەوایان بێت.

***

ڕاستی چاکترین پاشەکەوتە بۆ ئایندە و هەوێنی ڕۆژگارانی خۆشی داهاتووە و ئەوەیش سزاواری کەسێکە کردەوەکانی ڕاست بن و خوازیار و لایانگری باشترین ڕاستییە.

***

دەپاڕێمەوە و دەخوازم وا بێت... بەو چەشنەی ئاواتی منە، مرۆڤەکان ڕاست بن و بەڕاستی و بەشادی بژین.

(بەندی ١٢ لە ئافەرینگانی دەهمان لێرەدا دەخوێننەوە)

***

زەردەشتی مەزن پەیامبەری ڕاستەقینە و هەڵبژێراوی مەزدایە، هەزار دەرمان بگات... دە هەزار دەرمانمان بۆ بگات...ئەی مەزدا... بگەرە یاری من و یارمەتیم بدە و لە تاوان و خەتا لام بدە.

(ئافەرینگانی ڕپیتوین)

١

زەردەشتی مەزن لە ڕووی ڕاستییەوە هەڵبژێراوە، ئەوە سەروەری مینەوی کە کردەوە چاکەکانی مرۆڤ دەخاتە خەزێنەی کردارە چاکەکانی خۆی تا ڕۆژی پەسڵان دەگات و دەیانباتە کن مەزدا، شاریاری و شادی و شکۆی خەڵاتی ئەهورا سزاواری ئەو کەسەیە کە پاسدار و نیگادار و چاوەدێری هەژاران و بێ نەوایان بێ.

***

ڕاستی چاکترین پاشەکەوت بۆ ڕۆژانی داهاتووە و ڕابواردنی و ڕۆژگاری خۆش بۆ ئەوانەیە خوازیاری

ڕاستی بن و لە ڕووی ڕاستییەوە بژین و لە تاوان و خەتا خۆ لا بدەن.

***

ئەز هەمەدیسان دەبێژم کە مەزداپەرست، زەردەشتی دوژمنی دێوەکان و پەیڕەوی ئایینی پاکی ئەهوراییم.

***

ستایش و نیایش و خۆشحاڵی و ئافەرین بۆ (ڕپیتوین)ی[1] پاک و سەروەری پاکی.

ستایش و نیایش و خۆشنوودی و ئافەرین بە(فەرادەت خەشو)[2] و (زەنتوم)ی[3] پاک و سەروەری پاکی.

٢

بۆ ڕەزامەندی (ئەهورامەزدا)ی خاوەن فەڕ و خاوەن شکۆ و (ئیمشاسپەندان) و ئوردی بەهەشت و ئازەر، واتە ڕۆڵەی ئەهورا و بۆ ڕەزامەندی هەموو مەلاییکە و فریشتەکانی پاکی مینەوی و جیهانی و (فرەوەهرە)کانی هەرە بەتوانا و زاڵی پاکدینان، فرەوەهرەکانی سەرەتایی ئامۆژگارانی ئایینی و فرەوەهرەکانی ستایش و نیایش و خۆشنوودی و ئافەرین خوێنان، بخوێن.

***

ڕاسپەی (یەتا ئەهووە ئیریو) کە زاوت بەمن دەبێژێت. زاوت: (ئەسارتوش ئەشات چیت هیچا) کە پیاوی پاکدین و زانا دەبێژیت.

٣

ئەهورامەزدا، لەو گوتانەی کە بۆ ڕەدی (ڕپیتوین) هاتبووە خوار بۆ سپیتەمان زەردەشتی فەرموو:

ئەی زەردەشت... ئێستاکە پرسیارم لێ بکە و هەرچی دەخوازی بپرسە، چونکە پرسیاری تۆ هەر ئەو پرسیاری پیاوی بەهێز و دەسەڵاتە و ئەوەیش کە تۆ پرسیاری لێ دەکەیت... (واتە ئەهورا) توانا و زانایی ئەوەی هەیە کە بەپرسیارەکانی تۆ وەڵام بداتەوە.

٤

زەردەشت پرسیاری کرد لە ئەهورا:

ئەی ئەهورامەزدا... ئەی عەقڵی کولل، ئەی داداری جیهانی خاکی، ئەی پاک... پیاو لە ژیاندا چ ئەندازە بەهرە دەبات؟ پاداشی چەندێکە؟ دەست ڕەنج و حەقی ئەو کە بگاتە دەستی؟

---

(١) Rapithovn: فرشتەی نیوەڕۆژ یان فرشتەی هاوین لە ئایینی زەردەشت.

(٢) Fradtfsu: فرشتەی نیگاهبانی ئاژەڵ و گیانلەبەرانی حەیوانی بچووک.

(٣) Zantum: فرشتەی پارێزەری مەڵبەندە و لە یاریدەدەرانی ڕپیتوین.

٥

ئەو پیاوەی کە بۆ ڕەزامەندی ڕەد (ڕپیتوین) بچێتە سلاّوی و بەدەستی پاک و شۆراویەوە و بەئاوەنە و دەستـەی پاک و شۆراوە (بەرسـەم) ڕابخات و (هەوم) دابنێ و ئاگر هەڵگیـرسێنێت و سروودی (ئەهون وەئیریە) بخوێنێت لە کاتێکدا زمانی بەگوشراوە و فوشوردەی (هەوم) تەڕ بووە و هەموو هۆش و هەوەسی خۆی بداتە گوتاری پاکی مینەوی و ڕوو بکاتە لای (رەپیتوین) و پێشکەشی بکات.

٦

ئەهورامەزدا لە وەلاّمدا فەرمووی:

ئەی سپیتەمان زەردەشت

بەو ئەندازەی بای باکوور هەڵسێت و سەرانسەری جیهانی خاکی بگرێتەوە و پەروەردەی بکات و قازانجی پێ بگەینێت و شادی بۆ بهێنێت، ئەو پیاوە بەو ئەندازە پاداشی خۆی وەردەگرێت.

٧

ئەو پیاوەی بۆ ڕەزامەندی (ڕپیتوین) سلاّوی بۆ بنێرێت و ستایشی بکات.

(بەندی پەنجوم دەخوێنرێتەوە)

٨

ئەهورامەزدا بەزەردەشتی فەرموو لەو گوتانەی کە بۆ ڕپیتوین هاتووە.

***

ڕاستی چاکترین داهات و پاشەکەوتە بۆ ژیانی باش و ڕۆژگاری چاک و ڕابواردنی خۆش بۆ کەسێ سزاوارە کە ئۆگری ڕاستی بێ و خوازیاری ڕاستی و خۆلادەر بێت لە تاوان و خەتا.

***

زەردەشتی مەزن، بەڕاستی هەڵبژێراوی ئەهورایە و پەیامبەری ئەوە و پاسداری و نیگاهداری دەکات لە کردەوە چاکەکانی مرۆڤەکان و ئەوانە دەخاتە گەنجینەی کردارەکانی خۆی و ڕایان دەگرێت تا ڕۆژی پەسلاّن دەگات و بۆ داوەری دەیانخاتە بەردەستی ئەهورامەزدا.

***

ئەز دووپاتی دەکەمەوە و دەبێژم کە مەزداپەرست، زەردەشتی، دوژمنی دێوەکان و پەیڕەوی ئایینی پاکی ئەهوراییم.

ـ تەواو ـ

کۆتایی

لە ڕۆژی سێشەممەی شازدەی ئەمورداد مانگی ساڵی ١٣٨٠ی هەتاوی بەرانبەری حەوتی ئاگوستی ساڵی ٢٠٠١ی زایینی و ٢٧٥١ی کوردی کاتژمێر شەشی پاش نیوەڕۆ بەکاتی هاوینە لە شاری سەقزی کوردستاندا تەواوم کرد و، لە کاری وەرگێڕانی ئەو بەرهەمەی مامۆستا ئیبراهیم پورداوود و مامۆستا جەلیل دوستخواە چاپی (انتشارات مروارید تهران) چاپی سێهەم ١٣٦١ی هەتاوی بوومەوە. سوپاس بۆ ئەهورامەزدا... بۆ خودای یەگانە کە ئەو هەلە و دەرفەتەی پێ عەتا کردم تا بتوانم ئەم نامە و شوێنەوارە بایەخدارەی هەرەکۆنی ئێران = کوردستان بەزمانی سۆرانی وەربگێڕم و پێشکەشی بکەم بەنامەخانەی کوردستانی مەزن تا ئەمیش لەلای کتێبە پیرۆزەکانی ئاسمانی لەوێ بپارێزرێن، چونکە ئەوان فرە زوو کرابوون بەکوردی و مەتنی (کتاب مقدس) و (عهد عتیق و جدید) دەیان ساڵە کراوە بەکوردی، بەلاّم جێگای ئەوێستای خۆمان خاڵی بوو... ماڵتان ئاوەدان و دڵتان خۆش بێ.

تکایە ئەگەر دیتان یا، یاداکەوتووە و سەهووم کردووە خۆتان چاکی کەن و ئەوانەی کە هیچیان بۆ کورد و کوردستان نەکردووە و هەر خەریکی دۆزینەوەی عەیب و ئیراد و ڕەخنەی بێ خود و خوتە و بۆڵەن و هیچیتریان لە خۆ نەگرتووە نەیکەنە هەلاّهەلاّ و تەحاتەحا و بەفەرمایشی مەولانای ڕۆمی ئەگەر ئێوە چاکتری لێ دەدەن... فەرموون کەس بەری پێ نەگرتوون... هەم دیسان سوپاس بۆ ئەهورای خاوەن شکۆ و خاوەن فەڕ کە ئەم هەلەی پێ عەتا کردم.

سەقز – عومەر فارووقی

ناوەڕۆک

١- پێشەکیی وەرگێڕی کوردی 5
٢- دەستپێک: ئیبراهیم پورداوود 9
٣- پێش وتار: جلیل دوستخواه 17
٤- ئەمانە بزانین... کۆکردنەوەی وەرگێڕی کوردی 26
٥- سرووودی مەزدیەسنا 31
٦- گاتەکان... گوتەکان 33
٧- دەفتەری دووهەم... یەسنا 85
٨- دەفتەری سێهەم... یەشتەکان 98
٩- دەفتەری چوارەم... وەندیداد 219
١٠- دەفتەری پەنجوم... ویسپرد 226
١١- دەفتەری شەشوم... کورتەی ئەوێستا 229

ڕێنووسی یەکگرتووی کوردی

تکا لەو نووسەرە بەڕێزانە دەکەین کە بەرهەمەکانیان بۆ دەزگاکەمان دەنێرن، ڕەچاوی ئەم ڕێنووسەی خوارەوە بکەن کە پەسندکراوی کۆڕی زانیاری کوردستانە

یەکەم: گیروگرفتی پیتی (و).

نیشانەی (و) لە زمانی کوردیدا بە شێوەی خوارەوە دەنووسرێ:

١- پیتی (و)ی کورت، واتە (و)ی بزوێنی کورت (و: u)

بۆ نموونە: **کورد. کورت. کوشت.**

Kurd. Kurt. Kufit

٢- پیتی (وو)ی درێژ، واتە (وو)ی بزوێنی درێژ (وو: û)

بۆ نموونە: **سوور. چوو. دوو.**

Sûr. Çû. Dû

٣- پیتی (و)ی کۆنسۆنانت (نەبزوێن). واتە (و: w)

بۆ نموونە: **ئاوایی. وەرە. هاوار. ئاو**

دەنگی (و) لێرەدا هەندێک جار لە زاراوی کرمانجیی سەروودا دەبێ بە دەنگی (ڤ)

Awayî (Avahî). were. Hawar. Av

٤- پیتی (ۆ)ی کراوە. واتە (ۆ: o)

بۆ نموونە: **دۆڵ. گۆڕ. نۆ.**

Dol. Gor. No.

دووەم: گیروگرفتی پیتی (و)ی سەرەتای وشە.

هەر وشەیەک بە پیتی (و) دەست پێ بکات بە یەک (و) دەنووسرێت.

بۆ نموونە: **وریا. وڵات. وشە. ورد.**

wirya. wilat. wifie. wird.

سێیەم: گیروگرفتی پیتی (ی):

نیشانەی (ی) لە زمانی کوردیدا بە شێوەی خوارەوەیە:

١- پیتی (ی)ی بزوێن. واتە (ی: î).

بۆ نموونە: **زەوی** – Zewî

٢- پیتی (ی)ی کۆنسۆنانت. واتە (ی: y)

بۆ نموونە: **یار** – yar

• **سەرنج ١**: پیتێکی (ی)ی بزوێنی فرە کورت هەیە کە لە نووسینی کوردی بە ئەلفوبێی لاتینیدا نیشانەی (i)ی بۆ دانراوە وەک لە وشەکانی: من – Min ، کن – Kin ، ژن – jin. ئەم نیشانەیە لە نووسینی کوردی بە ئەلفوبێی عەرەبیدا نییە.

• **سەرنج ٢**: نیشانەکانی (ی)ی بزوێن و (ی)ی کۆنسۆنانت واتە (î) و (y) لە پیتی عەرەبیدا هەردووکیان هەمان نیشانەی (ی)یان هەیە بەڵام لە ڕاستیدا لە یەکتر جیاوازن و لە کاتی بە دوای یەکتر هاتنیاندا دەبێ هەردووکیان بنووسرێن.

وەک: **نییە. چییە. دیارییەکە. زەوییەکە.**

Nîye. Çîye. Dîyarîyeke. Zewîyeke

• **سەرنج ٣**: لە کاتی هاتنی سێ پیتی (ی) بە دوای یەکتردا وەک لە وشەکانی (**ئاواییەکەمان**...) (**کۆتاییەکەی**...) (**وەستاییەکی**...) (**کۆتایی بە کارەکە هێنا**) دەبێ بەسەر یەکەوە بنووسرێن، واتە سێ (ی) بە شێوەی (ییی) بە دوای یەکتردا دێن.

(Westayîyeki....) (Kotayîy be Kareke hêna)

چوارەم: گیروگرفتی پیتی (ڕ)ی گران، واتە (ڕ)ی نیشانەدار. ئەم پیتە لە هەر کوێیەکی وشەدا هات دەبێ بە نیشانەکەیەوە بنووسرێت. واتە لە سەرەتا و ناوەڕاست و کۆتایی وشەدا هەر (ڕ)ی گرانی نیشانەدارە.

وەک: **ڕۆژ. بڕیار. کەڕ.**

پێنجەم: گیروگرفتی پیتی (و)ی بەیەکەوەبەستن (عطف):

پیتی (و)ی بەیەکەوەبەستن، بە شێوەیەکی جیاواز لە وشەی پێش خۆی و پاش خۆیەوە دەنووسرێت و مامەڵەیەکی سەربەخۆی لەگەڵدا دەکرێت.

بۆ نموونە: **من و تۆ. ئارەزوو و وریا.**

• **سەرنج**: لە هەندێک وشەی لێکدراودا پیتی (و)ی بەیەکەوە بەستن بووە بەشێک لە هەردوو وشە لێکدراوەکە و بە هەموویان وشەیەکی سەربەخۆیان دروست کردووە.

وەک: **کاروبار. دەنگوباس. ئەلفوبێ. هاتوچۆ.**

لەم بارانەدا مامەڵەی سەربەخۆ لەگەڵ پیتی (و)ی بەیەکەوە بەستندا ناکرێت و وشەکە هەمووی بەسەریەکەوە دەنووسرێت وەک لە نموونەکاندا پێشانمان دا.

شەشەم: وشەی ناسادە چ ناو بێ یان زاراوە دەبێ بەسەریەکەوە وەکو یەک وشە دەنووسرێن. وەک:

ناو: **چەمچەماڵ. بێکەس. دڵشاد. زوورگەزراو. بێخاڵ. ناڵپارێز. میاندواو. کانیکەوە. سپیگرە.**

زاراوە: **ڕێنووس. ڕێپێوان. دەسبەجێ. جێبەجێ. نیشتمانپەروەر. دەستنووس. دەسبازی. وڵاتپارێز. ئازادیخواز. دووشەممە. سێشەممە. پێنجشەممە. یەکسەر. ڕاستەوخۆ. یەکشەوە** (مانگی یەکشەوە).

حەوتەم: پیتی (ت) لە کۆتای کار (فرمان)دا دەشێ بنووسرێت و دەشێ نەشنووسرێت.

وەک: **دێت و دەڕوات** (یان) **دێ و دەڕوا.**

هەشتەم: نیسبەت لە زمانی کوردیدا زۆربەی جار بەهۆی پیتی (ی) لە کۆتای ناودا دەکرێت.

وەک: **پێنجوینی. هەولێری.دهۆکی. شێخانی.**

هەروەها ئەم نموونانەی خوارەوە:

ئەحمەدئاوا: **ئەحمەد ئاوایی**

یارمجە: **یارمجەیی.**

توزخورماتوو: **توزخورماتوویی.**

شنۆ: **شنۆیی.**

ئاکرێ: **ئاکرێیی** (یان) **ئاکرەیی.**

لادێ: **لادێیی.**

• **سەرنج**: ئەو ناوانەی خۆیان بە پیتی (ی) تەواو دەبن پێویست ناکات (ی)ی نیسبەتیان بخرێتە پاڵ. وەک:

سلێمانی: **کامەران سلێمانی.**

کانیماسی: **حاجی حوسێن کانیماسی.**

ئامێدی: **ئازاد ئامێدی.**

نۆیەم: هەر وشەیەکی بیانی چ هاتبێتە ناو زمانی کوردییەوە، یان هەر ناو و وشەیەکی تر کە لە نووسینی کوردیدا دێتە پێشەوە، دەبێ بەڕێنووسی کوردی بنووسرێت.

وەک: **ئەڵڵا. قەڵەم. ئەکبەر. قاهیرە. ئۆتۆمۆبیل. دۆستۆیفسکی.**

دەیەم: ئامرازی (تر، ترین) کە بۆ بەراورد بەکاردێن دەبێ بەوشەکانی پێش خۆیانەوە بلکێنرێن. وەک:

جوان: جوانتر – جوانترین.

خاو: خاوتر – خاوترین.

• **سەرنج**: ئەم ئامرازەی (تر) جیاوازە لە وشەی (تر) کە بەواتەی (دی، دیکە) دێت. ئەمەی دوایی دەبێ بە جیاواز لە وشەی پێش خۆی دەنووسرێت.

وەک: **ماڵێکی تر، چیی ترم ناوێ.**

یازدەیەم: جێناوی نیشانەی وەک: ئەم. ئەو. ئەڤ.

ئەم جێناوانە ئەگەر ئاوەڵکاری (کات – یان – شوێن)یان بەدوادا هات پێیانەوە دەلکێن و دەبن بە یەک وشەی سەربەخۆ.

وەک: **ئەمشەو. ئەمڕۆ. ئەڤسال. ئەمجارە. ئەمبەر و ئەوبەر. ئەڤڕۆ.**

دوازدەیەم: نیشانەکانی نەناسراوی وەک (...یەک، ...ێک، ...ەک) بە شێوەی خوارەوە دەچنە سەر وشەکانی پێش خۆیان:

١– ئەگەر وشەکان بە پیتە بزوێنەکانی (ا، ی، ە، ێ) تەواو بووبن ئەوا نیشانەی (...یەک)یان دەخرێتە

پاڵ. وەک:

چیا: چیایەک.

زەوی: زەوییەک.

وێنە: وێنەیەک.

دێ: دێیەک.

٢- ئەگەر وشەکان بە پیتە بزوێنی (وو) یان هەر پیتێکی دەنگدار (نەبزوێن: کۆنسۆنانت) تەواو بووبن ئەوا نیشانەی (ێک - لە کرمانجیی خواروو) و نیشانەی (ەک)یان لە کرمانجیی سەروودا دەچێتە سەر.

خانوو: خانووێک، خانووەک

گوند: گوندێک (کرمانجیی خواروو)، **گوندەک** (کرمانجیی سەروو).

ژن: ژنێک (کرمانجیی خواروو)، **ژنەک** (کرمانجیی سەروو).

سێزدەیەم: گیروگرفتی پاشگرەکانی (دا. ڕا. وە. ەوە)

ئەم پاشگرانە بە وشەکانی پێش خۆیانەوە دەلکێنرێن. وەک:

دا: **لە دڵدا** (هەر برینێ کە لە دڵدا هەیە سارێژی کەن). (خەمێکم لە دڵدایە).

ڕا: **لە ئامێدیڕا** (لە وێڕا بەپێ هاتووین). (لە خۆڕا دڵی گۆڕاوە).

وە: لە چوارچراوە (لە وێوە هاتووین).

ەوە: بە ماڵەوە (بە ماڵەوە ڕۆیشتین).

(جارێکی تر نووسیمەوە). (خانووەکەم کڕییەوە).

• **سەرنج:** پاشگری (دا) جیایە لە وشەی (دا) کە فرمانە و چاوگەکەی (دان)ە.

وەک: **تیرێکی لە دڵی دا. تیرێکی لە دڵی داوم.** ئەم (دا)یەی فرمان بەجیا دەنووسرێ.

چواردەیەم: گیروگرفتی پێشگرەکانی (هەڵ. دا. ڕا. وەر. دەر)

١- ئەم پێشگرانە کاتێ دەچنە سەر چاوگ یان فرمان یان هەر حاڵەتێکی تر، پێیانەوە دەلکێن بەمەرجێ جێناوی لکاو نەکەوتبێتە نێوان پێشگر و وشەکەی دوای خۆی. وەک:

* چاوگ:

هەڵ: هەڵکردن. هەڵگرتن. هەڵکورمان. هەڵکێشان.

دا: دابڕان. داخستن. داڕمان. داکردن.

ڕا: ڕاگرتن. ڕاکێشان. ڕاپەڕین.

وەر: وەرگرتن. وەرسووڕان.

دەر: دەرکردن. دەرهێنان.

* فرمان:

هەڵ: هەڵگرە. هەڵمەخە. هەڵکشێ.

دا: دانێ. دامەبڕە.

ڕا: ڕاکێشە. ڕامەپەڕێنە.

وەر: وەرگرە. وەرسووڕێنە.

دەر: دەربێنە. دەرخە.

* حاڵەتی تر. وەک:

هەڵکشاو. هەڵنەکشا. دانراو. ڕاپەڕیو. ڕانەپەڕیو. وەرگرتوو. وەرگرتە. دەرخراو. دەرکراو.

٢- ئەگەر جێناوی لکاو کەوتە نێوان پێشگر و فرمانەکەی دوای خۆی ئەوا بەجیا دەنووسرێن و جێناوەکە بە پێشگرەوە دەلکێنرێ.

هەڵ: هەڵم گرن. هەڵیان کەن. هەڵمان کێشن. هەڵمان مەواسن.

دا: دامان نەنایە. دایان خەن. دای بڕە.

ڕا: ڕایان دەگرین. ڕام کێشە. ڕام پەڕێنە. ڕاشیان پەڕێنن.

وەر: وەرمان گرتایە. وەری نەگری. وەریان سووڕێنەوە.

دەر: دەریان پەڕاندین. دەری خە.

پازدەیەم: گیروگرفتی وشەی لێکدراو.

ئەگەر وشەی دووەم لە دۆخی فرماندا بوو، بەجیا دەنووسرێن:

ڕێک دەکەوین. پێکیان هێنایەنەوە. پێک نەهاتین. یەکیان نەگرتووە. دەستمان نەکەوت.

بەڵام ئەگەر وشەی دووەم لە دۆخی چاوگ یان حاڵەتی تردا بوو ئەوا هەردوو وشەکەوە بە یەکەوە دەلکێنرێن.

وەک: **ڕێککەوتن. پێکهاتن. یەکگرتن. دەسخستن. یەکگرتوو. دەسکەوتوو. پێکهاتە.**

شازدەیەم: ئامرازی (ش)ی تەئکید کەوتە هەر شوێنێکی وشەوە دەبێ بە بەشێک لە وشەکە و نابێ بە هۆی لەتبوونی وشەکە. وەک: **بشتەوێ ناتدەمێ. نەشخۆی.** گوتی دێم... **نەشهات. نەشمانگرتن. بشمانبەن.**

چاپکراوەکانی دەزگاکەمان لە ساڵی ٢٠٠٢دا

(١) مذكرات بنڤنوتو چلليني. ترجمة وتعليق: جرجيس فتح الله.

(٢) المجتمع الكردي في المنظور الإستشراقي. تأليف: د. بدرخان سندي.

(٣) مارەکەیان بکوشتایە. ڕۆمان: یەشار کەمال. وەرگێڕانی: ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل.

(٤) سەردەمی بێ تاوانی. شانۆنامە. دکتۆر قوتبەدین سادقی. وەرگێڕانی لە فارسییەوە نەجیبە ئەحمەد

(٥) كركوك في العصور القديمة. الدكتور جمال رشيد أحمد.

(٦) نامەکانی مەم. محەمەد مەولوود مەم.

(٧) نووسین و پەخشان و وەرگێڕاوەکانی گۆران. ئومێد ئاشنا- کۆی کردووەتەوە و ڕێکی خستووە و پێشەکیی بۆ نووسیوە.

(٨) ماڵئاوایی لە چەک. ڕۆمان. ئێرنست هێمنگوای. عەبدولخالق ئەحمەد عەزیز لە ئینگلیزییەوە کردوویەتی بەکوردی.

(٩) سانتیاگۆ دی کۆمپۆستێلا Santiago De Compostela –ڕۆمان. فەرهاد پیرباڵ.

(١٠) مەلی ئاوات. سێ شانۆنامە. وەرگێڕانی: محەمەد فەریق حەسەن.

(١١) فەرهەنگی خەم. سەرجەمی شیعرەکانی. حەسیب قەرەداخی-بەرگی یەکەم.

(١٢) فەرهەنگی خەم. سەرجەمی شیعرەکانی حەسیب قەرەداخی-بەرگی دووەم.

(١٣) ساڵنامەی کوردستان-دەزگای ساڵنامەی کوردی. پرۆفیسۆر وریا عومەر ئەمین.

(١٤) الجبل والسهل – قصص قصيرة. محي الدين زەنگەنە.

(١٥) كوردستان العراق-آراء ومواجهات إعلامية بقلم: فوزي الأتروشي.

(١٦) مستەفا بارزانی لە هەندێک بەڵگەنامە و دۆکیومێنتی سۆڤیەتیدا ١٩٤٥-١٩٥٨ (تۆمارێکی زێڕین لە مێژووی گەلی کورد). د. ئەفراسیاو هەورامی.

(١٧) تحولات. ناصر يوسف.

(١٨) کوردستان لە ساڵی ٢٠٠١دا. (چالاکییەکانی کابینەی چوارەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە ساڵی ٢٠٠١دا). ئامادەکردنی: بەدران ئەحمەد حەبیب + هەڵمەت حەمید.

(١٩) کوردستان: دیوانا شێخ مەمدووحێ بریفکانی. ئامادەکردنی: زاهد بریفکانی.

(٢٠) زمانێ کوردی: دیوانا شێخ نوورەدینێ بریفکانی. ئامادەکردنی: زاهد بریفکانی.

(٢١)دیدارێ یار: دیوانا شێخ شەمسەدینێ قوتبێ ئەخلاتیێ بریفکانی. ئامادەکردنی: زاهد بریفکانی.

(٢٢) وفادة الى المنطقة المحررة. رواية وثائقية. يونان هرمز.

(٢٣) نناشد صلاح الدين... أم نحاسب أنفسنا ؟ إستجواب قائد بعد ثمانمائة سنة. حوار مع الأستاذ الدكتور مُحسِن محَّمد حُسَين. أجراه: بدران أحمد حبيب

(٢٤) يقظة الكرد. جرجيس فتح الله.

(٢٥) گەڕان بەدوای نەمریيدا. مەولود ئیبراهیم حەسەن.

(٢٦) حمله الأنفال فى كردستان العراق. تدمير قرية كوريمي. ترجمة د. رزگار.

(٢٧) شیعری ئینگلیزی. بەرگی یەکەم: شیعری سەدەی بیستەمی بریتانیا. هەڵبژاردن و وەرگێڕان: ئومێد وەرزەندە، بەختیار سەجادی.

(٢٨) دیاردەگەرایی تاراوگە. ڕێبوار سیوەیلی.

(٢٩) ئاراس پەڕینەوەیە بەرەو سەرفرازی- ڕۆشنبیران کارەکانی دەزگای ئاراس هەڵدەسەنگێنن.

(٣٠) الحديقة الناصرية في تاريخ وجغرافيا كردستان. علي أكبر كردستاني. ترجمة: جان دوست.

(٣١) کەشکۆڵی کەلەپووری ئەدەبی کوردی – کەشکۆڵی عەبدولفەتاح – لێکۆڵینەوەی: محەمەد عەلی قەرەداغی. بەرگی پێنجەم.

(٣٢) ئەوێستا – نامەی مینەوی زەردەشت. وەرگێڕی بۆ کوردی: عومەر فارووقی.